

Hovedstyrets beretning 2019–2021

Skriftserien
6/2022

Innhold

1	Innledning	3	7	Organisasjons- og kommunikasjonsarbeid	36
2	Lønn og karriereutvikling	5	7.1	Organisasjon	36
2.1	Overordnet om tariffoppgjørene i perioden	8	7.2	Kommunikasjon og samfunnskontakt	47
2.2	Mellomoppgjøret 2019	9	8	Styring og representasjon	59
2.3	Hovedtariffoppgjøret 2020	10	8.1	Forskerforbundets hovedstyre	59
2.4	Mellomoppgjøret 2021	13	8.2	Arbeidsutvalget	59
2.5	Karriereutvikling	15	8.3	Landsrådet	59
3	Arbeidsvilkår	17	8.4	Representantskapet	62
3.1	Fast ansettelse som hovedregel	17	8.5	Valgkomiteen	62
3.2	Arbeidstid	19	8.6	Desisorer	62
3.3	Ivareta og videreutvikle medbestemmelse	19	8.7	Revisor	63
3.4	Akademisk frihet som grunnleggende premiss	20	8.8	Forskerforbundets sentrale sekretariat	63
3.5	Immaterielle rettigheter	21	8.9	Utvalg	65
3.6	Diskriminering	22	8.10	Studentutvalget	66
3.7	Likestilling	22	8.11	Ekstern representasjon	67
3.8	Personalpolitikk	23			
3.9	Pensjon	23			
4	Forskningspolitikk	24			
4.1	Behov for økt forskningsinnsats	24			
4.2	Kvalitet i FoU-arbeidet	24			
4.3	Utdannings- og rekrutteringsstillinger	28			
4.4	Internasjonalisering	29			
5	Utdanningspolitikk	31			
5.1	Kvalitet i høyere utdanning	31			
5.2	Finansiering av høyere utdanning	32			
6	Organisering og ledelse av kunnskapsinstitusjoner	34			

1 Innledning

Hovedstyrets beretning er utarbeidet på grunnlag av Forskerforbundets arbeidsprogram for perioden 2019–2021.

Koronapandemien nådde Norge i første halvdel av mars 2020 og medførte at regjeringen innførte de strengeste og mest omfattende tiltakene i Norge i fredstid. Regjeringen lanserte i april 2021 en plan i fire trinn for gjenåpning av landet, og fjernet nesten alle nasjonale tiltak lørdag 24. september. Til tross for høye smittetall ble det ikke innført nye nasjonale innstramminger, men det ble innført kommunale tiltak flere steder. Slik sett har nesten halvparten av styreperioden sammenfalt med koronapandemien, og det har preget hele forbundets virksomhet og medlemmenes arbeidssituasjon.

Oppfølgingen av konsekvenser av pandemien har vært en sentral oppgave for forbundet siden mars 2020, og har preget mye av aktiviteten. Flere medlemmer opplevde å bli permitterte i 2020, noe som var en ny erfaring for oss. Kompensering for oppdragstørke i instituttsektor og inntektstap for museene ble, i tillegg til en generelt styrket forskningssatsing, vektlagt i innspill til myndighetenes krisepakker. Andre viktige tema for forbundet har vært medlemmenes betydelige merarbeid som ikke kompenseres, koronaførlengelse for stipendiater og postdoktorer, rettigheter i forbindelse med gjenbruk av digitale læremidler, tid til FoU og ivaretagelse av kvalitet i undervisningen. For å avdekke utfordringene i UH-sektoren ble det også gjennomført en medlemsundersøkelse som ble presentert i januar 2021 og som fikk mye oppmerksomhet. Tilsvarende er konsekvenser av koronapandemien for medlemmer i ikke-statlig sektor belyst i en undersøkelse av Arbeidsforskningsinstituttet (AFI).

Videre ble også mye av forbundets egen virksomhet lagt om i form av digitalisering av kurs og konferanser og møteplasser med medlemmer og tillitsvalgte. Sekretariatet har investert i digitalisering av flere møterom og av samtlige kontorer. Dette for å være rustet til å gjennomføre digitale kurs, konferanser og møter også i tiden etter koronapandemien. Det har i perioden vært investert i nye digitale løsninger for hele organisasjonen for å kunne tilby mer moderne og digitale tjenester. For Forskerforbundet som medlemsorganisasjon har nedstengingen som følge av pandemien gitt utfordringer ved at vi har mistet viktige arenaer for dialog med medlemmer og tillitsvalgte. Digitale plattformer avhjelper situasjonen og webinarer gir nye muligheter til å nå ut til flere, men kan likevel ikke erstatte de fysiske møtene i en organisasjon som Forskerforbundet. Digitale sektorseminar og møter med tillitsvalgte har vært viktige arenaer for å fange opp situasjonen for medlemmer og tillitsvalgte.

Tariffoppgjørene i staten i 2021 ble løst etter mekling med en ramme på 2,7% tilsvarende frontfaget og med en tydelig lavt- og likelønnsprofil. Forskerforbundet valgte etter en grundig helhetsvurdering å akseptere dette. I lys av utfordringene i det statlige området ble det igangsatt et arbeid for nøye å vurdere hvilket samarbeid som best tjener våre medlemmer i statlig sektor fram mot neste lønnsoppgjør. Tariffoppgjørene 2020 ble utsatt og ble for forbundets medlemmer i all hovedsak gjennomført i løpet av høsten. Unntaket her er Kirkens arbeidsgiverforening hvor meklingen ikke førte frem og det ble streik fra 12. desember. Forskerforbundet fikk gjennomslag for mange av kravene på statsområdet og oppnådde for alle tariffområdene resultater som var på nivå med, eller bedre enn, frontfaget.

Det har ikke lyktes partene å endre lønssystemet i staten i perioden. Ekspertutvalget ble nedsatt høsten 2019 og ble forlenget ut perioden. Ekspertutvalget har bidratt til at forbundet har kunnet innta en aktiv rolle i arbeidet med nytt lønssystem i staten.

Hovedavtalen i staten skulle ha vært forhandlet høsten 2018, men forhandlingene ble utsatt flere ganger. Hovedavtalen ble til slutt prolongert ut 2022 og skal forhandles mot slutten av året. I tariffområdene Spekter og KA ble det gjennomført hovedavtaleforhandlinger i 2021. Hovedavtaleforhandlingene i KS og Virke ble utsatt til 2022.

Som følge av koronapandemien oppfordret forbundet våren 2020 statlige arbeidsgivere til å holde omstillingsprosesser og personalsaker i bero i den spesielle situasjonen. Vi har imidlertid ikke erfart noen form for reduksjon på dette området. Det har vært flere store omstillingsprosesser, og høy aktivitet når det gjelder juridisk bistand til medlemmer i tilknytning til deres arbeidsforhold. Det vært en betydelig økning i antall saker. Det har vært mange klagesaker og generalsekretæren ble for eksempel i 2020 anmodet om uttak av søksmål i 8 saker. Dette gjelder saker om oppsigelse, avskjed og midlertidighet.

Forbundet har aktivt fulgt opp arbeidet med ny UH-lov og den varslede styringsmeldingen for UH-sektoren både med skriftlige innspill, møter med arbeidsgruppen samt opprettet et eget ekspertutvalg for innspill og råd til oppfølging av styringsmeldingen. Forskerforbundet har arbeidet mye med karriereløp for vitenskapelig ansatte som ledd i oppfølging av Kunnskapsdepartementets pågående arbeid med å lage en strategi for forskerrekuttering og karriereveier i forskning og høyere utdanning. Her deltok forbundet i departementets referansegruppe hvor det ble gjennomført en serie workshops på utvalgte tema hvor forbundet har gitt innspill. Parallelt har arbeidet for å redusere midlertidigheten blant forskere i UH- og helsesektor vært høyt prioritert. Her viser tallene nedgang for saksbehandler-/utrederstillinger og også en liten nedgang blant undervisnings- og forskerstillinger eksklusiv åremålsstillinger.

Det ble høsten 2020 iverksatt et arbeid med sikte på å legge frem en egen forskermelding fra Forskerforbundet. Formålet er å belyse rammebetingelser for kvalitet i forskning og karriereløpet for forskere. Meldingen ble lagt fram på forskningspolitisk seminar 9. november 2021 med tittelen «Forsker i 2021 – når festtalene møter hverdagen».

Perioden har vært preget av overgangen til åpen publisering og forskning, samt rettighetspolitikk tilknyttet digitalt undervisning og digitalt undervisningsmateriell. Flere institusjoner har hatt sin IPR-politikk til revisjon og vi ser tendens til utvikling av institusjonspolitikk og arbeidsavtaler som går for langt i å frata medlemmer immaterielle rettigheter. Tendensen gjør seg gjeldende på tvers av sektorer. Sekretariatet har følgelig opplevd et økende antall henvendelser fra tillitsvalgte og medlemmer om slike saker, og har i samarbeid med opphavsrettsutvalget bistått så vel lokallag som enkeltmedlemmer med dette. Jf. kap. 3.5.

Arbeidet med FNs bærekraftsmål ble et aktuelt tema i løpet av perioden. Overordnet målsetting er at Unio og forbundene, lokalt og sentralt, skal bidra til at Norge og verden når FNs bærekraftsmål innen 2030. Forskerforbundet har lenge bidratt til å fremme bærekraftsmålene, gjennom virket som fagforening og samfunnsaktør. Det gjelder særlig arbeid for likestilling, utdanning, forskning og et anstendig arbeidsliv. Forskningspolitisk seminar i 2019 tok utgangspunktet i klimautfordringene og hovedtema var hvilken rolle forskning kan spille for en mer bærekraftig samfunnsutvikling. Forskerforbundet behandlet saken på landsrådet i 2020, i tillegg til at forbundet bidrar inn i Unios arbeid med bærekraftsmålene og har gjennomført en måling av forbundets klimaavtrykk mv. Det arbeides også med å integrere bærekraftsmålene i skoleringen av tillitsvalgte. Videre har forbundet gjennom Unio arbeidet for at klima- og miljøtiltak som fremmer bærekraftsmålene skal inngå som en del av partssamarbeidet, og dette er tatt inn i flere avtaleverk. Bærekraft har også vært et sentralt tema i forbundets internasjonale samarbeid og da med fokus på fagforeningenes rolle i arbeidet.

Forbundet iverksatte i 2021 kampanjen «Tillitsvalgtåret» med målsetting om å skape engasjement i organisasjonen og fremheve betydningen av tillitsvalgtrollen, og på lengre sikt lette rekrutteringen av nye tillitsvalgte og medlemmer.

2 Lønn og karriereutvikling

Overordnet om lønnsutvikling

Lønnsutviklingen generelt i de tariffområdene Forskerforbundet har medlemmer ligger på samme nivå som øvrige sektorer. Frontfaget danner en ramme som de fleste forhandlingsområdene respekterer. I offentlig sektor er det de statsansatte som har hatt lavest lønnvekst sammenliknet med andre sektorer, og da spesielt hvis vi holder lønnsveksten til Forsvaret utenfor beregningene.

Beregnet årslønnsvekst, glidning og overheng

	Gj.snittlig årslønnsvekst			Årslønn 2020	Overheng til 2021	Glidning	
	15-20	18-19	19-20			19-20	Gj.snitt 16-20
Industri i alt i NHO-bedrifter	2,4	3,1	2,2	641 400	1,2		
- industriarbeidere	2,5	3,1	2,0	506 600	1,0	0,6	0,9
- industrifunksjonærer	2,6	3,0	2,1	804 800	1,5	0,8	1,2
Varehandel Virke-bedrifter	3,0	3,0	3,6	558 400	0,8	2,2	1,5
Finanstjenester	3,2	3,4	2,9	714 500	0,9	1,4	1,5
Statsansatte	2,6	3,8	1,8	623 600	0,4	0,5	0,4
Kommuneansatte	2,6	3,5	1,7	543 900	0,3	0,4	0,5
-undervisningsansatte	2,4	3,0	1,2	591 300	0,2	-0,1	0,2
-øvrige ansatte i kommunene	2,7	3,7	1,9	530 000	0,4	0,5	0,6
Spekter Helse	2,8	3,4	1,8	630 800	0,8	0,1	0,4
Øvrige Spekter-bedrifter	2,6	3,3	1,9	579 000	0,4	0,2	0,1

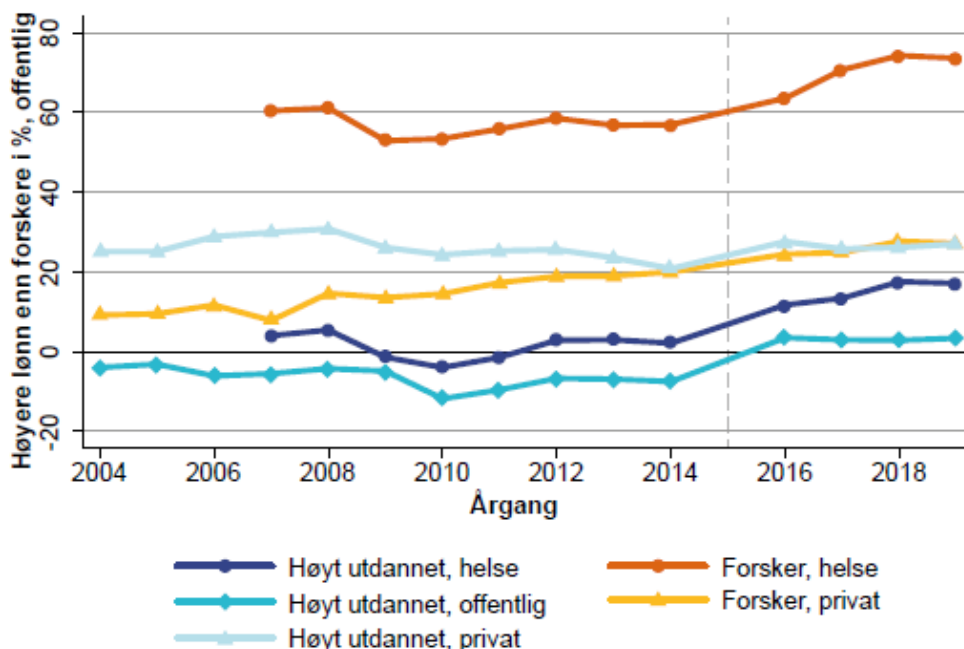
Kilde: Teknisk beregningsutvalg for inntektsoppgjørene tabellene 1.1,1.3 og 1,7 (mars-rapporten 2021).

1: Lønnsveksten ble trukket opp med 0,2 prosentenheter gjennom lavere andel industriarbeidere med kortere ansiennitet. 2: Vekst i faste- og variable tillegg bidrar til en vekst på 0,3 prosentpoeng. 3: Økt antall årsverk for lærere uten godkjent utdanning trakk lønnsveksten ned med om lag 0,3 prosentpoeng.

Forskerforbundet mottok rapporten *Lønns- og karriereutvikling blant høyt utdannede i Norge, 2004–2019* fra Institutt for samfunnsforskning i august 2021 (ISF-rapport 2021:5). Rapporten gir en oppdatert oversikt over lønnsnivå og lønnsutvikling for vitenskapelige ansatte i alle sektorer samt ansatte med høyere utdanning for øvrig i privat og offentlig sektor.

Blant hovedfunnene i rapporten er at statsansatte forskere har dårligere lønn og dårligere lønnsutvikling, både sammenliknet med andre høyere utdanningsgrupper i staten, og med forskere i andre sektorer. I gruppen *statsansatte forskere* inngår ansatte innen forskning og undervisning på universiteter og høyskoler, slik som høyskolelektorer, førsteamanuenser, professorer og dosenter, og i tillegg forskere i statlig instituttsektor. Hovedfunnene i rapporten er oppsummert i et faktaark som er tilgjengelig på forbundets nettsider.

Figur 1 Prosentvis forskjell i gjennomsnittlig timelønn sammenlignet med statsansatte forskere (ISF-rapport 2021:5, figur 3.5)

Note: Sammenligningene er beregnet ut fra lønn som konsumprisindekset til kroneverdien i 2015 og korrigert for sammensetningseffekter.

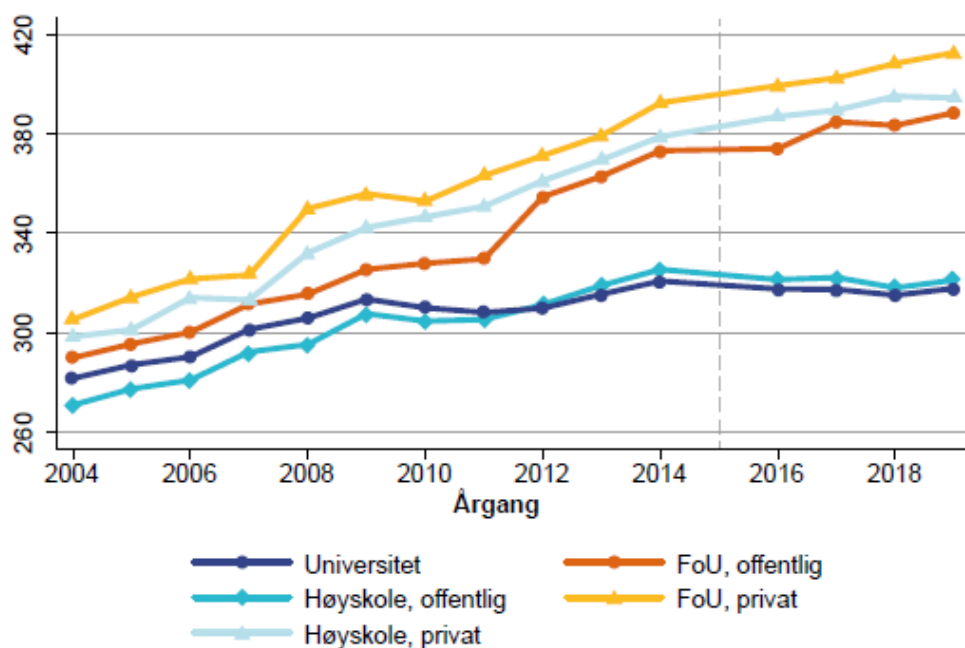
Figur 1 viser prosentvis forskjell i gjennomsnittlig timelønn sammenlignet med statsansatte forskere. Lønnsforskjellene mellom statsansatte forskere og de andre gruppene øker i perioden i disfavør av forskerne i staten.

- Statsansatte forskere hadde 4 % høyere gjennomsnittlig timelønn enn andre høyt utdannede i offentlig sektor i 2004, og 3 % lavere i 2019.
- Forskere i privat sektor hadde i 2004 en gjennomsnittlig timelønn som var 9 % høyere enn statsansatte forskere, og avstanden var steget til 27 % i 2019.
- Forskere i helseforetakene hadde i 2007 en gjennomsnittlig timelønn som var 60 % høyere enn de statsansattes, og avstanden var steget til 74 % i 2019.
- Statsansatte forskere har lavere gjennomsnittlig timelønn enn forskere i privat sektor innenfor alle fagfelt, og forskjellen er særlig stor innenfor naturvitenskapene.

Som figur 2 viser ser rapporten også nærmere på reallønnsutviklingen for forskjellige grupper av forskere og vitenskapelig ansatte. Analysene viser at:

- Vitenskapelig ansatte i statlig UH-sektor har et betydelig lavere lønnsnivå enn de andre forskergruppene, særlig etter 2009.
- Lønnsutviklingen er relativt lik for alle gruppene fra 2004 til 2009, mens lønnsveksten til vitenskapelig ansatte i statlig UH-sektor blir betydelig svakere fra 2009.

Figur 2 Gjennomsnittlig reallønnsutvikling innenfor ulike forskergrupper, korrigert (ISF-rapport 2021:5, figur 4.2)

Note: Sammenligningene er beregnet ut fra lønn som er konsumprisindekstert til kroneverdien i 2015 og korrigert for sammensetningseffekter.

Høsten 2021 besluttet hovedsammenslutningene og KDD å bestille en rapport fra SSB på lønnsutviklingen til statsansatte etter utdanningsnivå og vi forventer at den leveres tidlig i 2022.

Tilbakemeldinger fra tillitsvalgte samt lavere glidning for virksomheter under Kunnskapsdepartementet tilsier at en av grunnene til at forskerne i statlig sektor sakker akterut er arbeidsgivers manglende vilje til å bruke ekstraordinære lønnstiltak på denne gruppen.

Arbeidsprogrammet målfester at startlønn for professor i løpet av perioden heves til minst 700 000 kroner. Etter mellomoppgjøret i 2021 er startlønnen for professor lønnstrinn 69 tilsvarende 637 900 kroner, mens startlønnen var lønnstrinn 69 tilsvarende 619 300 etter hovedoppgjøret i 2018.

For stipendiat og høyskole-/universitetslektor er målet i arbeidsprogrammet at startlønnen heves til samme startlønn som lektor skoleverket i løpet av perioden. Etter mellomoppgjøret i 2021 er startlønn for lektor 532 000 kroner og lektor med opprykk 550 100 kroner. Til sammenligning er minste startlønn for stipendiater 491 200 kroner, og 454 200 kroner for universitets-/høyskolelektor. I 2018 var startlønn for lektor 498 600 kroner og lektor med opprykk 514 700 kroner mens minste startlønn for stipendiat var 449 400 kroner og universitets-/høyskolelektor var 435 500. Minstelønnen til stipendiater har nærmet seg noe, mens avstanden er blitt større for universitets-/høyskolelektor.

Tabell 1 Lønnsdifferanse i minstelønn til lektor og lektor med tilleggstudanning (prosent)

	2018		2021	
	lektor	lektor m/opprykk	lektor	lektor m/opprykk
STIPENDIAT	10,9	14,5	8,5	12,0
UNIVERSITETS-/HØYSKOLELEKTOR	14,5	18,2	17,3	21,1

Tariffkonferansen

Det har vært gjennomført tariffkonferanser hvert år i perioden, to fysiske konferanser og en digital. Normalt arrangeres tariffkonferansen over to dager, men den digitale konferansen ble holdt over en dag.

- 2019: fysisk konferanse over to dager med hovedtema økonomi og rammer for årets lønnsoppgjør, verdien av lokale lønnsforhandlinger, yringsfrihet og karriere og arbeidsvilkår i akademia, samt presentasjon av medbestemmelsesbarometeret.
- 2020: fysisk konferanse over to dager med hovedtema de økonomiske utsiktene for hovedoppgjøret, «grønne tariffavtaler», riksmeklingsinstituttet og presentasjon av Forskerforbundets reviderte lønnspolitikk.
- 2021: gjennomført som digital dagskonferanse med hovedtema økonomiske betraktninger og frontfaget, mer om grønne tariffavtaler og medbestemmelse.

Statistikk

Forskerforbundet har fått avklart med Datatilsynet at innføring av GDPR-direktivet i norsk rett ikke har endret rettstilstanden når det gjelder innsyn i lønnsopplysninger i forbindelse med lønnsforhandlinger.

Det er årlig utarbeidet og presentert statistikk over medlemmenes lønn i kommunal, statlig og privat sektor. Fra 2019 har de tillitsvalgte innrapportert lønnsopplysninger for medlemmene som grunnlag for Forskerforbundets lønnsstatistikk. Nesten alle virksomheter innrapporterer og vi har lønnsdata fra om lag 85% av medlemmene i staten. For medlemmene i privat sektor hvor det ikke var mulig å sende inn en liste blir lønnsdata innhentet i egen medlemsundersøkelse. For annen offentlig virksomhet var statistikkgrunnlaget tynt og med noen problematiske områder, slik at vi ikke har kunnet produsere medlemsstatistikk. I de øvrige tariffområdene gjennomføres datafangsten ved henvendelser direkte til medlemmene. Sistnevnte metode omfatter også ansatte i staten som ikke er med i et lokallag.

Medlemsstatistikken for statlig sektor innhentes fra tillitsvalgte og omfatter nesten alle medlemmene i staten. Statistikken er derfor blitt langt mer representativ enn tidligere når innsamlingen var basert på medlemsundersøkelser. I de øvrige sektorene rapporterer medlemmene inn lønnsopplysningene og statistikken er ikke like solid som på statlig sektor. Vi jobber med metoder for å få flere respondenter i de øvrige sektorene.

Lønnspolitikk

Det er utarbeidet og vedtatt en ny lønnspolitikk. Forskerforbundets lønnspolitikk ble lansert på tariffkonferansen i 2020. I den nye lønnspolitikken er også enkeltmedlemmets rolle tatt inn. Lønnspolitikken avløser den tidligere lønnspolitiske strategien.

Nye tariffavtaler

Forskerforbundet har inngått tariffavtaler i flere nye virksomheter i perioden som følge av prioritert innsats for å bedre situasjonen for medlemmene i privat sektor. Det er inngått overenskomst med NHO Mat og Service hvor Forskerforbundet har medlemmer i Graminor, Norsvin og Geno. I tillegg er det inngått lokale tariffavtaler i områder med og uten arbeidsgiverorganisasjon. Nye lokale avtaler er inngått ved Atlantis medisinske høyskole, Bjørknes høyskole, Falstadsenteret, Norsk senter for folkemusikk og folkedans, og Tyrili-stiftelsen. Det er i tillegg inngått ny særavtale med NORCE.

2.1 Overordnet om tariffoppgjørene i perioden

Lønnsoppgjøret i 2019 startet med optimisme og forventninger om reallønnsvekst. I mars anslo man lønnsveksten til om lag 3,2 %, og en lav prisvekst, 1,5-1,8 %. Det ble en liten reallønnsvekst i 2019 på 1,2 % etter nedgang i 2018. Ved inngangen til 2020 visste vi lite om covid-19 og den kommende pandemien. Optimismen var

forholdsvis stor tidlig på året og de første anslagene fra SSB, Finansdepartementet og Norges Bank var en lønnsvekst i 2020 på mellom 3,3 % og 3,6 %. Frontfaget i 2020 endte på 1,7 % og det ble en mager lønnsvekst i 2020. For 2021 er utsiktene til en reallønnsvekst minimale gitt at frontfaget ble satt til 2,7 % og forventet prisvekst er 3,3 %.

2.2 Mellomoppgjøret 2019

2.2.1 Statlig sektor

Etter mekling ble resultatet av mellomoppgjøret i Staten en ramme på 3,2 %.

Dette ble fordelt mellom et generelt tillegg på A-tabellen på hhv 1,35 % og 1,55 %. Ansatte med ltr. 47–63 fikk 1,55 % tillegg på A-tabellen, og resten fikk 1,35 % tillegg. Den lokale avsetningen ble på 1,24 % pr 1. juli.

Forskerforbundet hadde som et prioritert krav å heve minstelønnen for stipendiater slik at den igjen kunne bli tre lønnstrinn over akademikertillegget. Vi klarte som del av forhandlingene å oppnå gjennomslag for dette prinsipielle kravet. Startlønnen til stipendiater ansatt etter 1.5.2019 ble med dette hevet fra ltr.51 til ltr.54.

Hovedstyret vedtok i styresak 64/19 mandat og sammensetting til nytt ekspertutvalg som skal være rådgivende for hovedstyret og bidra i arbeidet frem mot nytt lønssystem i staten i 2020.

2.2.2 Kommunal sektor

I Oslo kommune ble rammen for oppgjøret 3,2 % etter forhandlinger. Rammen ble fordelt sentralt tillegg etter følgende modell: 1,62 %, minimum kr 12.000,-. Det ble ingen avsetninger til lokale forhandlinger.

I KS gikk oppgjøret til mekling. Forskerforbundets medlemmer får i hovedsak sin lønn regulert ved lokale forhandlinger med hjemmel i kapittel 3 og 5 i hovedtariffavtalen. Lokale tillitsvalgte forhandler frem ramme og individuelle tillegg.

2.2.3 Virke HUK

HUK-området i Virke består av syv overenskomster, eller tariffavtaler, som alle korresponderer med et av tariffområdene i offentlig sektor. Hver avtale inngås av primærorganisasjonene, det er Forskerforbundet, og ikke Unio, som er part i avtalene. Forhandlingene organiseres likevel med et felles forhandlingsutvalg for alle de aktuelle Unio-forbundene.

Etter forhandlinger ble partene i Virke HUK en ramme på om lag 3,2 % og en profil i tråd med forbundets krav.

2.2.4 Spekter

Områdene i Spekter:

- Område 1: Kulturvirksomheter
- Område 2: Norges Bank
- Område 3: Avinor
- Område 4: Virksomheter med definerte samfunnsoppdrag
- Område 5: Nettbuss
- Område 6: NRK
- Område 7: NSB
- Område 8: Posten
- Område 9: Øvrige virksomheter
- Område 10: Helseforetak med sykehusdrift
- Område 11: Øvrige helseforetak
- Område 12: Virksomheter innen helse, velferd og oppvekst
- Område 13: Sykehus med driftsavtaler

Tariffområdet Spekter er bygd opp av flere overenskomstområder, der Forskerforbundet har over 40 lokale overenskomster i følgende områder: 1 (Kultur), 4 (Virksomheter med definerte samfunnsoppdrag), 9 (Øvrige), 10 (Helseforetak med sykehusdrift), 11 (Øvrige helseforetak), 12 (Virksomheter innen helse, velferd og oppvekst), 13 (Sykehus med driftsavtale). Hvert overenskomstområde er uavhengig av hverandre blant annet ved konflikt.

Den sentrale avtalen er primært mellom Unio og Spekter, men de lokale B-overenskomstene er mellom virksomheten og Forskerforbundet. All lønn forhandles lokalt for Forskerforbundet, samt flere viktige arbeidsvilkår og pensjon avhengig av overenskomstområdet.

I Spekter ble rammen for oppgjøret også om lag 3,2 % i helseforetakene og noe bedre i enkelte virksomheter i de øvrige Spekter-områdene. De lokale tillitsvalgte forhandler frem rammen og fordelingen av rammen mellom et generelt tillegg og avsetninger til individuelle tillegg.

Det ble gjennomført bistandsforhandlinger for Forskningsrådet (område 4). LHL (område 12) gikk til fase 3, mellom Unio og Spekter, hvor partene kom til enighet.

2.2.5 Abelia

I mellomoppgjøret er det kun diskusjon om lønn. I Abelia gjennomføres de lokale forhandlingene på virksomhetsnivå. Rammen fastsettes mellom de lokale partene basert på frontfaget og de fire kriteriene økonomi, konkurranseevne, produktivitet og framtidsutsikter.

Forskerforbundet reforhandlet overenskomsten med Abelia i januar 2019. Vi oppnådde en liten seier da vi fikk videreført rettigheter som Tekna hadde fjernet.

2.2.6 KA

KA gjennomførte forhandlinger 18.–19. juni for KA DNK (rettssubjektet Den norske kirke) og 20.–21. juni for organisasjonsmedlemmene. Etter krevende forhandlinger ble partene enige. Rammen for oppgjørene var om lag 3,2 %.

2.3 Hovedtariffoppgjøret 2020

På grunn av pandemien ble lønnsoppgjørene for 2020 utsatt til høsten 2020. Forhandlingene i staten, Spekter, KS og Oslo startet hhv. 25. august, 1. september og 3. september. Fellesforbundet og Norsk Industri anslo frontfaget til 1,7 %. En lønnsvekst på 1,7 % i 2020 var lite troverdig siden partene forutsatte en glidning som var en brøkdel av den normale glidningen. Det ble et krevende oppgjør i alle sektorer.

2.3.1 Statlig sektor

Hovedtariffoppgjøret startet 1. september og partene brøt forhandlingene før fristen 15. september. Meklingen startet 12. oktober og ble avsluttet 6 timer på overtid den 15. oktober. Resultatet ble vedtatt og anbefalt av Unio stat, og godkjent av medlemmene etter uravstemning.

På grunn av koronapandemien endret de økonomiske forutsetningene for oppgjøret seg drastisk, men det ble enighet om en liten disponibel ramme på 0,1 % på årsbasis. Den disponible rammen gikk i sin helhet til justering av A-tabellen, fordelt med et tillegg på 0,44 % (ltr.19–44 og 63–101) / 0,54 % (ltr.45–62).

Lønssystemet i staten var ikke tema i oppgjøret.

Forskerforbundet hadde mange konkrete krav til tekstlige endringer i kapittel 2 og 3 i hovedtariffavtalen. Det positive i oppgjøret var at Forskerforbundet fikk gjennomslag for mange av de konkrete kravene til tekstlige

endringer i kapittel 2. Partene ble enige om å ikke åpne for endringer i kapittel 3, da endringer i kapittel 3 ville kunne redusere den disponible rammen.

Endringene i kapittel 2 styrker de tillitsvalgte posisjon som likeverdig part blant annet ved presisering av samtidig kravsoverlevering. En annen viktig endring var utvidelse av diskrimineringsbestemmelsen i HTA 2.5.3 nr. 3. Tidligere gjaldt den bare kjønnsdiskriminering, men etter 1.10.2020 gjelder den alle diskrimineringsgrunnlagene, jf. likestillings- og diskrimineringslovens §6. Avslutningsvis fikk vi inn en presisering i LR24 om at en postdoktor ikke skal settes ned i lønn ved overgang til ny stilling i LR 24 ved samme virksomhet.

I tillegg ble det to nye protokolltilførsler og en presisering i protokolltilførsel nr. 1. Presiseringen i nr. 1 forplikter staten til å bidra i arbeidet med å fremskaffe god statistikk for partene. Protokolltilførsel nr. 4 går konkret på likestillingsarbeide mellom kjønnene og protokolltilførsel 5 gjelder partssamarbeid om bærekraftsmålene.

2.3.2 Kommunal sektor

KS

Partene kom til enighet den 16. september. Etter uravstemningen blant medlemmene valgte Utdanningsforbundet og Norsk sykepleierforbund å si nei til det fremforhandlede resultatet.

For de resterende av organisasjonene i Unio ble resultatet i kapittel 4 (sentral lønnsdannelse) en ramme på 1,7 %. Lønnstillegget steg fra 1400 og 1900 kroner. Garantilønna ble justert tilsvarende. Tillegget fikk virkning fra 1. september 2020.

Partene ble også enige om å nedsette to partssammensatte utvalg som skal se på ulike temaer knyttet til kompetanse, læring, utvikling og omstilling, og et utvalg som skal se på heltidskultur i kommunene.

De fleste av Forskerforbundets medlemmer er innplassert i kapitel 5 (lokal lønnsdannelse). Resultatet for våre medlemmer ligger i snitt på frontfaget. Hva den enkelte fikk varierer fra rundt 2000 kroner og opp mot 10 000 kroner.

Utdanningsforbundet, NSF og KS kom til enighet gjennom mekling og fikk det samme resultatet som de øvrige i kommunal sektor.

Oslo kommune

Forhandlingene startet 3. september og endte i brudd den 16. september. Oppgjøret gikk til mekling og partene ble enige den 15. oktober. Den økonomiske rammen endte på nivå med frontfaget. Det generelle tillegget ble på 0,9 %, minimum 4400 kroner. Lønnstillegget gir per 1. mai 2020.

I tillegg fikk man gjennomslag for to viktige krav. Det ene var forhandlingsrett på pensjon og det andre var bedre rettigheter til permisjon med lønn ved opplæring, utdanning og videreutdanning.

Partene er også enige om at klima- og miljøtiltak som fremmer bærekraftsmålene, skal inngå som en del av partssamarbeidet. I tillegg er partene enige om å se nærmere på bruken av fagspesifikke koder istedenfor de generelle stillingskodene som brukes i dag. Et eksempel på en slik kode for Forskerforbundets medlemmer kan være klinisk ernæringsfysiolog. I dag innplasseres de fleste i rådgiverkoden, der veldig mange andre grupper også er innplassert.

2.3.3 Virke HUK

Landsoverenskomstene som korresponderer med statlig tariffområde fikk samme resultat på økonomien som i staten. Det ble gitt et sentralt tillegg på hovedlønnstabellen på 0,54 % for lønnstrinn 47–63 og 0,44 % for øvrige

lønnstrinn med virkning fra 1. oktober. Videre ble det gjort mindre endringer i tekst bl.a. slik at også ansatte i kortvarig permisjon omfattes av årlige forhandlinger. Det ble ikke satt av midler til lokale forhandlinger.

Landsoverenskomstene som korresponderer med KS fikk et sentralt tillegg i tabellen for ansiennitetslønn. For ansatte med stillinger med krav til mastergrad ble tillegget på 1800 kr, og for lektor med tilleggsutdanning ble tillegget på 1900 kr. Forskerforbundets medlemmer på disse avtalene er i hovedsak plassert i stillinger med lokal lønnsdannelse. Det ble gjort endring i avtaleteksten slik at forskjøvet arbeidstid også gir rett til tillegg når varsel kommer tidligere enn to uker før forskyvningen.

Landsoverenskomst for spesialisthelsetjenesten korresponderer med Spekter-området. Her er også våre medlemmer i all hovedsak omfattet av lokal lønnsdannelse slik at resultatet avgjøres etter forhandlinger ved den enkelte virksomheten. Det ble også her gjort endring i vilkår for godtgjørelse ved forskjøvet arbeidstid slik at ansatte også har rett til tillegg når varsel kommer tidligere enn to uker før forskyvningen.

Videre skal det nedsettes flere partssammensatte utvalg som skal jobbe med spørsmål som berører samtlige overenskomster, frem mot oppgjøret i 2021. De mest relevante for Forskerforbundets medlemmer er utvalget som skal se på mulighetene for overgang mellom lønnsalternativ A og B i landsoverenskomsten for museer og andre kulturinstitusjoner og utvalget som skal se på lokale forhandlingsbestemmelser i alle overenskomstene i HUK-området.

2.3.4 Spekter

Innledende sentrale forhandlinger (A-del) mellom Spekter og Unio startet opp 25. august. Det ble enighet her, samt i de sentrale A1-forhandlingene for områdene 10 og 13. De lokale forhandlingene (B) foregikk i perioden fra slutten til august til starten av desember.

Flere virksomheter hadde behov for bistand fra Forskerforbundet sentralt. Uenigheten ble løst etter bistand for alle bortsett fra Forskningsrådet. Forskningsrådets forhandlinger gikk da til fase 3, som gjennomføres mellom Unio og Spekter. Uenigheten var begrunnet i hvorvidt virksomheten historisk har benyttet seg av overhengsberegnet lønnsoppgjør, eller om oppgjøret har gått fra dato til dato. Unio/Forskerforbundet kom til enighet med Spekter i fase 3 for Forskningsrådet og område 4, ved at det ble gitt en noe høyere datolønnsvekst for Forskningsrådet.

Resterende virksomheter i Spekterområdet oppnådde resultater likt frontfaget, med noen unntak der partene ble enig om et høyere tillegg enn frontfaget.

2.3.5 Abelia

Forskerforbundet har gjennom flere år opplevd at det er liten forhandlingsvilje fra Abelias side. Abelia mener at Forskerforbundet skal følge Teknas avtale. Er det ikke endringer i Teknas avtale er det uaktuelt å imøtekomme krav fra Forskerforbundet. Ved forrige oppgjør ble det et lite avvik fordi Forskerforbundet nektet å akseptere en endring som Tekna hadde godtatt. Fremdeles har vi et krav knyttet til tillitsvalgtes innsyn i lønn til sine medlemmer og arbeidsgivers forpliktelser i den sammenheng som ikke er imøtekommet. Siden Datatilsynet nå har avklart situasjonen, håper vi på å få gjennomslag ved neste korsvei.

Lønn er ikke regulert i overenskomsten. All lønn forhandles lokalt for Forskerforbundets medlemmer i denne sektoren. I denne sektoren er det fire kriterier; bedriftens økonomi, produktivitet, konkurransevne og fremtidsutsikter som legger føringene for de lokale forhandlingene.

2.3.6 KA

Forhandlingene startet 28 oktober og gikk til mekling 10. og 11. desember. Meklingen ble avsluttet på overtid kl. 02.30 den 12. desember uten at partene var kommet til enighet og Unio KA var dermed i streik. Streiken ble

avsluttet 11. januar 2021 etter en måned i streik. Ingen av Forskerforbundets nedlemmer ble tatt ut i streik, men en var i beredskap. Den økonomiske rammen ble 1,7 % som for øvrig i offentlig sektor, men Presteforeningen fikk gjennomslag for viktige krav om lønnsinnplassering for nye prester.

2.4 Mellomoppgjøret 2021

Ved inngangen til mellomoppgjøret viste det seg at offentlig sektor hadde forholdt seg til 1,7 % som anslått i frontfaget for 2020, men som antatt var lønnsveksten høyere i industrien på hele 2,2 %. Det skapte forventninger om en høyere lønnsvekst enn det anslåtte frontfaget for 2021, som ble satt til 2,7 %. Kravet fra Unio i alle tariffområder var en ramme på minimum 2,8 % som tilsvarte anslått prisvekst.

2.4.1 Statlig sektor

Lønnsveksten i 2020 er i henhold til TBU 1,8 % i gjennomsnitt for staten totalt. Eksklusiv Forsvaret er imidlertid lønnsveksten til statsansatte kun 1,5 %. Ansatte i Forsvaret mottar særskilte tillegg utenom lønnsoppgjøret som medvirker til en høyere beregnet glidning i staten, og dermed lavere disponibel ramme i statsoppgjøret. Dette vil over tid bidra til at forbundets medlemmer utenfor Forsvaret får en mindrelønnsutvikling. Rammen for oppgjøret i staten endte på 2,7 % som frontfaget, og den disponible rammen ble 1,8 %. Det var kun lønn som var tema i årets forhandlinger.

Oppgjøret gikk til meklings og riksmekleren landet oppgjøret. Av rammen på 2,7 % gikk en halvpart til sentrale tillegg og andre halvparten til lokale forhandlinger. Det sentrale tillegget fikk følgende tydelige lavtlønns- og like-lønnsprofil:

- Ltr.19–101: 0,9% pluss kr 1.500,-
- Ltr.19–50: kr 4.000,-. (Særskilt lavtlønns tillegg)
- Ltr.51–69: nedtrapping fra 3800 til 200 kr pr trinn i intervallet. (Likelønnsbro).

Forskerforbundet hadde håpet å komme lenger, og det er problematisk at staten ikke gjør mer for å rekruttere og beholde dyktige ansatte. Etter en grundig helhetsvurdering valgte vi å akseptere, i hovedsak på grunn av at det var lite realistisk å oppnå noe mer for medlemmene gjennom en streik. I lys av dette vil det fram mot neste lønnsoppgjør bli nøye vurdert hvilket samarbeid som best tjener våre medlemmer i statlig sektor.

2.4.2 Kommunal sektor

Oslo kommune

Mellomoppgjøret endte etter forhandlinger og meklings i streik for Unios medlemsforbund i Oslo kommune. Streiken ble avsluttet 7. juni ved at arbeids- og sosialministeren varslet at de ville stanse streiken ved tvungen lønnsnemnd. Rikslønnsnemnda behandlet mellomoppgjøret mellom Unio og Oslo kommune mandag 27. september.

Rammen på oppgjøret var på 2,8 %. Kommunens tilbud var 3,45 % på tabellen, minimum kr 16 500. En klar lavtlønnsprofil. Kjøpekraften opprettholdes ifølge kommunen, og er i tråd med tilbud i kommunesektoren for øvrig. Virkningstidspunktet ble satt til 7. juni da streiken ble avsluttet.

Streiken i Oslo kommune omfattet Forskerforbundets medlemmer ved Munchmuseet og ved Deichman Bjørvika. Streiken startet samtidig som Munchmuseet lanserte åpningsdato og program for det nye museet i Bjørvika, og flytteprosessen startet. Våre streikende medlemmer var i Unio-sammenheng få, men i forhold til vår størrelse, fikk vi enormt med medieomtale.

KS

Mellomoppgjøret endte i streik etter brudd i forhandling og mekling. Rikslønnsnemnda avsa kjennelse i tråd med resultatet ellers. Virkningstidspunktet ble satt til 4. juni.

Unio på vegne av medlemsforbundene har tatt Rikslønnsnemndas kjennelse til Arbeidsretten med påstand om at Rikslønnsnemnda ikke har kompetanse til å fastsette virkningstidspunktet for kapittel 3 og 5. Advokat Christofer Hansteen er prosessfullmektig for Unio.

Tilbudet fra KS som ble akseptert av de andre partene var en ramme på 2,82 % fordelt mellom et generelt tillegg og en lokal pott. Det generelle tillegget hadde en kraftig lavtlønnsprofil med et knekkpunkt på kr 16.500,- og for årslønn opptil 481.000,-. Det er avsatt 1 % til lokale forhandlinger pr 1.oktober.

De fleste av Forskerforbundets medlemmer er i kapittel 5 som har kun lokale lønnsforhandlinger.

2.4.3 Virke HUK

Virke og Forskerforbundet kom 21. juni 2021 til enighet i forhandlingene for de avtalene som korresponderer med statlig tariffområde. Dette gjelder Landsoverenskomst for høyskoler, Landsoverenskomst for museer og andre kulturinstitusjoner og Landsoverenskomst for virksomheter. Resultatet for disse avtalene ble tilsvarende oppgjøret i staten.

Avtalene som korresponderer med Spekter og KS ble utsatt i påvente av kjennelsen fra Rikslønnsnemnda. Forhandlingene ble gjennomført 15. september for Landsoverenskomst for Spesialisthelsetjenesten, som korresponderer med spekterområdet, og 14. oktober for overenskomstene som korresponderer med KS. Dette gjelder Landsoverenskomst for barnehager, Landsoverenskomst for helse- og sosiale tjenester, Landsoverenskomst for utdanning og Landsoverenskomst for Virksomheter. Resultatet for disse avtalene ble tilsvarende resultatet i kommunal sektor og Spekter.

2.4.4 Spekter

Årets tariffoppgjør i Spekter fulgte normal prosedyre for et hovedtariffoppgjør, med unntak av områdene 10 og 13 (helse). Resultatene i år var gjennomgående moderate, men innenfor frontfagernes ramme. I noen få virksomheter ble resultater høyere enn frontfaget. Det ble gjennomført bistandsforhandlinger i Forskningsrådet (område 4) og Arran (område 1).

Norsk Sykepleierforbund brøt de sentrale A2-forhandlingene med Spekter i helseforetakene (område 10 og 13). Bruddet i A2 forhandlingene medførte at alle videre prosesser med lokale forhandlinger i disse områdene ble stoppet, og oppgjøret i sin helhet gikk til mekling. Streiken endte i frivilling lønnsnemnd og nemndsbehandlingen var 23. august.

På det meste var 70 av Forskerforbundets medlemmer ute i streik.

Streiken mellom Unio og Spekter ble avgjort ved frivillig lønnsnemnd 26. august. Partene ble enig om resultatet som var i samsvar med resultatet i Spekter for øvrig. De lokale forhandlingene skulle gjennomføres normalt på virksomhetene, men da under fredsplikt.

2.4.5 Abelia

I mellomoppgjøret er det som vanlig kun forhandlinger om lønn på virksomhetsnivå. Rammen fastsettes mellom de lokale partene basert på frontfaget og de fire kriteriene økonomi, konkurranseevne, produktivitet og framtid utsikter. I årets forhandlinger ble det brudd ved NORCE og TØI (Transportøkonomisk institutt). Tvistebehandlingene som skjer mellom de sentrale partene Abelia og Forskerforbundet, med bistand fra de lokale partene (lokal tillitsvalgt og lokal arbeidsgiver), er ferdig behandlet. I NORCE kom de sentrale partene ikke til enighet og

resultatet ble arbeidsgivers siste tilbud. Ved TØI fikk man økt rammen totalt noe. Ser vi på de innrapporterte tallene fra virksomhetene i NHO/Abelia-området (for Forskerforbundet) har vi fått mellom 2,7 % og 3,76 %.

2.4.6 KA

Hovedtariffoppgjørene i KA ble gjennomført 30. august (Den norske kirke) og 10. september (organisasjonsavtalen). Resultatene ble som forventet i tråd med offentlig sektor for øvrig på om lag 2,82 %.

2.5 Karriereutvikling

Kunnskapsdepartementet iverksatte i 2019 et arbeid med sikte på å lage en strategi for forskerrekruttering og karriereveier i forskning og høyere utdanning. Forskerforbundet har bidratt aktivt i departementets arbeid blant annet ved deltakelse i departementets referansegruppe gjennom 2020. Forskerforbundet har spilt inn sine hovedmål knyttet til rekruttering og karriereveier i forbindelse med oppstartsmøtet og videre fulgt opp med skriftlige innspill i etterkant av alle møtene, samt besvart en konkret henvendelse om innstegsstillingen. Arbeidsgruppen har avsluttet arbeidet og «Strategi for forskerrekruttering og karriereutvikling» ble lansert 23. september 2021. Strategien slår fast at de vitenskapelig ansatte er norsk forskning og høyere utdannings viktigste ressurs og at strategien har som ambisjon å bidra til tydeligere og mer forutsigbare karriereløp for forskere tidlig i karrieren. Vi avventer departementets videre oppfølging.

Forskerforbundet har aktivt fulgt opp og kommentert samt avgitt innspill og høringsuttalelser til arbeidet med ny universitets- og høyskolelov. Forskerforbundet var til stede på lanseringen av Aune-utvalgets utredning og har kommentert og sendt inn sitt hørings svar til innstillingen. Forbundet ga kommentar til Utdannings- og forskningskomiteens behandling av lovforslaget våren 2021. Hovedpunkter i forbundets innspill var blant annet at lovforslaget må følge opp Aune-utvalgets forslag om å styrke akademisk frihet i lovteksten ved å presisere at institusjonene også har ansvar for å verne om de ansattes utøvelse av den akademiske friheten, at lovforslaget må følge opp Aune-utvalgets forslag om å innskrenke muligheten til ansettelse som postdoktor til kun én periode, og at adgangen til åremålsansettelse i undervisnings- og forskerstillinger for skapende eller utøvende kunstnerisk kompetanse må begrenses.

Videre har vi svart på en høring om forslag om endring i forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger, hvor forbundet igjen argumenterte mot uheldige sider ved de detaljerte kravene til undervisningskompetanse i forskriften. Dette ble fulgt opp med medieutspill og debatt.

På initiativ fra daværende UHR-leder Dag Rune Olsen under Arendalsuka 2019 ble Forskerforbundet og AYF invitert med på et samarbeid om å utarbeide et forslag til ny vitenskapelig stillingsstruktur for universiteter og høyskoler. Dette for å følge opp Underdal-utvalget og de utfordringer og forslag som ble reist der, men som ikke fikk allmenn tilslutning. Etter hvert ble en arbeidsgruppe nedsatt av og underlagt UHR våren 2020, nå med Anne Husebekk som leder og sekretærfunksjon lagt til UHRs sekretariat. Foruten Forskerforbundet og AYF ble også Kif-komiteen invitert med. Arbeidsgruppen er siden blitt omtalt som Stillingsstrukturutvalget. Forskerforbundet har vært representert ved leder Guro E. Lind og spesialrådgiver Jon Iddeng. Arbeidet ble krevende og det lyktes ikke med å oppnå enighet om en ny stillingsstruktur, men utvalget var samlet om fremstillingen av bakgrunns- og utfordringsbildet. Det er særlig forslaget om en felles toppstilling for dagens tre karriereløp Forskerforbundet ikke kunne støtte, der forbundet ønsker å beholde og videreutvikle dagens tre karriereløp. For å markere bredden i uenigheten med innstillingen fra stillingsstrukturutvalget skrev Forskerforbundet i mai 2021 en felles kronikk med rektorene fra UiB, UiO, UiA og USN som særlig gikk i rette med forslaget om at professorstillingen skal bli en felles toppstilling for alle de tre vitenskapelige karriereløpene (dosent, professor og forsker 1183).

UHR etablerte i 2019 en arbeidsgruppe for åpen evaluering i forbindelse med UHRs tiltaksplan for åpen forskning. Utgangspunkt for arbeidsgruppen er behovet for endringer av hvordan forskere og forskning vurderes i lys av åpen forskning. Forskerforbundet behandlet saken på Landsrådet i 2020 og ga innspill til utvalgets «Veileder for

vurdering i akademiske karriereløp». Arbeidsgruppen foreslår et mer fleksibelt og helhetlig rammeverk for arbeidet med vurdering i akademiske karriereløp der ambisjonen har vært å utvikle en veileder hvor mer åpenhet, større bredde i vurderingene, og med helhetlige vurderinger som motsats til ensidig bruk av indikatorer står sentralt. Forskerforbundet vektla i sin kommentar at forbundet støtter intensjonene men at vårt inntrykk er at vitenskapelig ansattes helhetlige kompetanse ved ansettelse og opprykk i hovedsak allerede vurderes i dag.

Det er gjennomført to medlemsundersøkelser for henholdsvis ABM-sektor og helsesektor hvor stillingsstruktur og karrieremuligheter inngår, jf. kapittel 4.2.

Det er rettet henvendelser til Helse Sør-Øst og Helse Midt-Norge om midlertidighet og utlysning av forskningsmidler og da også med spørsmål knyttet om karriereveier.

3 Arbeidsvilkår

3.1 Fast ansettelse som hovedregel

Fast ansettelse er hovedregelen etter norsk lov, og bruken av midlertidig ansettelse skal holdes på et minimum. Nyansettelser i staten skal som hovedregel skje etter utlysning for å sikre at kvalifikasjonsprinsippet ivaretas. Fast ansettelse og stillingstrygghet er av stor betydning både av hensyn til den enkelte, til den faglige kvaliteten og til arbeidsmiljøet ved virksomhetene.

Ett av målene med loven om statens ansatte i 2017 var å begrense midlertidigheten i statlig sektor. Ansatte på eksternt finansiering fikk ikke bedret stillingsvern med den nye loven. Med økende eksternt finansiering har arbeidet med å bedre stillingsvernet for denne gruppen vært viktig i perioden, blant annet fulgt opp i forbindelse med arbeidet med ny UH-lov.

Bruken av midlertidig ansettelse er stadig et stort problem i deler av forsknings- og kunnskapssektoren, nærmere bestemt UH-sektoren, statlige forskningsinstitutt og ved universitetssykehusene. Dette er et vesentlig hinder for god rekruttering, karriere- og lønnsutvikling. Kampen for redusert midlertidighet har derfor vært opprettholdt med stort trykk i perioden.

Forskerforbundet har over lengre tid prioritert arbeidet for redusert bruk av midlertidig ansettelse i UH-sektoren gjennom medieutspill, politisk påvirkningsarbeid, høringsuttalelser og medlemsrådgivning sentralt og lokalt. Dette har ført til økt politisk og institusjonell bevissthet rundt spørsmålet i universitets- og høyskolesektoren. Her har vi gjennom Statens database for høyere utdanning god statistikk og kan konstatere at utviklingen er positiv, både for vitenskapelige og administrative stillinger i det vi kan omtale som ordinære stillinger (eks. rekrutterings- og bistillinger), jf. tabell 2.

Tabell 2 Andel årsverk i midlertidig ansettelse i statlig UH-sektor siste ti år

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Undervisnings- og forskerstillinger	19,4	18,6	18,1	17,7	17,2	17,5	17,7	17,5	16,3	13,9	13,8
Administrative stillinger	16,7	14,8	14,2	14,3	14,3	14,0	13,1	12,6	12,1	10,4	10,5

Selv om utviklingen i andel midlertidige i ordinære stillinger er redusert i perioden, er nivået fortsatt over gjennomsnittet i arbeidslivet for øvrig som i perioden har vært under 8%.

I tillegg kommer åremålsstillinger etter universitets- og høyskoleloven, stipendiater, postdoktorer, bistillinger, timelærere og lederstillinger. Dette medfører at samlet nivå på midlertidighet i universitets- og høyskolesektoren for gruppen vitenskapelig ansatte er langt høyere og egentlig har vært ganske stabil over tid.

Tabell 3 Andel midlertidige ansatte totalt for hele statlig UH-sektor, og for gruppen vitenskapelig ansatte samlet sett inkludert åremål.

	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Alle årsverk	32,9	34,3	32,8	33,3	33,7	34,0	33,6	32,2	32,7
Undervisnings-, forsknings- og formidlingsstillinger	42,8	46,5	44,7	45,3	46,1	46,2	45,9	44,4	44,8

En viktig årsak til midlertidigheten er at det fortsatt er utbredt praksis for å ansette midlertidig innenfor eksternt finansiert virksomhet ved statlige universiteter og høyskoler. Selv om andelen eksternt finansiering har vært stabil er volumet på eksternt finansiert virksomhet økende. Dette genererer også mange kortvarige prosjekter.

Antall uforpliktende postdoktorstillinger har økt mye, og forbundet arbeider for at disse kunngjøres som faste forskerstillinger i stedet slik at postdoktorordningen forbeholdes reelle kvalifiseringsstillinger. Noen institusjoner har også begynt å ansette forskere fast innenfor eksternt finansiert virksomhet. Her erfarer vi imidlertid at det etableres en praksis med at virksomhetene rutinemessig sier opp de ansatte seks måneder før finansieringen opphører, og ikke i særlig grad forsøker å finne annet passende arbeid til vedkommende. Hovedbildet er derfor at det stadig er en utfordring at ansatte på ekstern finansiering bærer risikoen for bortfall av finansiering og sies opp når finansieringen opphører.

Det foreligger ikke noen tilsvarende samlet dokumentasjon på bruken av midlertidig ansettelse for instituttsektoren og universitetssykehusene som for UH-sektoren. Forskerforbundet har vært i møte med Helse- og omsorgsdepartementet og ledelsen ved helseforetakene om midlertidighet blant sykehusforskerne og utlysningen av forskningsmidler, men har i liten grad fått gjennomslag for midlertidighetsproblemtikken der. Sammen med Tekna har vi sagt opp særavtalen med Spekter som ga helseforetakene anledning til å ansette stipendiater og postdoktorer midlertidig.

Det er derfor all grunn til å fortsette å prioritere arbeidet for redusert bruk av midlertidig ansettelse.

I representantskapsperioden har forbundet foruten det løpende påvirkningsarbeidet:

- Bistått medlemmer lokalt og sentralt med råd og hjelp i forbindelse med midlertidig ansettelse.
- Gjennomført en kampanje (1 av 5) i 2019, hvor vi rettet søkelys mot midlertidighetstallene ved ulike institusjoner og oppfordret alle til å sende en e-post til institusjoner og bed dem ansette flere fast.
- Utarbeidet et faktaark om tre- og fireårsregelen.
- Oppdatert og publisert statistikk om midlertidighet i UH-sektoren årlig på hjemmesiden og til bruk for lokallag, sentralt påvirkningsarbeid, media og politikere.
- Publisert to artikler på engelsk om konsekvensene av midlertidighet i forskning og høyere utdanning internasjonalt. Det ene publisert i konferanserapporten fra Bologna-prosessens 20-årsjubileum, den andre (Generation Precarius) i Forskerforbundets skriftserie (4/2020).
- Levert innspill og høringsuttalelser til prosessen med ny UH-lov, med flere punkter og forslag til endringer for å redusere midlertidig ansettelse.
- Gitt innspill med flere forslag for å redusere midlertidigheten i UH-sektoren, via Unio, i anledning prosessen med utarbeidelse av arkivlovutvalgets utredning (NOU 2019:9). Innspillene er hensyntatt i utredningen.
- Deltatt i referansegruppe for Kunnskapsdepartementets strategi for rekruttering til forskning, hvor reduksjon i midlertidig ansettelse var et sentralt premiss.
- Deltatt i arbeidsgruppe sammen med UHR og AYF om ny stillingsstruktur, hvor det å redusere midlertidigheten og uforutsigbarheten lå til grunn. Gruppen var enig om problembeskrivelsen, men ble ikke omforent om ny struktur.
- Deltatt i arbeidsgruppe sammen med KD og DBH om omforent og forbedret statistikkgrunnlag. Rapport fra gruppa og dens anbefalinger foreligger og vil få virkning først fra 2021.
- Reist problemstillingen i Forskermeldingen og på forskningspolitisk seminar i 2021 hvor kunnskapsminister Ola Borten Moe lovet at nivået på midlertidig ansettelse i UH-sektoren skal ned på nivået i arbeidslivet for øvrig.

Koronapandemien utløste et betydelig behov for informasjon om rettigheter, også innenfor områder det vanligvis ikke er spørsmål om, som hjemmekontor, permittering, yrkesskade, etc. Saker ble behandlet, det ble utarbeidet informasjon på Forskerforbundets hjemmeside fortløpende og i takt med stadig nye regelendringer. Det

ble utarbeidet faktaark og avholdt digitale kurs om problemstillinger aktualisert av koronaen. Dette i tillegg til behandling av tradisjonelle saker.

Det har vært flere tunge oppsigelses-/avskjedssaker av medlemmer på subjektivt grunnlag og flere store og krevende omstillingsprosesser med oppsigelser og endringsoppsigelser.

3.2 Arbeidstid

Press på arbeidstid har økt i perioden, og eskalerte ved utbruddet av pandemien i mars 2020 da ansatte ble sendt hjem fra kontoret og måtte digitalisere arbeidshverdagen hjemmefra.

Forskerforbundets koronaundersøkelse viser at forskningsaktiviteten ble hardt rammet av koronapandemien, jf. omtale i 4.2.1. Det har videre vist seg vanskelig å få ut godtgjøring for det ekstraarbeidet som har vært nedlagt for å holde universitetene og høgskolenes tilbud åpne for studentene. Det rapporteres inn at vitenskapelig ansatte i liten grad har fått kompensert merarbeidet, men at ansatte med fast arbeidstid i noe større grad har fått overtidsbetalt.

Arbeidstid ble diskutert på sektorseminar for statlige og private høyskoler samt på sektorseminar for universiteter og vitenskapelige høyskoler i 2021. Det er utviklet og avholdt digitale kurs om arbeidstid både for statlig og privat sektor. Mange ansatte er definert som særlig uavhengige uten at det er grunnlag for det, og mister derved en del rettigheter. Det er utarbeidet et faktaark som gir en innføring i når en stilling er «særlig uavhengig» og hvilke konsekvenser dette har.

Forskerforbundet har arrangert flere digitale samlinger om arbeidstid i perioden. Et generelt arbeidstidskurs om lov og avtaleverk, en samling for tillitsvalgte i Spekter Helse om rettigheter og plikter ved omdisponering av arbeidsoppgaver, og en samling for tillitsvalgte i statlig sektor om handlingsrommet i HTA for å kunne be om kompensasjon for ekstraarbeid. Arbeidstid var også tema på sektorseminar for statlige og private høyskoler.

NOKUT og NIFU gjennomførte i 2021 henholdsvis en ny underviserundersøkelse og en ny tidsbruksundersøkelse. Her har forbundet gitt innspill gjennom deltakelse i referansegruppen og deltatt i paneldebatter da resultatene ble lagt frem i november 2021. Tid og ressurser til FoU inngår også som sentralt tema i forbundets egen Forskermeldingen som ble lagt fram på Forskningspolitisk seminar 2021.

3.3 Ivareta og videreutvikle medbestemmelse

Reforhandlingen av hovedavtalen i staten ble utsatt en rekke ganger fordi partene ikke hadde anledning til å møtes fysisk. Forhandlingene ble berammet til 28.-30. september 2021, men etter møte 29. september ble hovedavtalen prolongert ut 2022. I utgangspunktet ønsket arbeidsgiver å fjerne forhandlingsretten i § 19, noe alle hovedsammenslutningene med unntak av Akademikerne bestred. For å få et felles kunnskapsgrunnlag for forhandlingene, ble de sentrale partene enige om å bestille en rapport som skulle kartlegge dagens utfordringer med hovedavtalen. Fafo var ansvarlig for rapporten, *Hovedavtalen i staten – et godt virkemiddel for samarbeid, medbestemmelse og utvikling?* som ble presentert på et Unio-webinar i januar 2021. En hovedkonklusjon i rapporten er at hovedavtalen fungerer godt i staten, men at det er behov for mer og bedre opplæring.

Hovedavtalen i KS ble etter forhandlinger 30. november 2021 prolongert. Den nye Hovedavtalens varighet er 1.1.2022 – 31.12.2024.

Hovedavtalen Spekter ble forhandlet 10. og 11. november 2021. Hovedavtalen ble prolongert med noen små endringer. Hovedavtalens varighet er 1.1.2022 – 31.12.2025.

Parallellavtalen i Virke (hovedavtalen) utløp 31.12.2021 og vil bli reforhandlet i 2022.

Hovedavtalen i KA ble forhandlet 17. november 2021 og ble i det vesentlige prolongert. Ny varighet er 1.1.2022 – 31.12.2024.

Forskerforbundet arrangerer regelmessige kurs om medbestemmelse i alle sektorer. Medbestemmelse og hovedavtalen inngår som en del av grunnopplæringen til tillitsvalgte. Det er utviklet et eget digitalt medbestemmel-seskurs som inneholder den norske modellen, arbeidsgivers styringsrett og parallellsesjoner med hovedavta-lene i de ulike tariffområdene.

Det har vært en del utfordrende saker i perioden på enkelte virksomheter:

Forskerforbundet har deltatt i nemndsbehandling ved brudd på forhandlingsretten hos Riksantikvaren.

Det er inngått flere omstillingsavtaler i perioden blant annet for etableringen av nytt direktorat for høyere utdan-ning og kompetanse, overføring av arbeidsoppgaver mellom Statped og Utdanningsdirektoratet. Det lyktes ikke å få å få i stand en omstillingsavtale i forbindelse med første fase av BOTT-prosjektet da Kunnskapsdeparte-mentet avviste behovet for medbestemmelse i prosjektet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet tre-nerne hevendelsen fra Forskerforbundet/Unio om retten til medbestemmelse.

Medbestemmelsesbarometeret (MB) har nå vært i drift siden 2016. Hensikten er å kartlegge og overvåke til-standen for medbestemmelse og medvirkning i norsk arbeidsliv. Medbestemmelsesbarometeret har etablert seg som et sentralt kunnskapsgrunnlag for medbestemmelse og medvirkning i debatten om demokrati i arbeidslivet. Både Forskerforbundets eget og det nasjonale representative medbestemmelsesbarometer benyttes aktivt på kurs og seminarer og som underlag i politisk påvirkningsarbeid. MB som bygget på data innsamlet høsten 2018 ble lansert i august 2019. MB basert på datainnsamling fra 2019 og utgitt i 2020 hadde tittelen «Styring, ledelse og tillit». I 2020 ble det også gjennomført en kvalitativ studie med tittelen «Faglig skjønn under press». Den in-neholdt analyser fra fire casestudier om medbestemmelse, ledelse, styringsmekanismer og bruken av faglig skjønn. De fire casene omfatter helseforetak, politiet, universitets- og høyskolesektoren samt olje- og gassel-skap. Rapporten «Styring, ledelse, tillit» ble lansert i august 2020 på OsloMet der Forskerforbundets nestleder deltok i panel. I 2018 ble det gjennomført et eget MB for Forskerforbundets medlemmer i statlig sektor. I 2020 ble et tilsvarende MB gjennomført blant Forskerforbundets medlemmer i sektorer utenom stat. Her ble det også inkludert spørsmål om arbeidsforhold under koronapandemien. Rapporten ble presentert på tariffkonferansen i februar 2021. MB 2021 er igangsatt og skal resultere i en kvalitativ rapport om «Arbeidstid, kontroll og overvå-king».

Forskerforbundet arrangerte debatt om medbestemmelse ved universiteter og høyskoler under Arendalsuka 2019, «Medbestemmelse under press. Status for universitetsdemokratiet.» Grunnlaget for debatten var blant annet forbundets eget medbestemmelsesbarometer for medlemmene i statlig tariffområde.

3.4 Akademisk frihet som grunnleggende premiss

Forbundet har arbeidet for å styrke forskningsfriheten utenfor academia, i instituttsektoren, ABM- og sykehus-sektoren, samt for å løfte fram sammenhengen mellom akademisk frihet og rettighetspolitikk. Akademisk frihet er ved en rekke anledninger tatt opp av Forskerforbundets leder i det offentlige ordskifte, og er også tatt opp som tema på sektorseminarer, kurs og samlinger med tillitsvalgte og medlemmer.

Forskerforbundet har sikret at ivaretagelse av akademisk frihet har vært et sentralt moment ved oppfølgingen av Plan S gjennom hele perioden. Akademisk frihet inngikk i kravet om en mer helhetlig konsekvensutredning, og at det er behov for mer tid til implementering og utvikling av kvalitetssikrede tidsskrift eller plattformer for åpen tilgang innenfor alle fagområder. Forskerforbundet har vektlagt at overgangen til åpen tilgang ikke må begrense norske forskeres mulighet til å velge publiseringskanal, lisens eller gjøre norske forskere mindre attraktive i in-ternasjonale forskningssamarbeid. Utredningen av forholdet mellom lisenskrav og norsk opphavsrett, ga støtte til forbundets bekymring for ivaretagelse av akademisk frihet ved overgang til åpen forskning (jfr. også 3.5).

Det ble gjennomført et eget medlemsmøte om akademisk frihet våren 2021. Forbundet har også bidratt til å løfte akademisk frihet internasjonalt gjennom ETUCE og EI.

Akademisk frihet er også vektlagt i innspill og høringsuttalelse til arbeidet med revidert UH-lov og styringsmelding for UH-sektoren, og til Kierulf-utvalget om akademisk yringsfrihet høsten 2021.

Forskerforbundet har også bidratt til en medlemsundersøkelse om yringsfrihet og akademisk frihet som ble gjennomført i 2020 av ISF.

3.5 Immaterielle rettigheter

Generelt synes det å råde stor grad av usikkerhet knyttet til særlig digitale læremidler og bruk og gjenbruk av undervisningsmateriell, herunder også opptak av forelesninger. Institusjonene synes å fortolke norsk opphavsrett ulikt, og Forskerforbundet har i henvendelser til Kunnskapsdepartementet og UHR påpekt behov for klargjøring og etterlyst felles nasjonal praksis i UH-sektoren. UHRs etablering av en arbeidsgruppe som skal utarbeide en nasjonal veileder for deling av digitale læringsressurser, er et resultat av forbundets påvirkningsarbeid.

Rettighetspolitikk ble løftet fram i brev til tillitsvalgte og institusjonsledelse i UH-sektoren tilknyttet korona og digitalisering av undervisning. Det er utarbeidet faktaark om opphavsrett og undervisningsmateriell i UH-sektoren (2/2020), gjennomført webinar for tillitsvalgte og medlemmer og arrangert kurs i opphavsrett. IPR-politikk var tema i Forskerforbundets koronaundersøkelse og tema på sektorseminar for universiteter og høyskoler. Ivaretagelse av immaterielle rettigheter er også tatt opp i innspill til KDs digitaliseringsstrategi for UH-sektoren.

Plan S ble initiert av regjeringen høsten 2018 og er ansett som et sentralt virkemiddel for raskere overgang til åpen publisering. Initiativet utfordret akademisk frihet, medlemmenes faglige integritet og interesser. Forskerforbundet stiller seg bak målsettingen om åpen tilgang, men mener det må være en hensiktsmessig balanse mellom samfunnets og forskernes behov og interesser. Forskerforbundet tok til orde for en helhetlig konsekvensutredning og påpekte behov for mer tid til implementering og utvikling av kvalitetssikrede tidsskrift eller plattformer for åpen tilgang innenfor alle fagområder. Forskerforbundet har gjennomgående argumentert for at overgangen til åpen tilgang ikke må begrense norske forskeres mulighet til å velge publiseringskanal, lisens eller gjøre norske forskere mindre attraktive i internasjonale forskningssamarbeid. Aktivt og løpende påvirkningsarbeid gjennom hele perioden har bidratt til at det ble gjennomført en utredning av forholdet mellom lisenskrav og norsk opphavsrett. Utredningen ga støtte til forbundets bekymring for ivaretagelse av akademisk frihet ved overgang til åpen forskning.

Det er gitt innspill til implementeringsplanen for Plan S og gitt innspill til Education International tilknyttet den internasjonale konsultasjonsprosessen. Det har vært arbeidet aktivt for sterkere involvering av forskerne. Spørsmålet ble tatt opp med statsråden, i møte med statssekretær og embetsverk i Kunnskapsdepartementet, i Forskningsrådet, gjennom representasjonen i Nasjonalt forum for åpen forskning og i høring i Stortinget. Forskerforbundet fikk gjennomslag for at Plan S først skulle gjøres gjeldende fra 1.1.2021. Generelt er muligheten for å bidra konstruktivt bedret. Parallelt har forlagsforhandlinger og gradvis bedret tilgang til åpne publiseringskanaler bidratt til å dempe kritikken og uroen. Fortsatt er det imidlertid uenighet rundt lisensspørsmålet og økonomien ved overgangen til ny forretningsmodell. Det er også utarbeidet informasjon om Plan S og overgang til åpen forskning på nettsiden. Forbundet har bistått lokallag og tillitsvalgte på henvendelser og spørsmål knyttet til opphavsrett. Plan S og overgangen til åpen forskning er tatt opp på Landsrådet, på kurs for medlemmer og tillitsvalgte, i møte med fagpolitiske foreninger og på styreseminar.

Det har vært saker både innenfor museum, instituttsektoren og universitets- og høyskolesektoren vedrørende klausuler om overdragelse av immaterielle rettigheter i arbeidsavtaler. I universitets- og høyskolesektoren har arbeidsgiver vedtatt reglementer om IPR-rettigheter. Arbeidsavtalene henviser til IPR-reglementenes bestemmelser om overdragelse av arbeidstakers åndsverk til arbeidsgiver. Arbeidsgivernes forslag til klausuler innebærer en hel overdragelse av arbeidstakers immaterielle rettigheter, uavhengig av det reelle behovet for bruk av

arbeidstakers åndsverk. Forskerforbundet har bistått både tillitsvalgte og enkeltmedlemmer i arbeidet med å få endret klausulene og reglementene slik at de kunne ivareta både arbeidstakers og arbeidsgivers behov. Det har vist seg å være svært krevende å oppnå balanserte klausuler i sakene.

I løpet av perioden ble spørsmål om åpen forskning og deling av data sentralt, igjen med fokus på lisensiering og rettigheter. Forskningsrådet satte ned et eget utvalg, datadelingsutvalget, og utvalgsleder har deltatt på to møter i opphavsrettsutvalget i 2021. Dette har gitt god anledning til å gi innspill og til å ta opp spørsmål tilknyttet medlemmenes immaterielle rettigheter. Forskerforbundet ga også skriftlig innspill til rapportutkastet. Endelig rapport ble lagt fram på UHRs konferanse om åpen forskning 18.-19. oktober 2021. Her deltok leder med innlegg om endringer i vurdering av forskning og akademiske karrierer.

Universitets- og høgskolerådet (UHR) oppnevnte høsten 2021 en arbeidsgruppe med oppdrag å utrede problemstillinger som universitetene og høyskolene må håndtere knyttet til personvern og opphavsrett, når digitale læringsressurser skal deles. Leder av arbeidsgruppen Torger Kielland deltok på møtet med opphavsrettsutvalget i november, og Forskerforbundet ga innspill til utvalget i desember 2021.

3.6 Diskriminering

I hovedtariffoppgjøret i staten i 2020 fikk Forskerforbundet gjennomslag for at forhandlingshjemmelen i HTA 2.5.3 nr. 3 ble utvidet fra å kun gjelde kjønn, til å gjelde alle diskrimineringsgrunnlag som er hjemlet i likestillings- og diskrimineringslovens §6.

Forskerforbundet bisto i 2019 et medlem i en klagesak for diskrimineringsnemnda, og medlemmet fikk medhold. Temaet var diskriminering på grunn av kjønn.

3.7 Likestilling

Forskerforbundet har hatt som mål at kvinneandelen i toppstillinger øker med 2 prosentpoeng i året, og har blant annet bedt myndigheter og institusjoner om å sette måltall for å øke andelen kvinner i vitenskapelige toppstillinger og faglige lederstillinger.

Kvinneandelen i vitenskapelige stillinger i UH-sektoren har økt i hele perioden, og man kan nå snakke om en tilnærmet likestilling i undervisnings- og forskerstillinger samlet sett. Likevel gjenstår en del før kvinneandelen er akseptabel på professornivå. Dessuten er det til dels store forskjeller blant institusjoner og fagområder. I 2020 er nøyaktig én av tre professorer en kvinne. Med det fortsetter framgangen på om lag 1,5 prosentpoeng per år. Fortsatt er hovedbildet at menn totalt sett dominerer i professorsjiktet, mens kvinner er i flertall i lektorsjiktet. For toppstillingen forsker 1183 har kvinneandelen sunket fra 47,4 % i 2018 til 42,9 % i 2020.

Forskerforbundet har utarbeidet årlige statistikker over kjønnsbalansen i vitenskapelige stillinger i UH-sektoren. Dette benyttes for å dokumentere situasjonen med hensyn til kjønnsbalanse i stilling, og utgjør et viktig grunnlag for forbundets påvirkningsarbeid blant annet knyttet til karriereløp i akademia.

Forbundet har understreket at presset på de vitenskapelig ansatte og tidsklemma, kombinert med pandemien, ser ut til å bety et tilbakeslag for likestillingen i akademia. Dette på bakgrunn av at forbundets koronaundersøkelse tyder på at kvinnelige forskere og undervisere brukte mer tid enn mannlige kolleger på merarbeid under pandemien.

Forskerforbundet deltok i UHRs arbeidsgruppe mot mobbing og trakassering (UHRMOT) som ble nedsatt for å bidra til å samordne UH-institusjonenes innsats for å kartlegge, forebygge og sikre gode systemer for varslings- og oppfølging av mobbing og seksuell trakassering for ansatte og studenter. Rapport ble avlevert i august 2019 med stor medieoppmærksomhet og med kommentar fra forbundsleder.

3.8 Personalpolitikk

Forskerforbundet deltar i IA-gruppen i Unio og var medarrangør av verneombudskonferansen i 2019 som blant annet satte fokus på den nye IA-avtalen og vernetjenestens rolle i IA-arbeidet, herunder hvordan verneombudene kan bruke IA-avtalen i det systematiske HMS-arbeidet.

Det har i perioden vært en sterk økning i bruken av varslingsinstituttet. Forbundet erfarer også at arbeidsgivere i økende grad har tatt i bruk faktaundersøkelser som metode i slike saker. Forbundets erfaring er at arbeidsgivere setter ut saker til faktaundersøkelse uten at det foreligger kritikkverdige forhold slik det er definert i arbeidsmiljøloven. Forskerforbundet har bistått flere lokallag og medlemmer i slike saker i perioden. I forlengelsen av dette har forbundet ytret seg kritisk til bruken av faktaundersøkelser som virkemiddel ved konflikter og arbeidsmiljøproblemer, og mener at slike saker bør forsøkes løst på lavest mulig nivå, og på enklere måter uten å iverksette et stort apparat som kan bidra til å eskalere konflikter.

Regelverket er behandlet gjennom kurs og seminar hvor det redegjøres for regelverket, hvordan virksomhetene bør håndtere dette og forholdet til tillitsvalgte. I tillegg har sekretariatet besvart flere henvendelser om varsling og har hatt dialog med og bistått tillitsvalgte i enkeltsaker. I tillegg er det utviklet et eget kurs om varsling for tillitsvalgte i perioden, og det er i tillegg utarbeidet et eget faktaark om regelverket for varsling.

3.9 Pensjon

Forskerforbundets arbeid med pensjonsreformen foregår via Unio. I perioden har det vært relativt stille på pensjonsfronten for Forskerforbundets medlemmer.

Det har vært gitt mye informasjon og rådgivning til medlemmer og tillitsvalgte om både offentlig og private pensjonsordninger, både individuelt og tariffmessig. Sekretariatet har bistått med råd og veiledning til tillitsvalgte innenfor Virke og Spekter i forbindelse med endring av pensjonsordninger – blant annet hos Museumsenteret i Hordaland, Atlantis medisinske høgskole, Graminor og Østfoldmuseet.

Det er gjennomført pensjonskurs for medlemmene som lokale OU-kurs i lokallagene. I tillegg er det gjennomført flere sentrale pensjonskurs i perioden.

I perioden har de sentrale partene prøvd å bli enige om en avtale om særaldersgrense i offentlig tjenestepensjon. Særaldersgrense angår noen av Forskerforbundets medlemmer, meteorologene. Forskerforbundet har blitt ivaretatt av Unio i disse forhandlingene. Dessverre har ikke partene blitt enige, og løsningen er blitt en lovendring som fjerner plikten til å fratrukke ved oppnådd særaldersgrense.

4 Forskningspolitikk

4.1 Behov for økt forskningsinnsats

Det er en norsk målsetting, i tråd med EUs mål, at minst 3 % av bruttonasjonalprodukt (BNP) skal gå til FoU. Norge har ved siste samlede oversikt (2019) samlede FoU-utgifter på knapt 80 mrd. kroner, noe som vil si 2,22 % av BNP. Det er det høyeste nivået noensinne, men betydelig under Sverige og Finland og samtidig lavest i Norden. Det er også lavere enn OECD-snittet på 2,4 %. Forskningsinnsatsen i Norge ligger også bak Sverige og Danmark målt som forskningsinnsats per innbygger. Det er særlig den private andelen av samlede FoU-utgifter som er lav i Norge.

Forskerforbundet har gjennom hele perioden argumentert for at det offentlige må ta et sterkere ansvar for å stimulere til økt forskningsinnsats i næringslivet. Det offentliges andel av innsatsen bør økes til 1,5 % av BNP, og ikke 1 % slik målsettingen er per nå. Forskerforbundet har påpekt behovet for økt samlet FoU-innsats i forbindelse med statsbudsjettarbeidet, i kommentar til revidert langtidsplan og i innspill til partiprogrammene. Budsjettarbeidet er gjennomført i dialog med Unios statsbudsjettsgruppe, og i samarbeid med Unios arbeidsgruppe for høyere utdanning og forskning.

Forskning og forskningsfinansiering er trukket fram som avgjørende del av samfunnsberedskapen i utspill tilknyttet koronapandemien og behovet for krisepakker. Det er argumentert for økte forskningsmidler for å kompensere for oppdragstørke i instituttsektoren og tapte inntekter i museumssektoren, og for å sikre nødvendig forlengelse for stipendiater og postdoktorer. Det ble gitt innspill til revidert nasjonalbudsjett, og gjennom Unio spilte Forskerforbundet i mars og mai 2020 inn til særskilte finanspolitiske tiltak (jf. krisepakkene). Tilsvarende har Forskerforbundet samarbeidet med FFA og UHR om behov for ekstraordinære bevilgninger til instituttsektoren.

Viktigheten av langsiktig forskningsfinansiering for kvalitet i forskning og attraktive forskerkarrierer er trukket fram i en rekke sammenhenger, og ikke minst tilknyttet innspill til rekrutteringsstrategien og det løpende arbeidet for redusert midlertidighet. Forskerforbundet har arbeidet for at den samlede forskningsinnsatsen omfatter hele bredden av forskningsutførende sektor. Arbeid for styrking av forskningsvilkårene i museumssektoren har stått sentralt i perioden, ikke minst i tilknytning til innspill til museumsmeldingen. Forskerforbundets mål om at en samlet regjering slutter opp om ambisjonene for økt forskningsinnsats er ivaretatt gjennom arbeid overfor relevante stortingskomiteer i tilknytning til budsjettarbeidet.

Regjeringen har fattet vedtak om Norges deltakelse i EUs rammeprogram Horisont Europa og har ambisjoner om økt returandel for norske forskere og næringsliv. Forskerforbundet la i sitt innspill vekt på forutsetninger for norsk deltakelse, herunder forutsigbare rammebetingelser, stabil finansiering og arbeidsvilkår som sikrer sammenhengende tid til forsknings- utviklings- og innovasjonsarbeid. Økt forskningsinnsats, sterkere vektlegging av grunnforskning, styrking av forskningsinstituttene grunnfinansiering, forskningsadministrative støttetjenester samt særskilte stimulerings tiltak (som STIM-EU og PES-midler) ble framhevet som særlig viktig.

Høsten 2021 ga forbundet innspill til ny revisjon av langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Her var budskapet viktigheten av styrket forskningsinnsats for mobilisering og kvalitet i hele bredden av forskningsutførende sektor. Tilsvarende ble det argumentert for i innspill til statsbudsjett for 2023. Her uttrykte forbundet samtidig bekymring for manglende ambisjonsnivå for forskning i Hurdalsplattformen.

4.2 Kvalitet i FoU-arbeidet

Et hovedmål for Forskerforbundet har vært å sikre ansatte tid og ressurser til FoU og faglig utvikling innenfor alminnelig arbeidstid. I tillegg kommer rammebetingelser for kvalitet mer generelt. Tematikken er satt på dagsorden i en rekke sammenhenger, blant annet i budsjettarbeid, i utspill knyttet til midlertidighet, i innspill til

regjeringens rekrutteringsstrategi, revidert Langtidsplan og i tilknytning til pandemiens konsekvenser for forskningsvirksomhet, kunnskapsutvikling og ivaretagelse av fagmiljøer.

I november 2021 la Forskerforbundet fram sin egen Forskermelding, med et ansatt- og forskerperspektiv på forskningssystemet. Meldingen trekker fram sentrale utfordringer forskerne selv opplever at de står overfor i møte med forskningssystemet, med styring og organisering av arbeidet, og i sin arbeidshverdag.

Forskerforbundet har uttrykt bekymring for den stadige økende konkurransen om eksterne forskningsmidler, og stilt spørsmål ved ideen om konkurranse som kvalitetsdrivende. Lav innvilgelsesprosent i Forskningsrådet innebærer at en lang rekke klart støtteverdige prosjekter ikke når opp og forbundet har etterlyst en debatt om hensiktsmessig bruk av forskningsmidlene og bedre ivaretagelse av forskertalenter. I debatten om Forskningsrådet og kvalitet i søknadsprosessene, tok forbundet til orde for prosedyrer for kvalitetssikring, for dialog og for å bygge tillit. At mest mulig av de totale forskningsmidlene går til forskning og minst mulig til byråkrati og omfordeling har vært et sentralt poeng. Kvalitet i FoU-arbeidet kan ikke stå og falle på hvorvidt man får gjennomslag på en konkurransearena.

Tilknyttet overgang til åpen forskning har Forskerforbundet understreket betydningen av kvalitet og kvalitetssikring av vitenskapelige publikasjoner og åpne tidsskrift. Det samme gjelder i innspill tilknyttet lisensutredning og ved tilrettelegging for lagring og deling av forskningsdata. Rapport fra arbeidsgruppen som har utarbeidet nasjonale retningslinjer for vurdering i akademiske karriereløp har som mål at det skal legges mindre vekt på kvantitative indikatorer og mer vekt på kvalitet og et bredere sett av kompetanser i vurdering av forskningssøknader og forskere. Dette kan få betydning for tildeling av forskningsmidler og for hvilke kriterier som vektlegges i ansettelse og opprykk. Saken ble debattert på Landsrådet i 2020 og Forskerforbundet oversendte skriftlig innspill våren 2021. Her ble det understreket at det må være balanse mellom kvantitative og kvalitative mål og at kvalitet forutsetter at institusjoner og fagmiljø har stor grad av autonomi i ansettelsesprosesser.

Forskerforbundet har i budsjettssammenheng pekt på at flere departementer har lave forskningsbevilgninger, noe som gir grunnlag for å stille spørsmål ved forutsetningene for å drive en kunnskapsbasert politikkutvikling. Forbundet har tatt til orde for å gjeninnføre tradisjonen med Forskningsmeldinger. Dette som grunnlag for et bredt offentlig ordskifte om forskningspolitikk, samfunnsutfordringer, veivalg og prioriteringer.

Forskerforbundet behandlet og ga høringsinnspill i forbindelse med revisjonen av forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) i 2020. Opphavsrettsutvalget bisto i arbeidet. Forbundet vektla blant annet betydningen av at utstrakt bruk av midlertidig ansettelse og ekstern finansiering skaper et system som ikke bidrar til å fremme god forskningsetikk og at retningslinjene anvender en altfor omfattende definisjon av plagiat, noe som er uheldig i lys av konsekvensene en anklage om plagiat innebærer for den enkelte forsker.

4.2.1 UH-sektoren

For Forskerforbundet har det vært viktig å sørge for at de vitenskapelig ansatte har tid og ressurser til FoU og faglig egenutvikling. Her har arbeidet for økt langsiktighet i forskningen og stabilt høye basisbevilgninger vært prioritert. Dette har vært gjentatt i innspill og kommentarer til statsbudsjettene og revidert nasjonalbudsjett, i arbeidet med å rekruttere og beholde vitenskapelig ansatte. Tilknyttet innspill til statsbudsjett er regjeringen oppfordret til å avsette midler til en grundig utredning av arbeidsvilkårene i academia og i tillegg en forskermelding som belyser vilkår for kvalitet i FoU i kunnskapssektoren totalt sett. Regjeringen la fram en rekrutteringsstrategi høsten 2021. Den gikk, til forskjell fra Forskerforbundets forskermelding, i liten grad inn på lønns- og arbeidsvilkårene i sektoren.

Forskerforbundets koronaundersøkelse blant medlemmer i UH-sektoren viste med all tydelighet at pandemien rammet forskningsaktiviteten negativt. Vitenskapelig ansatte har brukt mer tid på undervisning og tilsvarende mindre på forskning. En stor andel har avbrutt planlagt FoU-arbeid og søknads- og samarbeidsplaner er forsinket. Situasjonen har vært særlig kritisk for stipendiater og postdoktorer. Hele 83 prosent oppga å være forsinket,

hvorav 45 prosent betydelig eller kritisk. Forbundet har arbeidet intenst for å sikre stipendiater og postdoktorer forlengelse, slik at de har mulighet til å fullføre avhandlinger og videre kvalifisering.

Koronaundersøkelsen belyste også tidsbruk i UH-sektoren mer generelt. Tendensen til betydelig merarbeid og lite sammenhengende tid til FoU vedvarer for mange av forbundets medlemmer (jfr. NIFUs tidsbruk undersøkelser fra 2018 og 2021).

Det har vært viktig for forbundet å sikre forskningsfrihet og knytte ressurser og midlertidighet også opp mot forskningsvilkår og kvalitet. Dette var også sentrale momenter i Forskerforbundets innspill til ekspertgruppen nedsatt av Kunnskapsdepartementet, som skal se på akademisk yringsfrihet. Forbundet har i perioden fortsatt arbeidet med å synliggjøre verdien av en bred forskningsinnsats, og har særlig løftet fram betydningen av humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning. Fortsatt ser vi en tendens til at disse fagområdene beskrives som støtte- og redskapsfag og behov for styrking er framhevet blant annet i innspill til revidert langtidsplan.

Rekrutteringsstrategi, stillingsstruktur og styringsmelding og UH-lov er utgangspunktet for Forskerforbundets innspill og påvirkningsarbeid at rammebetingelser, som finansiering, styring og lovverk skal og må legges til rette for kvalitet i FoU-arbeidet.

4.2.2 ABM-sektoren

Institusjonene i ABM-sektoren skal drive forskningsbasert formidling, kulturminnevern og samlingsforvaltning. Forskerforbundet arbeider for en prioritering og synliggjøring av forskning i sektoren og bedre rammevilkår for FoU-arbeid for vitenskapelig ansatte og andre faglig ansatte i sektoren. Et tydeligere og mer helhetlig ansvar for forskning i sektoren fra ansvarlig departements side, er også et sentralt krav. Forskerforbundets politikkdokument for ABM-sektoren (jf. skriftserien 5/2015), kombinert med jevnlig dialog med tillitsvalgte på sektorseminar og i arbeidsgrupper tilknyttet blant annet innspill til museumsmelding danner grunnlag for Forskerforbundets arbeid i perioden.

Våren 2021 ble det sendt ut medlemsundersøkelse til Forskerforbundets medlemmer i ABM-sektoren. Undersøkelsen omfatter tid og ressurser til FoU-oppgaver og erfaringer og synspunkter knyttet til lønns- og arbeidsvilkår generelt og pandemien spesielt. Resultatene fra undersøkelsen ble presentert på sektorseminaret i 2021. Resultatene fra undersøkelsen ble også presentert på seminarene til de fagpolitiske foreningene Arkivarforeningen og FMK. Undersøkelsen gir et godt utgangspunkt for å revidere politikkdokumentet for ABM-sektoren.

Rapporten «Vilje til forskning – museumsforskning i Norge i det 21. århundre» (Brenna-utvalget) ble lagt fram av museumsutvalget i september 2020 og inneholdt tiltak i tråd med Forskerforbundets politikk. Både utvalgsleder og en representant for embetsverket i Kulturdepartementet deltok da rapporten ble diskutert på ABM-sektorseminaret i november 2020. For Forskerforbundet var dette en fin opptakt til Museumsmeldingen som ble lansert i mars 2021. Mange av poengene fra Brenna-utvalgets rapport, om prioritering og styrking av forskning i sektoren, var inkorporert i Museumsmeldingen. Meldingen var tema på sektorseminaret 2021.

I 2019 ble det utarbeidet innspill til Kulturminnemeldingen. En arbeidsgruppe bestående av tillitsvalgte og medlemmer fra Arkivarforeningen bidro til å utarbeide høringsvar til Arkivlovutvalget. Sektorseminaret 2019 ble avholdt i Stavanger og var viet digitalisering i sektoren.

4.2.3 Instituttsektoren

Forskerforbundet arbeider for at de ansatte i instituttsektoren skal ha gode arbeidsvilkår og rammebetingelser som sikrer kvalitet og relevans i forskningen. Forskerforbundets politikkdokument for instituttsektoren (jf. skriftserien 6/2015) er sammen med APIKS-undersøkelsen, sektorseminar og dialog med tillitsvalgte og medlemmer utgangspunkt for Forskerforbundets arbeid i perioden.

Forskerforbundet har gitt innspill til regjeringens handlingsplan for helhetlig instituttsektorpolitikk som ble presentert i februar 2020 på Samarbeidskonferansen til Forskningsinstituttene Fellesarena og UHR. Forbundets kommentar til strategien ble vedtatt av Hovedstyret på møtet i juni 2020. Forskerforbundet er fornøyd med at regjeringen i sin helhetlige strategi anerkjenner behovet for en mer helhetlig tilnærming til sektorens framtidige rolle og ser politikk for henholdsvis UH-sektor og instituttsektor i sammenheng, men mener det er en svakhet ved strategien at den ikke i større grad adresserer de ulike konkurransevilkårene mellom instituttsektoren og UH-sektoren. I Forskerforbundets kommentar til strategien ble det lagt vekt på å formidle opplevd ulikhet i konkurranseforhold som bidrar til å redusere mulighetene for samarbeid og kvaliteten på samarbeidet. I tråd med etablert politikk i Forskerforbundet, ble det argumentert for at solid grunnfinansiering er en forutsetning for at instituttsektoren skal kunne levere resultater av høy kvalitet og relevans, i tråd med samfunnsoppdraget. Forskerforbundet er kritisk til at strategien legger opp til at økt konkurranse om forskningsmidler skal føre til mer og bedre samarbeid mellom institusjonene i UH-sektor og instituttsektor.

Oppfølging av regjeringens strategi for instituttsektoren var tema på sektorseminar for instituttsektoren i 2021, sammen med erfaringer fra fusjonsprosesser og stillingsstruktur og lønnspolitikk.

I 2020 ble det også gitt innspill til Forskningsrådets rapport til Kunnskapsdepartementet om «Grunnfinansiering for forskningsinstitutter og forskningskonsern». Hovedkonklusjonen i rapporten er at dagens finansieringsordning fungerer godt. En av anbefalingene i rapporten er at den konkurranseutsatte andelen av grunnfinansieringen fra 2021 bør være 10 % for alle institutter. Etter tre år bør andelen økes til 20 %. Forskerforbundet har ved flere anledninger pekt på behovet for et løft i grunnfinansieringen for instituttsektoren. En omfordeling av grunnfinansiering til mer konkurranseutsatt andel vil ikke føre til en økning av den samlede grunnfinansieringen.

Både regjeringens strategi og den statlige finansieringen av sektoren var tema på sektorseminaret for forskningsinstituttene i oktober 2020, med representanter fra Forskningsrådet og FFA som innledere.

Tema for sektorseminar 2019 var Forskningsrådets synteserapport, retningslinjer for opprykk til forsker 1183 og bruk av stillingskode 1110, åpne kontorlandskap og fusjoner og sammenslåinger i sektoren.

4.2.4 Helseforetakene

Forskerforbundet arbeider for å bedre karrieremuligheter og arbeidsvilkår for våre medlemmer i helseforetakene. Forskerforbundets medlemsundersøkelse, «Karriereutvikling og arbeidsvilkår i helsesektoren» fra 2015 avdekket noen særlige utfordringer for våre medlemmer (jf. skriftserien 6/2016). Det ble satt i gang et arbeid med formål å få etablert en forskerstillingsstruktur ved helseforetakene. I løpet av 2019 ble det klart at stor motstand ved OUS stoppet muligheten for å få på plass en ønsket forskerstillingsstruktur.

Høy grad av midlertidighet er en annen utfordring som Forskerforbundet har satt søkelyset på i perioden. Forbundet har vært i møter med statssekretæren i Helse- og omsorgsdepartementet og drøftet midlertidighet. Også statsråd for høyere utdanning og forskning i Kunnskapsdepartementet er blitt orientert om midlertidighet i helsesektoren, og Stortingets helse- og omsorgskomite har blitt orientert både muntlig og skriftlig. I 2019 ble det gjennomført møter med Helse Sørøst og Helse Midt-Norge om utlysning av forskningsmidler og bruken av midlertidighet i den forbindelse. Oppsigelsen av avtalen med Spekter om ansettelse av stipendiater og postdoktorer (jf. kap. 3.1.), har ytterligere skapt behov for avklaringer rundt vilkårene for og bruken av midlertidige stillinger. Forbundet opplever forholdene innenfor Spekter-området når det gjelder midlertidighet og postdoktor-problematikk som uryddige, særlig ved enkelte universitetssykehus. I forbindelse med regjeringens strategi for forskerrekruttering og karriereutvikling (2021) stilte Forskerforbundet seg kritisk til strategiens manglende tiltak mot gjentatte midlertidige ansettelser og en uforpliktende bruk av postdoktorstillingen, også i helsesektoren.

Dokumentasjon er viktig i arbeidet med å bedre arbeidsvilkårene for medlemmene i helsesektoren, og våren 2021 ble det gjennomført en ny medlemsundersøkelse. Denne bekrefter mange av funnene fra undersøkelsen i 2015. Resultater fra medlemsundersøkelsen ble lagt fram på sektorseminar i august 2021, og endelig rapport

ble ferdigstilt etter diskusjoner og innspill på sektorseminaret. I tillegg til utfordringene knyttet til stillingsstruktur og bruk av midlertidige stillinger, avdekket medlemsundersøkelsen mye merarbeid i sektoren.

4.3 Utdannings- og rekrutteringsstillinger

Det er allment akseptert at det er et stort behov for forskning og forskerkompetanse i arbeidslivet generelt, men også til fornyelse og utvidelse av forskningsutførende sektor. Undersøkelser og evalueringer tyder på at den norske forskerutdanningen er god og at kandidatene er godt fornøyd med utdanningsløpet, arbeidsmiljøet og kompetansen de får. Samtidig viser undersøkelser at forskerkarrierens attraktivitet er fallende blant doktorgradskandidater og yngre forskere. Færre ønsker seg til UH-sektoren og mange unge forskere vil ikke anbefale dagens unge å ta fatt på en forskerkarriere. Rekrutteringen til forskerutdanning og postdoktorstillinger består i sterkt økende grad av ikke-norske, med noen utfordringer knyttet til språk, kultur og norsk arbeidsliv.

Den uforpliktende bruken av postdoktorordningen kombinert med økende bruk av innstegsstillingen bidrar til lengre og mer usikre karriereløp før fast ansettelse. Usikkerheten knyttet til videre karriere og manglende karriereoppfølging ved institusjonene er en gjenganger i alle spørreundersøkelsene blant stipendiater og postdoktorer. Mange i denne gruppa sliter dessuten med å bli ferdig på normert tid og får ikke forlengelse og heller ikke dagpenger. Disse problemene ble sterkt økende under pandemien og har utløst mye frustrasjon og stress blant ansatte i rekrutteringsstillinger.

Forskerforbundet har derfor gjennom hele perioden arbeidet for at rekrutteringsutfordringene må møtes ved å gjøre karriereløpene attraktive og konkurransedyktige. Vi har arbeidet for gode vilkår og tilrettelagte kvalifiseringsløp for stipendiater og postdoktorer og arrangerer kurs og seminarer for stipendiater og postdoktorer både lokalt og sentralt.

Foruten det daglige arbeidet har forbundet:

- Bedrevet en ekstraordinær innsats for stipendiater og postdoktorers rettigheter i forbindelse med koronapandemien. Det er blitt arrangert digitale kurs både på engelsk og norsk i hele 2020. Vi har også drevet et særskilt lobbyarbeid mot Kunnskapsdepartementet og sentrale politikere for å sikre midler til forlengelse for stipendiater og postdoktorer som følge av pandemien, og lokale tillitsvalgte har fulgt dette opp lokalt.
- Rettet en egen del av vår medlemsundersøkelse under pandemien spesielt mot ansatte i rekrutteringsstilling. Her fikk vi synliggjort manglende oppfølging og store problemer med gjennomføringen for et stort flertall av de ansatte.
- Levert innspill og høringsuttalelser til prosessen med ny UH-lov, med flere punkter og forslag til endringer for å bedre vilkårene for stipendiater og postdoktorer.
- Deltatt i referansegruppe for Kunnskapsdepartementets strategi for rekruttering til forskning.
- Utarbeidet et eget forslag til organisering av ny postdoktorstilling med tilslutning fra AYF.
- Deltatt i arbeidsgruppe sammen med UHR og AYF om ny stillingsstruktur, hvor rekrutteringsutfordringene og -stillingene stod sentralt.
- Publisert to artikler på engelsk om utfordringene for forskere i den tidlige karrierfasen. Det ene publisert i konferanserapporten fra Bologna-prosessens 20-årsjubileum, den andre (*Generation Precarius*) i Forskerforbundets skriftserie (4/2020).
- Arbeidet for at doktorgradskandidater skal kunne motta dagpenger uten å måtte frasi seg retten til å arbeide med avhandlingen. Dette er en sak forbundet har arbeidet svært lenge med uten gjennomslag, men som er prinsipielt viktig og derfor har blitt videreført. Forskerforbundet har vært i møter og skrevet flere brev til ASD

og KD om saken, også i forbindelse med midlertidige endringer som følge av pandemien. Saken er ikke avsluttet, men stilt i bero som følge av at de midlertidige endringene i dagpengeforskriften som åpner for å kombinere utdanning og dagpenger, er tolket til å inkludere doktorgradskandidater.

- Viet en god del plass til rekruttering og tidlig karrierefase i forskermeldingen som ble lagt fram på Forskningspolitisk seminar 9. november 2021 .
- Sagt opp særavtalen med Spekter som ga helseforetakene anledning til å ansette stipendiater og postdoktorer midlertidig, da vi og Tekna opplevde at avtalen ble bevisst feiltolket og misbrukt av arbeidsgiversiden.
- I innspill til statsbudsjett for 2023 bedt om at forskerrekruttering, forskerkarriere og rammebetingelser for forskning vektlegges i revisjonen av langtidsplan for forskning og høyere utdanning.

4.4 Internasjonalisering

Forskerforbundet bidro aktivt på Els verdenskongress i Bangkok i juli 2019 med innlegg, eksempler på kampanjer (1av5 og Forskerløftet), samt ledelse av en EdTalk i samarbeid med kollegaer fra Canada og Storbritannia hvor temaet var fagforeningers arbeid for ivaretagelse av akademisk frihet. Forskerforbundet representerte arbeidstakerorganisasjonene i den norske delegasjonen til ministermøtet i Bologna-prosessen i november 2020. Nasjonalt og europeisk påvirkningsarbeid bidro til at ministermøtet vedtok et kommuniqué som inneholder forpliktende formuleringer om akademisk frihet og ansattes arbeidsbetingelser.

Koronapandemien har også preget det internasjonale fagforeningsarbeidet i perioden. Viktige arenaer for uformell erfaringsutveksling og dialog, er i all hovedsak erstattet med digitale møter. Samtidig har pandemiens konsekvenser for arbeidsliv, høyere utdanning og forskning og internasjonalisering preget dagsorden – blant annet på et møte mellom ledelsen i ETUCE og søsterorganisasjoner i Norden hvor Forskerforbundets leder reddegjorde for situasjonen i Norge. I tillegg ser vi som følge av koronapandemien økende vektlegging av internasjonalt forskningssamarbeid som forutsetning for å løse globale samfunnsutfordringer. I regi av EU og Coalition S pågår en rekke prosesser tilknyttet overgangen til åpen forskning som forbundet følger gjennom representasjon i Nasjonalt forum for åpen forskning.

Både EU og OECD viser stadig sterkere interesse for forskerkarrieren spesielt og midlertidighet spesielt. Forbundet jobber gjennom ETUCE for å påvirke EUs politikk på området og har gitt innspill til OECD-prosjektet «Research precariat». Skriftserienotat 4/2020 «Generation Precarious» er oversendt OECD og andre relevante aktører (jf. kap. 7.2.8). OECD-rapporten forelå i juni og fikk bred omtale i sektormediene. Det ga anledning for forbundet til å understreke at vi også i Norge har et forskerprekariat blant annet i form av en utstrakt bruk av postdoktorstillinger.

Økende internasjonal rekruttering til forskerstillinger i Norge gjør det nødvendig med mer bruk av engelskspråklig informasjon om verdien av fagorganisering og om Forskerforbundet som organisasjon. Det er gjennomført en rekke målrettede seminar/webinar i både sentral og lokal regi. Disse er primært rettet mot stipendiater («Know your rights») eller som seminar/webinar som tematisk er beregnet på en bredere målgruppe («Working in Norway»). Internasjonalisering og rekruttering ble diskutert på Landsrådet høsten 2020 (se også 7.1.5 Medlemsrekruttering).

Myndighetenes ambisjoner om økt internasjonalisering av norsk forskning, forutsetter bedre tilrettelegging for inn- og utreisende forskere. Under pandemien har smittevern hensyn resultert i til dels uforståelige, vedvarende innreiserestriksjoner for forskere. Forbundet har besvart henvendelser fra tillitsvalgte og enkeltmedlemmer, og etterspurt snarlige løsninger både av hensyn til den enkelte og til behovet for å få nødvendig forskerkompetanse på plass.

Tilknyttet sine årlige trusselvurderinger har PST advart norske forskningsmiljøer om mulig etterretningsvirksomhet og spionasje fra enkelte land. Forskerforbundet deltok i februar 2021 på møte i Utdannings- og forskningskomiteen sammen med PST og UHR. Anledningen var komiteens behandling av stortingsmeldingen om studentmobilitet. Forskerforbundet vektla at trusselvurderinger må tas på alvor, men uttrykte samtidig skepsis til en generell utvidet sikkerhetsklarering av forskere. Her må hensyn til den enkelte, til internasjonalt forskningssamarbeid og mål om fri og åpen forskning balanseres mot nasjonale sikkerhetspolitiske hensyn. I Meld. St. 35 (2020–2021) varsler Utenriksdepartementet endringer i eksportregelverket, som vekker bekymring i sektoren. Endringene var opprinnelig ventet på høring høsten 2021, men foreligger først på nyåret.

5 Utdanningspolitikk

5.1 Kvalitet i høyere utdanning

Forskerforbundet har i perioden arbeidet aktivt med kvalitet i høyere utdanning gjennom løpende kontakt på politisk nivå, samarbeid med andre aktører i sektoren, deriblant NSO og NOKUT, og gjennom samarbeid i Unio.

Viktige målsettinger i perioden har vært å sikre rammevilkårene for forskningsbasert undervisning; verne om hovedregelen om at vitenskapelige stillinger skal være kombinerte stillinger med rett og plikt til både FoU og undervisning, fullfinansiering av studieplasser og ikke minst pandemiens konsekvenser for ansatte og studenters undervisnings- og læringsarbeid.

Hensiktsmessig balanse mellom styrt dimensjonering av studieplasser og institusjonell autonomi er tatt opp i innspill til styringsmeldingen. Tilknyttet koronapandemiens konsekvenser for undervisnings- og læringsarbeidet i sektoren, har forbundet i flere sammenhenger uttrykt bekymring for omfanget av merarbeid og studentenes læringssituasjon. Det er særlig pekt på at ekstraordinære utgifter og merarbeid knyttet til omlegging av undervisning må kompenseres, slik at kvalitet i kjerneaktiviteten kan ivaretas best mulig (se 5.2 for flere detaljer). Forskerforbundets koronaundersøkelse viste at over halvparten av underviserne ikke var trygge på hvorvidt studentene får god nok undervisning i den nye, digitale undervisningssituasjonen. Et stort flertall var riktignok fornøyd med den digitale infrastrukturen og opplæring i den, men én av tre strever. Det brukes også uforholdsmessig mye tid på administrative og tekniske oppgaver knyttet til den digitale undervisningen. For mange synes uroen å forsterkes av stor usikkerhet om personvern og opphavsrett knyttet til bruk og gjenbruk av digitalt undervisningsmaterieil (jfr. også kap. 3.5). Dette er momenter som Forskerforbundet vektla i innspill til UHR sin arbeidsgruppe som utreder problemstillinger knyttet til opphavsrett og digitale læringsressurser.

Arbeidet med revidert digitaliseringsstrategi for UH-sektoren var påbegynt før pandemien, men fikk naturlig nok økt aktualitet. Forskerforbundet har gitt to innspill og understreket behovet for kompetanseheving som grunnlag for pedagogisk bruk av digitale plattformer. Målet må være læringsfremmende bruk av teknologi og ikke at tekniske hjelpemidler definerer undervisningen. Videre er det understreket at underviser selv må ha faglig frihet til å velge teknologi og undervisningsopplegg tilpasset den enkelte læringssituasjon og ut fra hva som fremmer god læring. Også viktigheten av medbestemmelse og klargjøring knyttet til datasikkerhet, personvern og opphavsrett ble framhevet fra forbundets side. Forventninger om økt digitalisering vil øke i styrke. For forbundet har det vært viktig å framheve betydningen av fysiske læringssituasjoner, og at digitalisering ikke må bli et mål i seg selv, ei heller et tiltak for effektivisering og innsparing.

Kvalitet i lærerutdanningene er tematisert på lærerutdanningskonferansen i 2019, i kommentar til rapport fra internasjonalt ekspertutvalg og i felleskronikk med UHR og Utdanningsforbundet om kategoriheving. Det er i tillegg gitt innspill til NOKUTs evaluering av lektorutdanningen for trinn 8-13 og i forslag til nasjonale retningslinjer i lærerutdanninger for praktiske og estetiske fag. Kvalitet i lærerutdanningene følges for øvrig løpende gjennom deltakelse i UHR-LU.

Regjeringen har lagt fram stortingsmelding om internasjonal studentmobilitet (Meld. St. 7 (2020–2021)) og om høyere utdannings arbeidslivsrelevans (Meld. St. 16 (2020–2021)). Førstnevnte er diskutert med NSO og Forskerforbundets studentutvalg, og en hovedkommentar var at høye ambisjoner og nye oppgaver må følges av friske midler. Til meldingen om arbeidslivsrelevans er det blant annet gitt innspill via arbeidet i Unios arbeidsgruppe for høyere utdanning.

Forventningene til at UH-sektoren som tilbydere av etter- og videreutdanning, skal bidra til å realisere kompetansereformen er forsterket i løpet av perioden. Kompetansereformen «Lære hele livet» ble behandlet av Stortinget i juni 2020. Forskerforbundet mener selvsagt at høyere utdanning skal være relevant, men er samtidig skeptisk til en for snever definisjon av relevans, til at høyere utdanning innrettes mot kortsiktige behov, og

advarer mot at institusjonenes autonomi og ansattes faglige frihet svekkes. Dette er særlig aktuelt ettersom vi ser en europeisk trend der UH-institusjonene forventes å tilby såkalte «micro-credentials» (ofte omtalt som mikro-kvalifikasjoner på norsk), som er svært korte, spesialiserte og arbeidslivsrelevante studiemoduler.

I tilknytning til kompetansereformen ga forbundet sterk kritikk til FrP, Ap og Sp som foreslo at finansieringssystemet for høyere utdanning bør justeres slik at institusjonene får midler etter hvorvidt ferdige kandidater får relevant arbeid (jfr. også 5.2). Forbundet var også kritiske til KDs forslag om å endre egenbetalingsforskriften for å gjøre det mer attraktivt for UH-institusjonene å tilby fleksible utdanningstilbud for folk i arbeid. Forbundet mente at forslaget ga alt for vide rammer for hva slags tilbud institusjonene kan ta betalt for, og at endringene vil bidra til å uthule gratisprinsippet i norsk høyere utdanning.

I forbindelse med kompetansereformen og målet om økt arbeidslivsrelevans, har Forskerforbundet videreført argumentasjonen som ble benyttet i tilknytning til NOU 2019:12 «Lærekraftig utvikling – livslang læring for omstilling og konkurranseevne». Der vektla forbundet forutsetninger som må på plass dersom UH skal kunne ta et økt ansvar for EVU, som at nye oppgaver må finansieres ved friske midler, ivaretagelse av ansattes arbeidsvilkår, og sikring av kvaliteten i grunnutdanningene. Dette ble også løftet fram i en kronikk utformet i samarbeid med NSO.

5.2 Finansiering av høyere utdanning

Forskerforbundet har i perioden kommentert og deltatt på høringer Stortinget om de årlige statsbudsjettene. Forbundet deltar normalt på høringer i Familie- og kulturkomiteen, Næringskomiteen, Helse- og omsorgskomiteen og Utdannings- og forskningskomiteen. I tillegg har forbundet gitt innspill til statsbudsjettene for 2020, 2021, 2022 og 2023. Forslagene til statsbudsjett er kommentert i media, på forbundets nettsider og gjennom deltakelse på høringer i relevante stortingskomiteer. Påvirkningsarbeidet er videre ivare tatt ved deltakelse i Unios arbeidsgruppe for høyere utdanning og forskning, samarbeid med NSO, Forskerforbundets studentutvalg og leders løpende dialog med politikere. Forbundets arbeid med og innspill til statsbudsjettet er samlet under en egen fane på nettsidene.

Forholdet mellom studentvekst og ressursrammer for sektoren er berørt i budsjettarbeidet og i innspill til revidert langtidspan for høyere utdanning og forskning. Forbundet har fortsatt å presisere at antall nye studieplasser er langt høyere enn de som er bevilget av regjeringen over statsbudsjettet. Som en konsekvens er et stort antall studieplasser underfinansiert. Forbundet har videre påpekt at utviklingen i antall årsverk ikke står i forhold til studentveksten, noe som sammen med underfinansieringen rammer kvalitet i utdanning og forskning og går utover ansattes arbeidsvilkår. Dette er utfordringer som er forsterket under pandemien, og det er argumentert for at inntektstap og ekstraavgifter som følge av smittevern hensyn og digitalisering må kompenseres i form av tilleggsbevilgninger.

ABE-reformen har preget budsjettsituasjonen for offentlige virksomheter i kunnskapssektoren. Med pandemien fulgte utfordringer for UH-sektoren som forsterket allerede negative virkninger av ABE-reformen, og i innspill til statsbudsjett og krisepakker ble det bedt om stopp i ABE-kuttene for 2021. Ved utgangen av 2021 utgjorde kuttene samlet i overkant av 1,5 mrd. kr for UH-sektoren. Tilknyttet revidert nasjonalbudsjett og de finanspolitiske krisepakkene, krevde Forskerforbundet også at rekordhøye søkertall må følges av økte basisbevilgninger.

Økte basisbevilgninger er gjennomgående et sentralt krav fra forbundet i innspill til statsbudsjett, og framheves som en forutsetning for kvalitet i forskning og undervisning, for langsiktighet og handlingsrom og for sterke fagmiljøer med forutsigbare rammer og arbeidsvilkår. Dette er også vektlagt i innspill til rapporten om særfinansiering av utsatte humaniorafag, hvor forbundet peker på at lave søkertall får negative konsekvenser for langsiktig kvalitetsutvikling og undervisningstilbud.

Fra regjeringens side er imidlertid tendensen at stadig mer midler gjøres konkurransebaserte. Samtidig forventes at institusjonene skal løse nye og flere oppgaver innenfor gjeldende ramme. Eksempler her er forventninger knyttet til digitalisering, overgang til åpen forskning, etter- og videreutdanning eller krav om to-sensorordning. Dette øker presset på ressurser til grunntidningene og svekker i neste omgang kvaliteten i tilbudene som gis, noe Forskerforbundet i likhet med NSO og UHR har påpekt i en rekke sammenhenger. At flere av endringene stiller store krav om høyt kompetente tekniske og administrative støttetjenester gjør også ABE-kuttene ytterligere problematiske. Både i innspill til kompetansereformen og den reviderte digitaliseringsstrategien for UH-sektoren er det understreket at nye oppgaver må finansieres av friske midler.

Lærerutdanningskonferansen «Styring og autonomi, konkurranse og kvalitet» ble gjennomført i samarbeid med FFL i mai 2019. Konferansen la grunnlag for fornyet oppmerksomhet rundt finansiering av lærerutdanningen, herunder innplassering i kategori i finansieringsmodellen.

Dette er senere fulgt opp i dialogmøte med Arbeiderpartiets stortingsgruppe om kvalitet i lærerutdanning. Forskerforbundet representerer fra og med 2019 Unio i UHR-lærerutdanning og ivaretar påvirkningsarbeid og dialog omkring lærerutdanning i kraft av dette. UHR har i etterkant av forbundets konferanse intensivert påtrykket for styrket finansiering av lærerutdanning. Forskerforbundet har i innspill til statsbudsjett påpekt behovet for kategoriheving knyttet til etablering av grunnskolelærerutdanning på mastergradsnivå og samtidig etterspurt en helhetlig gjennomgang av ulike studieprogrammets kategoriinnplassering med mål om bedre samsvar mellom tildelte ressurser og faktiske kostnader. Det som en forutsetning for kvalitet i høyere utdanning.

Tilknyttet styringsmeldingen og arbeidslivsrelevansmeldingen kom forslag om at finansieringsmodellen bør endres og dels gi uttelling etter hvorvidt kandidatene får relevant jobb. Forskerforbundet uttrykte seg sterkt kritisk til forslaget og innhentet blant annet erfaringer og argumentasjon fra søsterorganisasjoner i Danmark og Finland. Saken ble tatt opp i leders møte med statsråd og ulike utspill. Et hovedbudskap var kritikk av en udemokratisk prosess, og at partiene her forhåndskonkluderte i et spørsmål som inngikk i arbeidet med styringsmeldingen. Så langt er ikke forslaget realisert. Derimot har regjeringen satt ned et offentlig utvalg som skal gjennomgå finansieringen av universiteter og høyskoler. I Forskerforbundets innspill til finansieringsutvalget argumenterte forbundet blant annet for å styrke basis, for færre indikatorer, samt en kritisk gjennomgang av dagens indikatorer, og for at gratisprinsippet i høyere utdanning må ligge fast. Forskerforbundet har også vært kritiske til forslag om å knytte økonomiske insentiver til utviklingsavtalene, og har fått gjennomslag for sine argumenter. I henhold til styringsmeldingen skal avtalene videreutvikles som overordnede styringsverktøy, men uten at det knyttes økonomi til måloppnåelse.

Forskerforbundet har lenge etterlyst en investeringsplan og en kørordning for investering i nybygg og vedlikehold i tråd med stortingsvedtak fra 2015. I inneværende periode har spørsmål om bygg imidlertid primært dreid seg om åpne kontorlandskap (jf. kap. 7) og om selvforvaltede bygg i UH-sektoren. I et representantforslag (Dok. 8:66) forelå forslag om overføring til Statsbygg. Forbundet deltok i høring og argumenterte for at bygg og eiendomsmasse er en forutsetning for kvalitet i kjernevirksomheten og forvaltes best av de som kjenner institusjonene og fagmiljøenes behov. I pressemelding av 19. mai 2020 stadfestet regjeringen at den legger bort forslaget om å overføre forvaltningsansvaret for statens eiendommer ved NMBU, UiB, UiO, UiT og NTNU til Statsbygg.

6 Organisering og ledelse av kunnskapsinstitusjoner

Det har pågått fusjoner og/eller organisasjonsendringer i omtrent alle sektorer. Forskerforbundet har medlemmer i. Forbundet har gitt bistand og fulgt opp lokallagene både politisk, tariffmessig og juridisk i tillegg til bistand ved sammenslåing av lokallag.

Fusjonsprosessen i UH-sektoren har med noen unntak primært dreid seg om konsolidering og institusjonsinterne endringer i inneværende periode. I tillegg kommer akkrediteringsprosesser til universitet på Høgskolen i Innlandet og Høgskulen på Vestlandet. Flere institusjoner har gjennomført underveisevalueringer av fusjonsprosessene. Det har gitt et kunnskapsgrunnlag som Forskerforbundet blant annet har benyttet i arbeidet med medbestemmelse og medvirkning i UH-sektoren. Også i uttalelse om sammenslåing av Kriminalsorgens høgskole (KRUS) og Politihøgskolen la forbundet hovedvekt på medbestemmelse og medvirkning i fusjonsprosessen. Forskerforbundets leder deltok i paneldebatt om strukturreformen på konferanse i regi av NTNU i februar 2019 og forbundet vil følge arbeidet med den forskningsbaserte evalueringen av strukturreformen i kommende periode. Her er sluttrapport ventet i 2023.

Forbundet har respondert på flere saker hvor den institusjonelle autonomien i UH-sektoren er blitt utfordret. Høsten 2019 deltok Forbundsleder sammen med lokal tillitsvalgt i stortingshøringen (jf. Dok. 8:146 om desentralisert utdanning) om studiestedstrukturen ved Nord universitet. Forbundet understreket institusjonenes status som statlige forvaltningsorgan med særskilte fullmakter, pekte på særtrekk ved institusjonen og stilte spørsmål ved de kriteriene det ble målt opp mot. Tilsvarende var forbundet sterkt kritisk til den politiske innblanding i organiseringen av Politihøgskolen som kom i framlegg til statsbudsjettet for 2020 og krevde i brev til Kunnskapsdepartementet og Justisdepartementet likebehandling for Politihøgskolen hva institusjonell autonomi angår.

Både styringsmeldingen og arbeidet med ny UH-lov sto sentralt i perioden. Det ble utarbeidet en oversikt over modell for styring og ledelse ved universitetene og høgskolene som er utgitt i skriftserien (nr. 2/2019). Her inngår også resultatene fra en survey hvor tillitsvalgte ble spurt om synspunkter på valgt versus ansatt ledelse, blant annet med hensyn til grad av åpenhet i beslutningsprosessene. Undersøkelsen viste blant annet at tillitsvalgte ved institusjoner med ansatt rektor oppfatter beslutningsprosessene som mer lukkede enn ved institusjoner med valgt rektor. Medbestemmelse er også svakere ved institusjoner der man har råd eller mangler kollegiale organ på nivå 2. Resultatene er benyttet i arbeidet for medvirkning og medbestemme, i argumentasjonen overfor UH-lovutvalget og inngår som del av kunnskapsnotatet «Medbestemmelse under press». Forbundet ba UH-lovutvalget vurdere hvordan universitetsdemokratiet kan revitaliseres og forslo en ordlyd som i sterkere grad forplikter styret på faglig medvirkning. Forbundets leder har ved en rekke anledninger tatt til orde for økt medbestemmelse, kollegiale organ og valgt ledelse. Forbundet vant fram med forslaget om at loven fortsatt må gi mulighet for å kunne ha valgt rektor. Det har imidlertid ikke hindret at ytterligere 2 (3) institusjoner nå har ansatt rektor. Styringsmeldingen er berørt i årlige administrative møter med KD og UHR og i dialogen med NSO. Et eget ekspertutvalg har bistått i forbundets arbeid med styringsmeldingen (jfr. 8.9.3). Ivaretagelse og styrking av institusjonell autonomi, akademisk frihet, medbestemmelse og medvirkning samt gratisprinsippet i høyere utdanning har stått sentralt i innspillene. På Forskningspolitisk seminar i 2020 ble forbundets fem punkter til en tillitsreform presentert. I regjeringsplattformen til den nye regjeringen etter stortingsvalget 2021, fulgte regjeringen opp med et løfte om en tillitsreform i offentlig sektor.

Forbundet gikk også imot forslaget i områdegjennomgangen av bygge- og eiendomspolitikken i statlig sivil sektor om å avvikle dagens modell for selvforvaltede lokaler og overføre ansvaret til Statsbygg (jfr. også 5.2).

I instituttsektoren har forbundet bistått tillitsvalgte og medlemmer i en rekke problemstillinger relatert til omstillings- og endringsprosesser. Dette gjelder både endringer etter etablering av forskningskonsernet NORCE, spørsmål om overføring av ansvar for FoU-statistikk fra NIFU til SSB, samt mulig konserndannelse ved NINA, NILU og NIVA. Samlet sett berører disse endringene et stort antall medlemmer i Forskerforbundet.

I forrige periode var ytre etater under Kunnskapsdepartementet gjenstand for omorganiseringer som innbar både sammenslåinger, nedlegging av virksomheter og geografisk flytting av arbeidsplasser. I 2020 ble ytterligere endringer initiert, dels i tilknytning til styringsmeldingen, samtidig som prosesser og konklusjoner ble iverksatt etter en toppstyrt prosess og før meldingen forelå. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse er formelt etablert fra 1. juli 2021. NOKUT består, men med færre oppgaver. I tillegg rendyrkes Unit som en enhet for IKT og fellestjenester. Endringene berører flere av forbundets medlemmer og lokallag, og forbundet har bistått tillitsvalgte i omstillingsprosessen.

Regionmeldingen og regionreformens konsekvenser for ABM-sektoren er tatt opp i budsjettarbeidet og i innspill til kulturminnemeldingen og ny arkivlov. Både kulturminnemelding og ny arkivlov er tematisert på sektorseminar. Tilknyttet innspill til museumsmeldingen har forbundet foruten ressursbehov, påpekt at institusjonsledelsen i større grad må tilrettelegge for at ansatte skal kunne prioritere FoU-arbeid. I tillegg har vi uttalt oss positivt til signalene i meldingen om at en ikke går videre med ytterligere og krevende konsolideringsprosesser.

Pandemien aktualiserte problemstillinger knyttet til økt bruk av åpne kontorlandskap. I debatten ble smittevern hensyn og behov for individuelle kontor satt opp mot mer bruk av hjemmekontor og innsparingsmuligheter. Forbundet har kommentert dette med utspill i media og tematikken er også blitt diskutert på landsrådet, på medlemsmøter ved blant annet NMH og VID og på sektorseminar for helsesektoren.

Forbundet har i hele perioden vært sterkt kritiske til ABE-reformen. Effektiviseringskuttene rammer kvaliteten i kjerneaktivitetene. Forbundet har krevd at reformen avvikles og at eventuelle framtidige kutt målrettes. I regjeringsplattformen til den nye regjeringen etter stortingsvalget 2021, heter det at regjeringen vil fjerne ordningen med ABE-kutt og erstatte den med målrettede prosesser og effektivitetsmål.

7 Organisasjons- og kommunikasjonsarbeid

7.1 Organisasjon

7.1.1 Lokallag

Forskerforbundets lokallag utgjør fundamentet i forbundets organisasjon. I samsvar med vedtektene arbeides det derfor kontinuerlig med å etablere nye lokallag med lokale tillitsvalgte ved alle virksomheter der Forskerforbundet organiserer tre eller flere medlemmer. Per 31.12.2021 er det etablert 278 lokallag. Siden flere lokallag er slått sammen i forbindelse med virksomhetsfusjoner, er dette tallet stabilt i forhold til forrige periode.

Lokallagene rapporterer om stor aktivitet. 2020 og 2021 har i stor grad vært preget av koronasituasjonen med nasjonale og lokale tilpasninger. Gjennomgående har mange opplevd partssamarbeidet med virksomhetens ledelse som positivt og dette har vært en forutsetning for de store omstillingene som har vært nødvendig. Over lang tid har det vært et problem at sakspapirer og dagsorden ikke har foreligget fra arbeidsgivers side i tide til å sikre en forsvarlig organisatorisk behandling. Som man kanskje kan forvente har utfordringer med korte frister og manglende saksbehandling vært enda mer framtrepende gjennom koronatiden. Dette til tross, har partssamarbeidet vist seg som et viktig fundament i en kritisk tid.

Interne arrangement og prosesser i lokallagene har også vært preget av koronasituasjonen. Hovedstyret var raskt ute med å gi lokallagene anledning til å utsette gjennomføringen av de vedtektsfestede årsmøtene. Mange lokallag ventet i det lengste i håp om å kunne avvikle møtene fysisk, mens andre var relativt raskt ute med å arrangere møtene digitalt. Mens koronasituasjonen har vært en stor utfordring, også med tanke på kollegaverving, ser vi også at den digitale omstillingen gjør at mye av lokallagets aktivitet vil bli varig endret med digitale plattformer og møter.

Mens koronasituasjonen har satt sitt preg på representantskapsperioden, har også de ordinære prosessene blitt fulgt opp. Lokallagene bruker mye ressurser på lokale forhandlinger og i statlig sektor er det mange som opplever situasjonen med to separate hovedtariffavtaler som utfordrende.

Andelen utenlandske forskere i lokallagene har vært økende. Dette har nødvendiggjort et større fokus på tilgjengelig engelsk materiale samtidig som tillitsvalgte til dels opplever at skifte i medlemsmassen også følges av andre utfordringer enn tidligere.

Tillitsvalgtåret 2021

Det ble i 2021 avsatt ekstraordinære midler til å iverksette kampanjen «Tillitsvalgtes år». Målet med kampanjen var å skape engasjement i organisasjonen og fremheve betydningen av tillitsvalgtrollen, og på lengre sikt lette rekrutteringen av nye tillitsvalgte og medlemmer. Videre var det et mål om å synliggjøre tillitsvalgtes rolle, bygge stolthet for den enkelte tillitsvalgte, og fremme viktigheten av jobben de tillitsvalgte gjør. Kampanjen hadde en egen landingsside, <https://tillitsvalgtaret.forskerforbundet.no>, og det visuelle uttrykket ble laget av en illustratør for å gi kampanjen et unikt og gjenkjennelig uttrykk. Landingssiden fungerte som en ressursbase med informasjon til tillitsvalgte presentert av fagpersoner. Sekretariatet ble presentert gjennom intervju med ansatte i utvalgte roller. Det ble produsert en rekke artikler og videoer av utvalgte tillitsvalgte med formål å synliggjøre tillitsvalgtes rolle i arbeidslivet. Videre ble det produsert intervjuer med arbeidsgiver og tillitsvalgt ved utvalgte arbeidssteder, for å synliggjøre viktigheten av partssamarbeidet på arbeidsplassen. Kampanjen ble markedsført både i forbundets egen kanaler og i sosiale medier gjennom målrettet markedsføring mot forbundets potensielle medlemsmasse. Det ble også produsert egne profileringsartikler, som ble sendt ut til nye tillitsvalgte og delt ut på kurs.

7.1.2 Fagpolitiske foreninger

Forskerforbundet har åtte fagpolitiske foreninger som arbeider med fagpolitiske spørsmål innenfor sine fagområder. På linje med lokallagene har også foreningenes drift vært påvirket av koronasituasjonen gjennom perioden og flere planlagte kurs og aktiviteter har måttet utsettes. Dette til tross rapporterer flere av foreningene om høy aktivitet.

I representantskapsperioden 2015-18 ble det gjennomført en større evaluering av de fagpolitiske foreningenes funksjon, innsats og bidrag til forbundets samlede fagpolitikk samt behovet for driftsmidler, med egevaluering av foreningene, høring blant lokallag og foreninger og behandling på landsrådet. Forbundet falt ned på at foreningene fortsatt skulle ha anledning til å operere med egen tilleggskontingent, men øvrig økonomisk støtte fra forbundet skulle være aktivitetsbasert i tråd med forbundets omorganisering i 1999. I oppfølgingen av økonomiutvalgets rapport, hvor de fagpolitiske foreningene ikke var gjenstand for fornyet vurdering, har hovedstyret hatt dialog med de fagpolitiske foreningene og vedtatt å utvide mulighetene for foreningene for å søke aktivitetsbaserte midler i form av OU-, prosjekt- og reisemidler.

7.1.3 Landsråd

Landsrådet er det øverste rådgivende organ for overordnede politiske og strategiske saker mellom representantskapsmøtene. Landsrådets arbeidsutvalg bistår Hovedstyret med planlegging og gjennomføring av møtene. Det har de siste årene vært arbeidet mye med møtets form for å underbygge organets posisjon som rådgivende og politikktviklende organ, med forhåndsutsendte hovedspørsmål, gruppevise samtaler og plenumsdiskusjon samt oppsummerende anbefalinger eller vedtatte råd. Nedstengingen i mars 2020 som følge av koronasituasjonen inntraff samme uke som saksnotater og bekreftelse for vårens landsrådsmøte skulle sendes ut. I påvente av at samfunnet igjen skulle åpne opp, ble møtet i første omgang utsatt til høsten før det til slutt ble vedtatt å gjennomføre møtet på Zoom i november 2020. Også landsrådsmøtet våren 2021 måtte gjennomføres digitalt. Dette til tross fikk møtene gjennomgående gode evalueringer.

7.1.4 Digitaliseringsprosjekter i Forskerforbundet

Digitalisering påvirker hvor, når og hvordan vi arbeider, og endring og omstilling vil få et økende fokus. Det har i tidligere perioder vært investert i nye digitale løsninger for forbundet, men for å sikre driften har det ikke tidligere vært prioritert å sette av tid og ressurser for å se alle behovene i sammenheng.

Det ble gjennomført en digitaliseringsanalyse i Forskerforbundet i 2019 der det ble det bekreftet at dagens digitale plattformer i organisasjonen ikke møter dagens behov. Resultatet av analysen ble presentert for styret 29.05.2020, og bestod blant annet av konkrete tiltak for å oppnå det definerte hovedmålet i analysen; Effektiv kunnskapsdeling:

- Tilby mer moderne og digitale tjenester til medlemmer.
- Sørge for felles gjennomføring av prosesser.
- Tilby felles rutiner og retningslinjer for gjennomføring av arbeidsoppgaver.
- Tilby de riktige digitale verktøy både til ansatte, tillitsvalgte og medlemmer.
- Øke det digitale kompetansenivået.

Som en videreføring av digitaliseringsanalysen i 2019 ble det definert konkrete tiltak og handlingsplaner for å adressere mangler og heve organisasjonen digitalt, der følgende delprosjekter ble iverksatt:

- Tilby en felles lagringsløsning for organisasjonen
- Gjennomføre en revitalisering av sekretariatets dokumenthåndteringsløsning (eDOCS DM)
- Implementere nytt medlemssystem (CRM)
- Implementere nytt webpubliseringsverktøy/nettsider (CMS)

Alle delprosjektene var planlagt gjennomført parallelt for å fange opp synergier og avhengigheter. Prosjektene ble etter hvert delt i tre, felles lagringsløsning for organisasjonen (FLO), nettsider (CMS) og medlemssystem (CRM). Arbeidet med prosjektene videreføres inn i 2022.

Samtidig har man sørget for at sekretariatet er godt informert og involvert for å skape gode overganger mellom prosjektene og redusere risiko for siloer.

7.1.5 Medlemsfordeler

De merkantile medlemsfordelene Forskerforbundet tilbyr skal være attraktive og gi Forskerforbundet et konkurransefortrinn sammenlignet med andre organisasjoner. Medlemsfordelene skal være en økonomisk fordel og medvirker både til å rekruttere og beholde medlemmer over tid.

I april 2020 inngikk Unio en bankavtale med Nordea Direct, da bankavtalen med Storebrand ikke hadde den tilfredsstillende konkurransekraften lengre. I perioden april 2020 til og med juli 2021 har Nordea Direct i snitt mottatt 134 boliglån søknader per måned fra Forskerforbundets medlemmer. I tillegg kommer andre låne- og kundeengasjementer.

Forskerforbundets forsikringsprodukter er svært populære og medlemsmassens lave risikoprofil sikrer konkurransedyktige priser. Medlemsforsikringene ble lansert i 2003, og vi er nå inne i det 19 året med egne forsikringsprodukter og forsikringskontor. Kontoret administrerer på vegne av Forskerforbundet og medlemmene ca. 101 000 forsikringer til ca. 105 millioner kroner.

Det er 18 135 medlemmer som er omfattet av den obligatoriske forsikringen, mens 2 098 har reservert seg. Resten utgjøres hovedsakelig av studentmedlemmer/personer eldre enn 67 år som ikke omfattes av obligatorisk forsikring. Den reelle reservasjonsgraden er derfor på ca. 11,5%.

Fra og med 2019 forhandlet Forskerforbundet frem eierskap og flytterett til også de individuelle forsikringene (bil, hytte, båt etc.). Av 105 millioner utgjør disse forsikringene per august ca. 29 millioner. Forskerforbundets forsikringskontor kan nå tilby medlemmene et komplett forsikringstilbud med alle typer privatforsikringer.

Forskerforbundets personforsikringer (liv, uføre, ulykke, kritisk sykdom) har alle forsikringssummer i G. Forsikringssommene har siden 2003 økt betydelig i takt med utviklingen av grunnbeløpet, mens prisen har gått ned på enkelte produkter. Reelt sett har prisen på alle personforsikringene gått betydelig ned siden 2003 sammenlignet med forsikringssommene. Hvis man sammenligner prisen medlemmene betaler for disse forsikringene gjennom Forskerforbundet kontra om man kjøper dem privat ser vi at prisen fort blir 3-5 ganger høyere.

Forskerforbundet og forsikringskontoret jobber aktivt med kommunikasjon gjennom flere kanaler. Disse er bl.a. Forskerforbundets egen forsikringsportal, elektroniske nyhetsbrev fra forsikringskontoret, Forskerforbundets nyhetsbrev, annonser i Forskerforum og Facebook. I tillegg stiller representanter fra forsikringskontoret på arrangementer som Landsråd og på invitasjon fra lokallag.

Gjennom samarbeid i Unio er det etablert medlemsavtaler med Norgesbooking, Dansommer, Novasol, Avis bil-utleie, Esso, Stormberg, Bertel O. Steen, Under Armour, og De historiske hoteller. Det er også egne avtaler med advokatkontorer og Naardic online treningssenter.

7.1.6 Medlemsrekruttering

Rekrutteringstiltak

Det fremste rekrutteringstiltaket er aktive og synlige lokallag og tillitsvalgte. Forskerforbundet har i løpet av representantskapsperioden hatt gode innmeldingstall, på tross av utfordringer knyttet til hjemmekontor som følge av koronapandemien.

Forskerforbundet har i representantskapsperioden hatt fokus på å styrke rekrutteringen av yrkesaktive medlemmer med et særlig fokus på stipendiater og øvrige vitenskapelig ansatte. I tillegg har Forskerforbundet hatt et spesielt fokus på rekruttering blant utenlandske arbeidstakere og midlertidig ansatte.

Det har de senere årene blitt ansatt et økende antall utenlandske arbeidstakere i sektoren. I den forbindelse ble det i perioden introdusert et nytt kurs, «Working in Norway», som retter seg mot utenlandske arbeidstakere. Kurset har hatt en rekrutterende effekt. Prosjektet *International Researchers: Working in Norway – Know Your Rights!* (lansert mars 2020) er en videreutvikling av et eksisterende kurs rettet mot internasjonale forskere for å øke organisasjonsgraden i denne gruppen. Denne målgruppen har vært vanskelig å nå ut til og å få formidlet betydningen av den nordiske modellen til, og – ikke minst – få til å fagorganisere seg. For å lykkes med kampanjen utviklet vi et eget visuelt uttrykk til kampanjen og eget kampanjemateriell, og fikk laget videointervju med seks utenlandske medlemmer. I videoene forteller de om hvordan de ble organisert, hvorfor og om hva de får ut av medlemskapet. Videoene er spredt i segmenterte annonser i sosiale medier. Kampanjen har hatt stor rekkevidde og fått mye oppmerksomhet.

Videre har det blitt jobbet med kontinuerlig oppfølging av lokallag og samarbeid med tillitsvalgte om ulike rekrutteringstiltak. Det har også vært økt fokus på synlighet og markedsføring i sosiale medier.

Etter at Norge stengte ned som følge av korona gikk også antall innmeldinger noe ned. Tidligere medlemsundersøkelser viser at fysisk verving av kolleger er det mest effektive virkemiddelet. Når kollegaer ikke kunne møtes i samme omfang som før, måtte mye av rekrutteringsarbeidet gjøres digitalt. Det har derfor vært arbeidet mye med å utvikle digitale virkemidler. Det har blitt produsert en rekke artikler og videoer med målrettet og aktivt opplysningsarbeid om fordelene ved å være organisert i Forskerforbundet. Fra midten av oktober 2020 og september 2021 ble det også gjennomført en rekrutteringskampanje med gratis medlemskap og forsikring ut året, som hadde god effekt. I tillegg ble det gitt ut elsykler til medlem nr. 24 000, både for den som vervet og ble vervet.

Studentarbeid

I 2013 hadde Forskerforbundet rundt 140 studentmedlemmer og det ble besluttet at det skulle satses på å rekruttere flere studentmedlemmer. I 2015 og 2016 var fokus å få volum på antall studentmedlemmer slik at hovedstyret hadde grunnlag for videre arbeid med integrering av studentene i organisasjonsstrukturen.

Målsettingen for styreperioden har vært å videreutvikle arbeidet med studentmedlemmene på bakgrunn av økende konkurranse om rekruttering av medlemmer. Forskerforbundets første studentutvalg ble valgt på forbundets første studentkonferanse i 2019.

Det har i perioden vært et særskilt fokus på å drifte studentutvalget, samt å utforme Forskerforbundets studentpolitikk. Forbundets studentpolitikk ble vedtatt på Forskerforbundets digitale studentkonferanse i 2020. Studentutvalget har bistått sekretariatet med rekruttering av nye studentmedlemmer, videreutvikling av kurstilbud for studentmedlemmer, samt arbeidet med studentpolitikk.

Det har i perioden blitt avholdt digitale studentkonferanser, hvor det har blitt valgt nye medlemmer til studentutvalget. I tillegg har det vært et fokus å tilby webinarer til studentmedlemmene. Webinarene har blitt godt mottatt og høstet gode tilbakemeldinger. Det har også vært fokus på økt synlighet i sosiale medier..

Videre ble det i 2019 innført innmeldingskontingent på kr 250 for alle nye studenter, som også inkluderer gratis forsikring i studietiden. Dette har påvirket innmeldingstallene, og langt flere studenter er skeptiske til å melde seg inn når de må betale kontingent. Grunnet situasjonen med koronapandemien har man de siste to årene ikke kunnet avholde fysisk stand ved studiestedene, og dette har også påvirket innmeldingstallene. I et forsøk på å lokke til seg flere studentmedlemmer får alle nyinnmeldte studenter en termokopp i velkomstgave. Antall studentmedlemmer har gått tilbake fra 1 495 per 31.12.18 til 1 083 per 01.01.2022.

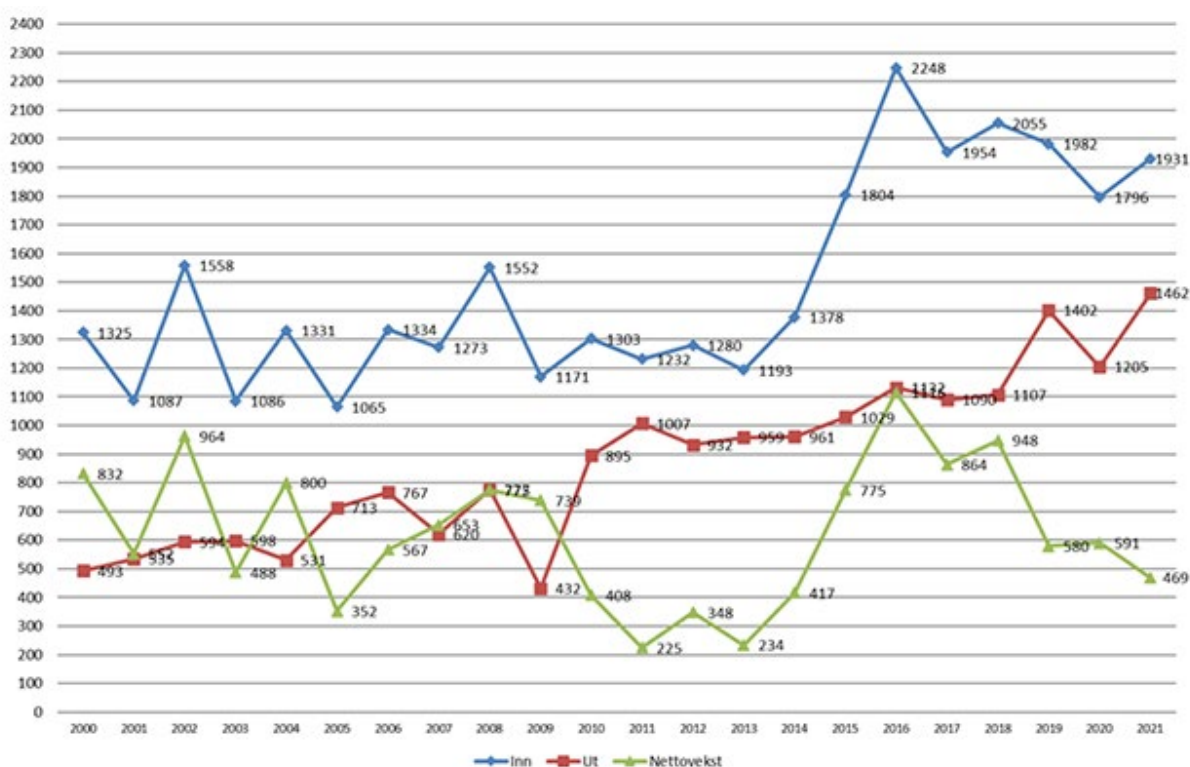
Medlemsutvikling 2019–2021

Medlemstallet har i perioden 2019–2021 hatt en positiv utvikling. Innmeldingstallene har vært gode. Det har vært en nedgang i antall studentmedlemmer, men man ser at forbundet rekrutterer godt blant yrkesaktive. Utfordringen de senere årene er at mange medlemmer går av med pensjon og melder seg ut, og dette skjer i økende grad, grunnet generasjonsskifte i sektoren. Det særskilte fokuset på satsing overfor studenter har kompensert for antall utmeldte pensjonistmedlemmer. En andel av studentmedlemmene vil på sikt også videreføre medlemskapet når de blir yrkesaktive. Den siste tiden har forbundet økt antall stipendiatmedlemmer, noe som kan skyldes økt oppmerksomhet på denne gruppen, spesielt utenlandske stipendiater.

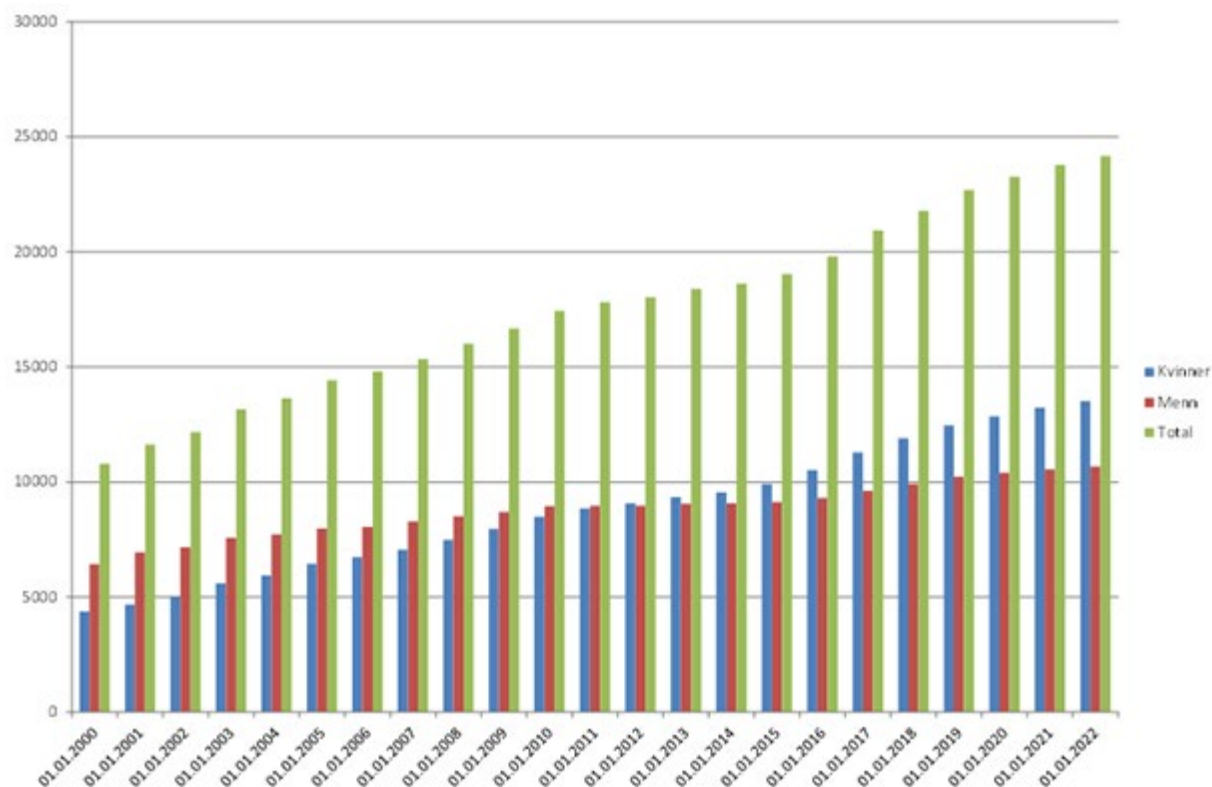
I beretningsperioden har medlemstallet økt med totalt medlemmer fra 22 692 (per 01.01.2019) til 24 177 per 01.01.2022, hvilket er en økning på 6,54 %. Innen statlig sektor har medlemstallet økt fra 13 644 til 14 626, en økning på 7,2 %. Antall stipendiatmedlemmer har økt fra 1454 til 1662, en økning på 14,31 %. Antall studentmedlemmer har gått ned fra 1 496 til 1 083, hvilket er en nedgang på 27,61 %.

Tradisjonelt har Forskerforbundet best medlemsvekst de årene det er hovedoppgjør i lønnsforhandlingene. Men det har vært vanskeligere å rekruttere nye medlemmer de to siste årene grunnet situasjonen med koronapandemien og hjemmekontor. Kollegaverving er det mest effektive virkemiddelet.

Figur 2 Antall inn- og utmeldte per år (2000–2021)

Figur 3 Medlemstall per 1. januar (2000–2022)

7.1.7 Kurs og opplæring

Forskerforbundet har et stort fokus på å tilby de tillitsvalgte kurs og opplæring. De sentrale kursene er ryggraden i forbundets tillitsvalgtopplæring og gir tillitsvalgte i alle sektorer anledning til kompetanseheving innen et bredt felt av grunnleggende temaer i tillegg til spesielle temaer for mer viderekomne. Hovedtyngden av Forskerforbundets yrkesaktive medlemmer er ansatt i staten, og Forskerforbundet mottar hovedsakelig OU-midler til tillitsvalgtopplæring i statlig sektor. Midlene benyttes dels sentralt og dels lokalt. Lokale kurs tilpasses virksomhetens behov og utfordringer og bidrar til å fremme den totale aktiviteten på lokallagsnivå. Kursene gir også god anledning til å synliggjøre lokallagenes aktivitet og er et sterkt konkurransefortrinn i forhold til andre forbund.

Det har vært en stor utvikling i Forskerforbundets tillitsvalgtopplæring den siste tiden. Mens man tilbake i 2016 arrangerte 32 sentrale kurs og seminarer, var dette økt til 64 i 2019.

I 2020 ble alle fysiske samlinger etter 12. mars avlyst, men Forskerforbundet var blant de tidligste fagforeningene til å tilby kurs på Zoom og tillitsvalgtopplæringen ble holdt på digitale plattformer resten av året. Før 12. mars ble det holdt 8 fysiske kurs, mens det resten av året ble holdt over 70 webinarer. Det ble i tillegg laget en rekke videoer for å nå ut til målgruppene våre med informasjon.

Våren 2021 ble det også arrangert webinarer i stort omfang, mens det høsten 2021 ble holdt en kombinasjon av fysiske og digitale kurs. Det har vært en svært bratt læringskurve og utvist en stor omstillingsevne gjennom perioden. Mens digitale kurs ikke kan erstatte erfaringsutvekslingen, læringen og det sosiale samværet på fysiske kurs, er det samtidig klart at digitale kurs også har gjort det mulig for tillitsvalgte som ellers ikke har hatt tid eller anledning til å reise på fysiske samlinger, har opplevd terskelen lavere for å delta på digitale kurs. Digitale kurs vil derfor utgjøre et viktig supplement til de fysiske samlingene i tiden framover.

Kursinvitasjonene ble tidligere sendt som e-post, men sendes nå ut i form av et eget kurs-nyhetsbrev via Apsis. Dette gir oss mulighet til å få statistikk på hvor mange som leser nyhetsbrevet, når de leser det og hvilke kurs målgruppen klikker på. Nyhetsbrevet distribueres til kursenes målgruppe: tillitsvalgte– medlemmer–stipendiater/postdoktorer.

E-læring

Forskerforbundet har gjennom perioden startet utviklingen av e-læringskurs og opplæringsvideoer. I september 2019 ble første e-læringskurs i lokale lønnsforhandlinger lansert etter et samarbeid med Mediefarm og bruk av profesjonell skuespiller. Senere har man fulgt opp med ytterligere digitale kurs som *Working in Norway – Know Your Rights!* og *Stress management for PhD students and postdoctoral fellows*.

Som en spin-off av kampanjen mot internasjonale forskere ble det utviklet en digital opplæringsvideo om den nordiske modellen. Videoen er på 13 minutter og kan sees på både norsk og engelsk – den ligger på nettsidene til forbundet og på sosiale medier. Det er også laget en kortversjon på 30 sekunder som er publisert i sosiale medier for å generere trafikk inn på forbundets nettside. Videoene brukes på kurs, i tillegg til at de også finnes i PowerPoint-format til bruk på kurs i lokallagene.

E-læringsvideoene *Organisasjonsforhold i Norge* og *Fakta om Forskerforbundet* ble presentert i 2020. Den ene videoen er animert mens den andre er i TedTalk-format. Innholdet i begge videoene er å regne som grunnleggende kunnskap for forbundets nye tillitsvalgte og ligger tilgjengelig på Tillitsvalgtportalen, i tillegg til at nye tillitsvalgte oppfordres til å se dem både i velkomst-e-post og som forberedelse til grunnopplæringskurs.

Våren 2020 ble videoene *Permittering i forbindelse med koronaviruset* (norsk og engelsk versjon) og *Annual Leave & Holiday Pay laget*. Disse ble målrettet markedsført i sosiale medier samt på egne landingssider med utfyllende informasjon på Forskerforbundets nettsider.

Medlemskurs

Forskerforbundet gjennomførte desember 2019 en undersøkelse blant medlemmer og tillitsvalgte. Det var et stort ønske om at Forskerforbundet skulle utvikle tilbud om medlemskurs i tillegg til dagens tillitsvalgtopplæring. Denne anbefalingen ble gjentatt av Økonomiutvalget og støttet gjennom høringsrunden blant lokallag og foreninger. Fra og med våren 2021 har man derfor startet med å tilby digitale medlemskurs – 10 kurs på våren hvorav tre kurs var for alle medlemmer og sju kurs for stipendiater og postdoktorer, mens det på høsten er arrangert 11 kurs hvorav seks for alle medlemmer og fem kurs for stipendiater og postdoktorer. Tilbudet har så langt fått en god mottakelse.

7.1.8 Hjernekraftprisen

Hjernekraftprisen for 2019 ble delt ut på Forskningspolitisk seminar 12. november 2019. Prisen ble delt på to vinnere; Thea Grav Rosenberg, som fikk 100 000 kr. for bidraget «Barn, botox, alkohol og gambling», og Anders Bryn, som fikk 100 000 kr. for bidraget «Natur i endring».

Vinnere av Hjernekraftprisen for 2020 var Gunda Thöming (NIBIO) med bidraget «Tenke nytt» (hovedprisvinner, tildelt 80 000 kr.), Christopher Henshilwood (UIB) med bidraget «Mother Africa», og Håvard R. Karlsen (NTNU) med bidraget «Replikasjonskrise» (begge tildelt 60 000 kr.). Prisvinnerne ble offentliggjort på digitalt Forskningspolitisk seminar 10. november 2020.

Hjernekraftprisen for 2021 ble tildelt Morten Skumsrud Andersen for bidraget «Consequences of Investments for National Security (COINS)», Sunniva Grønnslett for bidraget «Tenke tverrfaglig: Er tverrfaglig forskning nødvendig for å takle kommende globale kriser» og Ragnhild Irene Jacobsen for bidraget «Finding (bioluminescent) light in the dark». Prisen ble delt ut på Forskningspolitisk seminar 9. november 2021. Prisvinnerne fikk 65 000 kroner hver. I tillegg fikk fem andre bidrag hederlig omtale, og bidragsyterne fikk et gavekort på 1000 kr. hver.

7.1.9 Forskerforbundets hederspris

Hovedstyret besluttet i 2013 å etablere en særskilt utmerkelse for lang og fortjenstfull innsats som tillitsvalgt. Hedersprisen tildeles medlemmer som over en samlet periode på 10 år har hatt tillitsverv i lokallag eller fagpolitisk forening. Prisen tildeles av Arbeidsutvalget etter forslag fra lokallag eller fagpolitisk forening.

Følgende er tildelt Forskerforbundets hederspris i perioden:

- Olaf B. Styrvold, UiT Norges arktiske universitet (2021)
- Inger-Lise Eriksrud Bergan, USN (2021)
- Jonn Syse, USN (2021)
- Kristin Dæhli, NTNU (2021)
- Gry Eva Sinkaberg Alterskjær, NTNU (2020)
- Kjell Erik Lommerud, Universitetet i Bergen (2019)
- Knut Ole Lysø, Forskerforbundets forening for lærerutdanning (FFL) / NTNU (2019)
- Ole Jakob Sørensen, Nord universitet (2019)

7.1.10 Forskerforbundets økonomiutvalg

Representantskapet 2018 vedtok at det i perioden skulle nedsettes et økonomiutvalg. Utvalget ble gitt følgende mandat:

«Det nedsettes et økonomiutvalg i neste periode oppnevnt av Hovedstyret.

Utvalget skal se nærmere på forbundets økonomiske struktur og komme med forslag for å styrke og videreutvikle organisasjonen og sikre nødvendig finansiering av aktivitet og fordeling i et lengre perspektiv. Til grunn for utvalgets arbeid ligger forbundets målsetting om å være ledende innen sine sektorer i et lengre perspektiv.

Utvalget skal spesielt vurdere om fordelingen av lokallagsrefusjonen er innrettet riktig for å oppnå forbundets målsetting, eller om det bør innføres en annen fordeling. Til grunn for utvalgets arbeid skal det også ligge en gjennomgang av kostnadsveksten i forbundet og en forutsetning om at denne skal følge en nøktern og bærekraftig linje.

Utvalget skal bestå av 3 utvalgsmedlemmer og en leder, hvor den ene av utvalgsmedlemmene ikke skal ha direkte tilknytning til forbundet, men ha en særskilt kompetanse på temaet som utvalget skal vurdere. Dette for å sikre ulike perspektiver inn i utvalgets arbeid. I tillegg skal sekretariatet bistå med 2 personer hvor den ene er fagansvarlig på økonomi.

Utvalget skal levere sin rapport til Hovedstyret innen 1. mai 2020 slik at rapporten organisatorisk kan behandles i god tid før neste representantskap. Hovedstyret legger fram en innstilling på neste representantskapsmøte.»

Utvalget ble oppnevnt av Hovedstyret 6. mai 2019 og besto av:

- Ann Cecilie Bergene – NIFU – Utvalgsleder
- Frøystein Gjesdal – NHH
- Ole Gjølberg – NMBU
- Kari Alver – Folkehelseinstituttet

Økonomiansvarlig Marit Sletner og organisasjonssjef Joar Flynn Jensen inngikk som sekretærer for utvalget.

Utvalget hadde 10 møter hvorav 4 webbaserte. Utvalget har gjennomgått regnskapsopplysninger og annet tallmateriale fremskaffet av sekretariatet. Det har også vært gjennomført samtaler med tillitsvalgte. Utvalget har i tillegg analysert svar på relevante spørsmål i Forskerforbundets spørreundersøkelse blant medlemmer og tillitsvalgte høsten 2019.

Utvalget leverte sin rapport til Hovedstyret 31. mai 2020 slik at rapporten kunne behandles organisatorisk i god tid før representantskapet.

Utvalget konkluderte med følgende:

«Økonomiutvalget har lagt Forskerforbundets formål slik dette er formulert i vedtektenes § 1 til grunn. Kort sagt er formålet å øke Forskerforbundets gjennomslagskraft for medlemmene. Medlemmene selv og deres tillitsvalgte er forbundets største kapital og utfordringen er å bygge opp et aktivt felleskap, samtidig som man opprettholder kvaliteten i tjenestene og saksbehandlingen.

Økonomiutvalget mener Forskerforbundet har en solid økonomi og økonomisk struktur som tilsier at organisasjonen er i en god posisjon for å kunne sikre nødvendig finansiering av aktivitet og fordeling i et lengre tidsperspektiv.

Utvalget konstaterer at medlemskontingenten har økt noe mer enn lønnsutviklingen, men at det skyldes beslutninger som ble tatt i etterkant av streiken i 2012. Utvalget har ikke funnet indikasjoner på at medlemmene oppfatter kontingenten som urimelig høy.

Slik utvalget ser det, har kostnadsveksten i forbundet i hovedtrekk fulgt en nøktern og bærekraftig linje. Det vil imidlertid alltid være nødvendig at styrende organer har fokus på optimal ressursbruk.»

Økonomiutvalget fremmet 12 tiltak som det anbefalte hovedstyret å vurdere. De fleste tiltak utvalget har anbefalt forbundet å vurdere videre har vært av en slik karakter at hovedstyret har kunnet ta stilling til disse gjennom den brede organisatoriske prosessen som har vært gjennomført.

Som del av den organisatoriske oppfølgingen, ble lokallag og fagpolitiske foreninger invitert til å uttale seg om rapportens 12 foreslåtte tiltak sommeren og høsten 2020. Rapporten ble behandlet av Landsrådet 2. – 3. november før hovedstyret behandlet saken sammen med både høringsuttalelsene og landsrådets anbefalinger i møtet 10. desember 2020. De fleste tilrådninger har fått bred tilslutning fra organisasjonen og hovedstyret har i hovedsak sluttet seg til anbefalingene, men ønsket å gå videre med utredning av tre områder våren 2021.

Følgende tre områder ble ytterligere utredet:

- Kontingent for postdoktorer og stipendiater
- Bruk av honorarer i lokallagene
- Kapitalforvaltning

Økonomiutvalgets rapport var derfor hovedsak under landsrådsmøtet 23.–24. mars 2021 før hovedstyret tok stilling til de siste tilrådninger i møtet 15. juni 2021.

Noen av anbefalingene vil ha innvirkning på utforming av neste periodes arbeidsprogram med tilhørende budsjett og kontingentsatser. Derfor har det vært viktig for hovedstyret at saken fikk en grundig organisatorisk behandling fram mot representantskapsmøtet i 2021. Representantskapet behandlet deler av hovedstyrets anbefalinger og ga sin tilslutning til anbefalingen om å satse på utvikling av medlemskurs, samt innføre ytterligere reduksjon av stipendiatkontingenten i forbindelse med behandlingen av kontingent og budsjett. I tillegg er de øvrige anbefalingene hovedstyret har stilt seg bak innarbeidet gjennom prioriteringene i arbeidsprogrammet.

Følgende 12 tiltak har vært vurdert:

Tiltak 1 Kontingentregulering

Utvalget anbefaler ingen generell kontingentreduksjon og at representantskapet fortsatt baserer fremtidig kontingentutvikling på forventet lønnsvekst beregnet av SSB. Representantskapet bør imidlertid også ta i betraktning om kontingentøkningen i siste treårsperiode har vært større eller mindre enn faktisk lønnsutvikling. Representantskapet kan velge å øke kontingenten mer enn forventet lønnsvekst dersom særlige behov tilsier dette eller dersom det er ønske om å styrke organisasjonen innenfor særskilte områder. Likeledes bør representantskapet peke på hvilke aktiviteter eller kostnadsområder som skal reduseres dersom kontingenten skal reduseres.

Hovedstyrets tilrådning: Hovedstyret slutter seg til økonomiutvalgets anbefalinger.

Tiltak 2 Postdoktorgruppen og stipendiater

Økonomiutvalget anbefaler at det vurderes å innføre lavere kontingentsats for postdoktorgruppen. Denne gruppen omfatter mange midlertidig ansatte som vil fortsette å arbeide innen forskning og høyere utdanning, og som det derfor er viktig å rekruttere og beholde. Lavere kontingent for denne gruppen vil også treffe godt blant utenlandske arbeidstakere som ofte er vanskeligere å rekruttere. Dette vil med dagens kontingent og medlemsantall koste 1,35 millioner kroner. Forbundet bør videre vurdere om utenlandske arbeidstakere på særskilt vis skal inviteres til sosiale sammenhenger og om det eventuelt bør tilbys fadderordninger.

Hovedstyrets tilrådning: Hovedstyret går ikke inn for å endre kontingentstrukturen, men fremmer forslag om å redusere kontingenten for nyinnmeldte stipendiater til 25% av ordinær sats første år, deretter 50% for resten av stipendiatperioden. Hovedstyrets innstilling er innarbeidet i representantskapssak om kontingent og budsjett.

Tiltak 3 Lokallagstildelinger

Forskerforbundet har i dag en trappemodell med tre trinn for fordeling av midler til lokallagene. Utvalget har diskutert om denne bør erstattes til fordel for en flat sats per capita og om trappen er for grov, det vil si om det bør innføres flere trinn. Utvalget har imidlertid lagt til grunn at lokallagene uttrykker at de i hovedsak er fornøyd med dagens ordning, at vi ser at mye midler blir tilbakeført og at mange (særlig små) lokallag velger å ikke motta midler. Det er utvalgets vurdering at dette i bunn og grunn er et spørsmål om aktivitet. Utvalget anbefaler dermed heller at det legges strategier for å øke aktiviteten i lokallagene snarere enn å gjøre noe med trappetrinene i første omgang. Dersom aktiviteten økes, og lokallagene da uttrykker mangel på midler for å gjennomføre disse, vil det være et mye bedre utgangspunkt for å vurdere hvordan og hvor justeringene eventuelt skal gjøres enn i en situasjon hvor det ikke uttrykkes behov.

Hovedstyrets tilrådning: Hovedstyret slutter seg til økonomiutvalgets vurdering og går ikke inn for å endre dagens trappemodell.

Tiltak 4 Forpleiningsnivå

Forskerforbundets bruk av midler har en viktig signalverdi og må til enhver tid kunne forsvares utfra en etisk vurdering – både sentralt og lokalt. Mange tillitsvalgte bruker mye av sin fritid i et frivillig verv for forbundet uten å lønnes for dette. Forpleiningsnivå ved seminarer og samlinger som ligger under det som er vanlig norsk standard kan derfor oppfattes som urimelig. I henhold til skatteetatens innstramminger har forbundet de senere år strammet inn på sine bestemmelser på dette området. Utvalget mener at dagens kostnader knyttet til forbundets arrangementer er på et fornuftig nivå.

Hovedstyrets tilrådning: Hovedstyret slutter seg til økonomiutvalgets vurdering.

Tiltak 5: Lengre reiser tilknyttet kurs

Økonomiutvalget anbefaler at lengre reiser i forbindelse med arrangering av kurs skal begrunnes godt.

Hovedstyrets tilrådning: Hovedstyret slutter seg til økonomiutvalgets vurdering.

Tiltak 6 Honorarer

Vi har sett en økende bruk av honorarer i lokallagene. Økonomiutvalget er spørrende til hva som er bakgrunnen for og konsekvensene av denne økningen. Honorarer blir fort en fast utgift når det først er innført og dersom det trekkes tilbake av økonomiske hensyn er det fare for at det tolkes som misnøye og mistillit. Utvalget ser at det kan være begrunnelser for å gi honorarer og ser også argumentet med at det kan være et incentiv for å rekruttere tillitsvalgte. Utvalget anbefaler imidlertid at det utredes andre insentiver enn økonomiske som er mer i tråd med tankegodset i fagbevegelsen.

Videre anbefaler utvalget at forbundet utarbeider rammer eller retningslinjer for hva som er rimelige honorarutgifter og knytter dette opp mot krav til oppgaver og aktivitet. For at forbundets forvaltning av kontingentinntekten skal oppleves som forsvarlig bør praksis rundt honorering være åpen og nøktern. Uten at hensikten er å begrense lokallagenes disponeringsrett over egne driftsmidler, minner økonomiutvalget om at i henhold til retningslinjer for bruk av driftsmidler, skal størrelsesomfang på honorering til de ulike vervene synliggjøres via budsjett vedtatt på årsmøtet.

Hovedstyrets tilrådning: Hovedstyret deler Økonomiutvalgets oppfatning om at det er viktig med åpenhet omkring honorarbruk i lokallagene, men går ikke inn for at det utarbeides nærmere sentrale rammer eller retningslinjer.

Tiltak 7 Tillitsvalgtoppgaver dekket av arbeidsgiver

Økonomiutvalget ønsker også en gjennomgang og bevisstgjøring blant tillitsvalgte og arbeidsgivere av hvilke tillitsvalgtoppgaver som etter hovedavtalen skal dekkes av arbeidsgiver. Selv om vilkår for utøvelse av tillitsvalgtrollen kan variere, er det ikke meningen at lokallagsmidler og honorering skal være nødvendig for å ivareta medvirkning og at Forskerforbundet på den måten skal subsidiere arbeidsgivere.

Hovedstyrets tilrådning: Hovedstyret slutter seg til økonomiutvalgets vurdering om at det er viktig å være bevisst omkring hvilke tillitsvalgtoppgaver som etter hovedavtalen skal dekkes av arbeidsgiver. Dette bør også inngå i forbundets tillitsvalgtopplæring.

Tiltak 8 Tillitsvalgtopplæring og kurs

Tillitsvalgtopplæring og kurs er avgjørende for Forskerforbundets organisasjonsform med vektleggingen av lokallag som grunnorganet der de fleste saker behandles. Derfor er det viktig å kunne opprettholde og styrke forbundets kursaktivitet sentralt og lokalt. Mange mindre lokallag strever imidlertid med å arrangere kurs. Det anbefales derfor at mindre lokallag får en særskilt bistand i å søke om midler og avvikle kurs. Det anbefales videre at det ved søkning særlig prioriteres lokale samarbeid mellom lokallag. Dette særlig for å avhjelpe mindre lokallag.

Hovedstyrets tilrådning: Hovedstyret slutter seg til økonomiutvalgets vurdering.

Tiltak 9 Medlemskurs

Flere medlemmer sier de gjerne skulle ønske at Forskerforbundet kan arrangere eller fasilitere kurs for medlemmene. Økonomiutvalget ser at dette kan involvere medlemmer mer i forbundets fellesskap, bidra til å skape felles identitet og være relasjonsbyggende. Utvalget anbefaler at kurs for alle medlemmer blir vurdert. Det må

også vurderes om dette skal finansieres ved kursavgift (selvkost), omdisponering av prosjektmidler eller eventuell bruk av lokallagsmidler.

Hovedstyrets tilrådning: Hovedstyret slutter seg til økonomiutvalgets anbefaling om å tilby kurs og seminarer for medlemmer. Arbeid med å utvikle og tilby webinarer til medlemmene har derfor startet opp og blir videreutviklet. Hovedstyrets innstilling er innarbeidet i representantskaps sak om kontingent og budsjett.

Tiltak 10 E-læring

Forskerforbundet har den senere tid begynt å utvikle et tilbud av e-læring. Økonomiutvalget anbefaler at man fortsetter denne utviklingen og særlig tar med seg erfaringene med bruk av webinar og webbaserede møter gjennom koronatiden.

Hovedstyrets tilrådning: Hovedstyret slutter seg til økonomiutvalgets vurdering og har fulgt med å videreutvikle og tilby et bredt spekter webinarer for tillitsvalgte og medlemmer.

Tiltak 11 Streikefondet

Økonomiutvalget har diskutert Streikefondets størrelse. Noen vil hevde at fondet, som nå er på 75 mill. kroner er mer enn tilstrekkelig og at deler av fondet, eller avkastningen på fondet, kan anvendes til andre formål. Andre vil hevde at et utvidet streikefond vil gi Forskerforbundet større muskler. Utvalget ser dette som et viktig strategisk spørsmål som bør gjøres til gjenstand for grundig diskusjon fremover.

Hovedstyrets tilrådning: Hovedstyret slutter seg til økonomiutvalgets vurdering.

Tiltak 12 Kapitalforvaltning

Økonomiutvalgets vurdering er at det er mulig å gjøre kapitalforvaltningen av Forskerforbundets midler rimeligere og mer oversiktlig, uten at avkastningen over tid blir mindre. Det anbefales at Forskerforbundet vurderer å utpeke et utvalg av hovedstyremedlemmer og administrasjonen som kan opprette og drifte et enklere og langt mer oversiktlig system basert på indeksforvaltning.

Hovedstyrets tilrådning: Hovedstyret går ikke inn for å opprette et slikt utvalg.

7.2 Kommunikasjon og samfunnskontakt

7.2.1 Informasjonsarbeid

Nettsted

Nyhets saker publiseres fortløpende på Forskerforbundets nettsted forskerforbundet.no, og sidene blir i økende grad sitert og henvist til av andre nettsteder. I løpet av beretningsperioden har nettsidene i gjennomsnitt hatt mer enn 20 000 besøkende hver måned.

Nettstedet ble sist redesignet i 2013 og er basert på et eldre publiseringsverktøy. Det er derfor igangsatt en nødvendig modernisering og oppgradering. Etter en anbudsrunde høsten 2020 ble det inngått kontrakt med Seeds Consulting AS om anskaffelse av nytt publiserings system (CMS) for Forskerforbundet og fullstendig redesign av nettstedet. Arbeidet med de nye nettsidene har pågått gjennom hele 2021 og det planlegges lansering av nytt nettsted i løpet av første halvår 2022. I forbindelse med oppgradering av nettsidene blir det også gjennomført en modernisering av Forskerforbundets logo og grafiske profil.

Sosiale medier

Forskerforbundet er aktiv på Facebook (12 500 følgere), Instagram (850 følgere), Twitter (10 600 følgere) og LinkedIn (1 050 følgere). På Facebook er det saker fra kampanjen Tillitsvalgtåret 2021 og saker om omhandler koronaforlengelse for stipendiater som har skapt mest engasjement i perioden.

Nyhetsbrev

Forskerforbundets sekretariat sender ut nyhetsbrev via e-post annenhver uke. Nyhetsbrevene sendes til alle medlemmer i Forskerforbundet og i tillegg til individuelle abonnenter. Nyhetsbrevene inneholder kortversjoner av aktuelle saker fra Forskerforbundets nettsider og annen informasjon fra forbundet. Det ble sendt ut 21 nyhetsbrev i 2019, 20 i 2020 og 23 i 2021. Nyhetsbrevene har i snitt en leveringsrate på over 99 % og en åpnerate på 35 %, noe som regnes som høyt. Mest lest i 2021 var saker om resultatet av lønnsoppgjøret i staten og publiseringen av Forskerforbundets lønnsstatistikk.

Informasjonsmateriell

Det er i perioden produsert oppdaterte versjoner av vervefoldere og vervepostkort for ulike målgrupper/sektorer. Introduksjonsheftet om lønns- og arbeidsvilkår for stipendiater («*Stipendiat? Kjenn dine rettigheter!*») i norsk og engelsk utgave ble revidert høsten 2019. Det er laget små vervefoldere for ulike målgrupper: stipendiat/postdoktor, teknisk-administrativt personale, ansatte ved forskningsinstituttene, i helsesektoren, i ABM-sektoren og i lærerutdanning; de fleste av disse foreligger også i engelsk utgave. Informasjon om tilgjengelig materiell sendes jevnlig ut til lokallag og foreninger med lenke til bestillingsskjema. Videre er det arbeidet med synliggjøring av Forskerforbundet bl.a. i form av markedsføring på sosiale medier (se 7.1.5 Medlemsrekruttering).

Hefter med Forskerforbundets verdiplattform og arbeidsprogram for perioden 2019–2021 og Forskerforbundets lønnspolitiske strategi 2019–2022 er distribuert til lokallag og foreninger og kan bestilles fra nettsidene. Verdiplattform og arbeidsprogram foreligger også i engelsk utgave (pdf til nedlasting). Folder med Forskerforbundets vedtekter ble oppdatert etter representantskapsmøtet 2018. Vedtektene er også oversatt til engelsk.

Skriftserie og faktaark

Det er gitt ut 15 notater i forbundets skriftserie i perioden, og disse omfatter statistikk, undersøkelser og politikkdokumenter. Notatene er sendt ut til lokallag og foreninger, og kan i tillegg lastes ned fra forbundets nettsider. Det utarbeides også faktaark (pdf på 2–4 A4-sider) med informasjon og anbefalinger til medlemmer og tillitsvalgte om gjeldende lov- og regelverk samt forbundets politikk.

Følgende utgaver i Forskerforbundets skriftserie er publisert i beretningsperioden:

2019:

- 1/2019 Forskerforbundets politikk for helsesektoren
- 2/2019 Oversikt over styringsform ved statlige universiteter og høyskoler
- 3/2019 Forskerforbundets innovasjonspolitikk
- 4/2019 Opphavsrett
- 5/2019 Lønnsstatistikk for statlig sektor per 31.12.2018
- 6/2019 Lønnsstatistikk for annen offentlig sektor per 31.12.2018
- 7/2019 Forskerforbundet: Hovedstyrets beretning 2016–2018

2020:

- 1/2020 Lønnsstatistikk for statlig sektor per 31.12.2019
- 2/2020 (Lønnsstatistikk for annen offentlig sektor – ble ikke produsert pga. problemer med datainnsamlingen)
- 3/2020 Lønnsstatistikk for privat sektor per 31.12.2019
- 4/2020 Generation Precarious

2021:

- 1/2021 Forskerforbundets undersøkelse av arbeidssituasjonen i UH-sektoren under koronapandemien
- 2/2021 Lønnsstatistikk for statlig sektor per 31.12.2020
- 3/2021 Lønnsstatistikk for ikke-statlig sektor per 31.12.2020
- 4/2021 Arbeidsvilkår, karrieremuligheter og tid til FoU i ABM-sektoren
- 5/2021 Lønns- og arbeidsvilkår i helsesektoren

Følgende faktaark er utgitt i perioden:**2019:**

- 1/2019 Tre- og fireårsregelen – statlig sektor

2020:

- 1/2020 Er man yrkesskadedekket på hjemmekontor?
- 2/2020 Opphavsrett og undervisningsmateriale i universitets- og høyskolesektoren

2021:

- 1/2021 Hjemmekontor
- 2/2021 Særlig uavhengig stilling
- 3/2021 Lønn og lønnsutvikling for forskere i staten 2004–2019
- 4/2021 Varsling i arbeidslivet – arbeidsmiljølovens kapittel 2A

7.2.2 Mediearbeid

Målet med mediearbeidet er at offentligheten skal bli kjent med virkeligheten til våre medlemmer, og Forskerforbundets politikk. Dessverre er forsknings- og høyere utdanningspolitikk og arbeidslivspolitik i liten grad prioritert hos de store mediene. Forskerforbundet prioriterer kontakt med medier og journalister som skriver om forskning, høyere utdanning og arbeidsliv, og arbeider for at større deler av mediene skal prioritere disse temaene. Selv om nisjemediene som prioriterer våre fagfelt ikke er blant de største i lesertall, når de mange av våre medlemmer og er premissleverandører i vår sektor. Hovedandelen av våre presseoppslag kommer i medier som Forskerforum, Khrono, Universitetsavisa, Uniforum og Fri Fagbevegelse, men vi er også omtalt i samtlige riksmidler i perioden. Dekningen av Forskerforbundet og forbundsleder har økt fra 953 artikler i 2019 til 1173 artikler i 2021.

Målet vårt er at journalister skal få rask og god hjelp når de henvender seg til oss, og hovedregelen er at vi uttaler oss så lenge det ikke er særlige grunner til å la være. Vi opplever at mange henvender seg til Forskerforbundet for å få hjelp og innspill til saker som handler om forskere og forskning generelt, og at vi har tillit og troverdighet som profesjonsstemme i samfunnsdebatten.

I perioden har vi opplevd en større pågang fra flere medier knyttet til personalsaker og arbeidskonflikter, ofte i saker der et medlem representeres av en av Forskerforbundets advokater. Et viktig arbeid i perioden har vært å orientere journalister om advokatenes rolle og hvordan Forskerforbundet forholder seg i slike saker.

Forskerforbundet uttaler seg aldri i lokale saker uten at det er avklart med det aktuelle lokallaget. Målet er at lokallaget selv uttaler seg, men at Forskerforbundet sentralt gjerne bistår med hjelp til mediehåndtering. Det er positivt at flere lokallag i perioden aktivt har søkt hjelp til mediehåndtering, og grunnleggende mediehåndtering har også blitt lagt inn som del av lokallagskurset.

7.2.3 Forskerforum

Forskerforum har arbeidet etter to hovedmål – å være et mangfoldig og representativt medlemsblad samt å være et viktig, samlende organ i kunnskapssektoren. Stoff om arbeidsvilkår for medlemmer og politikk for forskning og høyere utdanning har derfor vært grunnleggende. Forskerforbundet har en så mangefasettert medlemsmasse at det ikke er realistisk å følge alle delsektorene med ulike typer medlemmer. Det Forskerforum kan gjøre, og målrettet har satset på i perioden, er å gi et relevant tilbud til de største medlemsgruppene. Over tid skal også mellomstore og mindre grupper kunne finne stoff om «seg» i Forskerforum. Ikke minst har vi forsøkt å løfte fram fellesnevnerne for hele eller store deler av medlemsmassen.

Plattformer

Forskerforum er tilgjengelig på ulike plattformer: som papirutgave, app-utgave for lesing på mobil eller nettbrett, nettstedet Forskerforum.no samt et nyhetsbrev per e-post.

Papirutgave: Forskerforum på papir har et jevnt økende opplag, hovedsakelig i takt med økningen i Forskerforbundets medlemstall. Forskerforum har opprettholdt samme utgivelsestakt for papirutgaven, med ti årlige nummer på mellom 40 og 48 sider. Designen på bladet har blitt modernisert i perioden, sist med opprustning fra nr. 7/21.

App-utgave: Hvert nummer av papirutgaven publiseres parallelt i en app-utgave for lesing på mobil eller nettbrett. Bruken målt i nedlastinger har vært beskjeden, men lesere som foretrekker denne leseformen har nå et tilbud.

Nettutgave: Nettutgaven er både en kanal for å presentere og følge opp stoff fra bladet, og et raskere medium for daglige oppdateringer. Nyheter og debattstoff har vært vektlagt. Lesertallene for Forskerforum.no har hatt en jevn stigning i perioden.

Nyhetsbrev: Vi har i perioden startet opp vårt eget nyhetsbrev for å styrke tilstedeværelsen blant medlemmene og ikke minst gi bedre spredning til sakene i nettutgaven. Over 6000 har meldt seg på som abonnenter av det ukentlige nyhetsbrevet.

Annonser

Annonseinntektene til Forskerforum har vært svakt synkende i flere år. Konjunkturer har gjort markedet mindre, samtidig som økt konkurranse har gjort det krevende å opprettholde «vår del». Vi har like fullt arbeidet for å bryte denne trenden, og ved hjelp av innsatsen fra et annonsefirma som vi har tegnet ny avtale med i perioden, er utviklingen snudd. I 2020 og 2021 har vi dermed kunnet notere oss for en pen oppgang i omsetning. Ikke minst har det lyktes å reetablere et mer levende marked for stillingsannonser på nettet.

Støtte fra Fritt Ord

Forskerforum har alle tre årene i perioden fått støtte av Fritt Ord til en utvidet satsing på kritikk av fag- og sakprosabøker. Hovedsjangeren er bøker skrevet av forskere som formidler til et bredere publikum. Vi har slik ønsket å yte vårt for synliggjøring av denne viktige delen av forskeres aktivitet og å gi kvalifisert og interessevekkende behandling av bøkene. Tilskuddet fra Fritt Ord har blitt brukt til et økt antall bokanmeldelser om høsten, og boksiden utgjør da en enda mer synlig del av bladet. Anmeldelsene blir også publisert på nettet.

Stoff på engelsk

Forskerforum startet i 2020 et forsøksprosjekt med å gi et tilbud til engelskspråklige medlemmer. Vi har hver måned valgt et knippe saker fra den vanlige produksjonen til presentasjon i kortform på engelsk. Disse er både trykket i bladet og publisert på Forskerforum.no.

Pandemien

Forskerforum har som andre måttet legge om arbeidsformene under pandemien. Hjemmekontor og nettmøter har vært hovedregelen. Det har blitt færre reiser, færre ansikt-til-ansikt-intervjuer og anledninger til å ta bilder. Spesielt besøk og reportasjereiser rundt om landet har blitt skadelidende. Gitt disse begrensningene har det gått over all forventning å opprettholde en mest mulig vanlig produksjon med forhåpentlig omtrent den samme kvaliteten som før. Pandemien har reist nye problemstillinger for medlemmene, og å følge og problematisere endringene i arbeidssituasjonen deres har vært en opplagt del av oppdraget vårt i denne perioden.

7.2.4 Samarbeid med andre aktører

Det er et mål for Forskerforbundet å etablere brede allianser i spørsmål der vi har felles interesser med andre aktører. Dette gjelder både andre fagforeninger, og andre interesseorganisasjoner på våre felt. Av eksempler på samarbeid i perioden kan nevnes et samarbeid med CREO for å stramme inn adgangen til åremål ved kunstudanningene, et samarbeid med Norsk Radiografforbund for å sikre kliniske ernæringsfysiologer status som helsepersonell, og et samarbeid med Abelias om krisebevilgninger til instituttsektoren under korona. Vi har hatt en rekke fellesutspill og felles debattinnlegg med rektorer i sektoren (om bl.a. universitetsbygg, forskningsbevilgninger og arbeidslivsrelevans), og med Norsk studentorganisasjon. Ikke minst har vi hatt et tett samarbeid med organisasjonene som arbeider for de unge forskernes interesser, som Akademiet for yngre forskere og Stipendiatorganisasjonene i Norge.

7.2.5 Samarbeid innen Unio og med andre fagforeninger

Forskerforbundet har et tett og gjensidig samarbeid med Unio på alle nivåer i hovedorganisasjonen. Hensikten er å fremme og tydeliggjøre forbundets politiske og faglige interesser og utfordringer, og bidra til hovedorganisasjonens utvikling av lønns- og tariffarbeid i tariffoppgjørene i offentlig sektor. Forbundet har et godt utbygd nettverk og samarbeider med fagforeninger i ulike saker med felles mål og interesser, eller der enkeltinteresser med fordel kan fremmes av flere aktører.

I tillegg til representasjon i Unios styre og forhandlingsutvalg som gjengitt i 8.11 har forbundet også vært representert i Unios arbeidsgrupper knyttet til varsling, likestilling, IA, pensjon, statsbudsjett, forskning og høyere utdanning, kommunikasjon. Videre har forbundet deltatt i en rekke ad-hoc utvalg i Unio, for eksempel arbeidsgrupper for bærekraft, beredskap.

7.2.6 Påvirkning av politiske prosesser

Forskerforbundet arbeider løpende med påvirkning av politiske prosesser som er viktige for våre medlemmer. Vårt påvirkningsarbeid skal være systematisk, langsiktig og kunnskapsbasert, og vi er særlig opptatt av å være

til stede tidlig i prosessene. Tilbakemeldingene til oss tyder på at vi har høy tillit og troverdighet som premissleverandør i politiske prosesser. Vi deltar i høringer, leverer budsjettinnspill og tar direkte kontakt i saker der det er naturlig. Mediearbeidet er også en del av påvirkningsarbeidet.

Av prioriterte saker i perioden kan vi nevne kampen mot midlertidighet, der vi blant annet har laget informasjonsmateriell, hatt møte med statsråden, skrevet debattinnlegg, utarbeidet statistikk, gjennomført kampanjen 1av5 og gitt innspill til partienes programarbeid. Vi har arbeidet kontinuerlig for økte bevilgninger til forskning og høyere utdanning, og mot ABE-kutt i statlig sektor. Dette har vært hovedprioriteringer i våre krav til statsbudsjett og reviderte nasjonalbudsjett, og i påvirkningsarbeid mot stortingspartiene. Mens det tidlig i perioden var få andre som aktivt støttet vårt tydelige nei til ABE-kutt, er det nå stadig flere stemmer som støtter vårt syn. Norges plutselige tilslutning til Plan S gjorde det nødvendig å bruke mye tid på påvirkningsarbeid rettet mot Forskningsrådet og regjeringen for å sikre at dette ikke gikk ut over forskernes rettigheter. Det samme gjaldt forslaget om å overføre eiendomsforvaltningen av universitetsbygg til Statsbygg, der Forskerforbundet samarbeidet med NSO og universitetsledelse, og til slutt fikk gjennomslag for vårt syn.

Under koronapandemien engasjerte Forskerforbundet seg sterkt for at forsinkede stipendiater og postdoktorer skulle få forlengelse, for krisebevilgninger til museer og institutter, for tydelige rettigheter knyttet til digitale undervisningsopplegg, og for at utenlandske forskere skulle få komme i gang med arbeidet i Norge. Vår koronundersøkelse har blitt mye sitert som virkelighetsbeskrivelse for forskning og forskere i Norge under korona. Den var også utgangspunktet for en egen interpellasjon i Stortinget, fremmet av Arbeiderpartiets Nina Sandberg.

Av andre viktig saker i påvirkningsarbeidet kan nevnes medbestemmelse, der arbeidet med Medbestemmelsesbarometeret har stått sentralt, gode kontorarbeidsplasser, karriereveier for unge forskere, ny universitets- og høyskolelov, arbeidslivsrelevans, forskning i museumssektoren, og økte grunnbevilgninger i instituttsektoren.

Forskerforbundet deltok på Arendalsuka i 2019 og 2020, men tok en pause i 2021 på grunn av usikkerhet knyttet til gjennomføring. Begge år samarbeidet vi med NSO om «Den store debatten om forskning og høyere utdanning», der statsråden møtte opposisjonen til debatt, i tillegg til to egne arrangementer.

Vi har hatt kontakt med samtlige stortingspartier i perioden, og løpende kontakt med regjeringsapparatet og sentrale medlemmer av utdanningskomiteen.

7.2.7 Konferanser og seminarer

Forskningspolitisk seminar

I 2019 var «Kan forskning redde verden? Bærekraftig forskning i det postfaktuelle samfunn» tittelen på forskningspolitisk seminar, som ble arrangert tirsdag 12. november på Radisson Blu Scandinavia Hotel. Utgangspunktet var klimautfordringene, og hovedtemaet hvilken rolle forskning kan spille for en mer bærekraftig samfunnsutvikling.

I 2020 hadde seminaret tittelen «Hvem skal styre forskningen?» Hovedtema var styring av forskningsinstitusjoner og ivaretagelse av faglig frihet i en tid preget av motstridende krav og forventninger. Seminaret var digitalt og ble arrangert 10. november.

I 2021 var tema for seminaret «Forskeren i fokus». Forskerforbundet la fram en egen forskermelding som utgangspunkt for debatt om rekruttering til og rammebetingelser for kvalitet i forskning. Seminaret ble arrangert 9. november på Radisson Blu Scandinavia Hotel.

Lærerutdanningskonferansen

Konferansen er gjennomført årlig siden 2016 og er blitt en viktig møteplass. I 2019 var tittelen «Styring og autonomi, konkurranse og kvalitet». Blant spørsmålene som ble debattert var balansen mellom nasjonal styring og institusjonelt handlingsrom, digitalisering av lærerutdanningen samt rammebetingelser for kvalitet. Konferansen ble arrangert i samarbeid med FFL, samlet om lag 100 deltaker og ble avholdt 7. mai på Scandic hotel Lillestrøm. På grunn av pandemien, er det ikke avholdt lærerutdanningskonferanser i 2020 og 2021.

7.2.8 Internasjonalt samarbeid

Forskerforbundet er i dialog med norske myndigheter og andre organisasjoner om spørsmål som angår høyere utdanning og forskning i en overnasjonal sammenheng, spesielt gjennom informasjonsmøter med departementer om ulike EU-initiativ og Bologna follow up group (BFUG).

Forskerforbundet har i perioden fortsatt arbeidet i EI (Education International) og ETUCE (European Trade Union Committee for Education) samt EI/ETUCes europeiske komité for høyere utdanning og forskning, HERSC (Higher Education and Research Standing Committee). Deltakelsen gir verdifull innsikt i den internasjonale utviklingen innenfor forskning og høyere utdanning. Viktig er også muligheten for nettverksbygging og samarbeid om felles målsettinger tilknyttet det europeiske utdanning- og forskningspolitiske arbeidet.

Pandemien har preget også det internasjonale samarbeidet. Med unntak av EIs verdenskongress i Bangkok i 2019, har digitale møter erstattet viktige fysiske arenaer for politikktutvikling, erfaringsutveksling og nettverksbygging. Pandemiens konsekvenser for arbeidsliv og arbeidsvilkår generelt og høyere utdanning og forskning spesielt har stått høyt på dagsorden. Andre sentrale temaer har vært akademisk frihet, midlertidighet, åpen forskning, bærekraft og medbestemmelse.

Forskerforbundet deltok på EAIR Forum i Leiden i 2019 med presentasjon basert på paperet «*Generation precarious – exploring the relationship between working conditions for early career researchers and the quality for teaching and research*». Paperet er publisert i skriftserien nr. 4/2020. Tilknyttet ministermøtet i Bologna-prosessen i 2020, bidro forbundet med artikkelen «*Supporting working environment as key in Bologna beyond 2020 – narrowing the gap between rhetoric and reality*» i boken «*Bologna process beyond 2020: Fundamental values of the EHEA*».

I februar 2019 ble det arrangert seminar for erfarne tillitsvalgte i Helsinki. Dette som en oppfølging av tilsvarende seminar i Brussel 2018. Foruten erfaringsutveksling tilknyttet utfordrende tariffspørsmål og personalsaker, gir seminarene innblikk i Forskerforbundets internasjonale arbeid og mulighet til å se særlig europeisk og nasjonal politikk innen forskning, utdanning og arbeidsliv i sammenheng. Det planlagte seminaret for erfarne tillitsvalgte i Brussel våren 2020 måtte utsettes som følge av pandemien. Seminaret ble i stedet arrangert på Ramme gård i Hvitsten høsten 2021.

HERSC-møter:

Forskerforbundet har deltatt på HERSC-møtene i Brussel 21.-22. februar 2019, Brussel 9.-10. september 2019, Brussel 4.-5. februar 2020, Brussel 29.-30 september 2020 (digitalt), Brussel 1.-2. mars 2021 (digitalt) og Brussel 19.-20. oktober 2021 (digitalt).

EI/ETUCE-konferanser og møter:

Forskerforbundet har deltatt på:

- 20th Anniversary of the Bologna Declaration, Bologna 24.-26. juni (i ETUCE-delegasjon)
- EIs World Congress, Bangkok 20.-27. juli (2019)

- ETUCE Congress 2.-3. desember 2020 (digital)
- International Further and Higher Education and Research Conference (IFHERC, EI), 9.-10. februar 2021 (digital)
- ETUCE Extraordinary Conference: For an Education-led Recovery, 5.-6. juli 2021 (digital)
- Møter i arbeidsgruppe, sosial sektordialog høyere utdanning (ESSDE)
- Møter i EUs Expert Group Graduate Tracking på vegne av ETUCE.

Nordisk samarbeid:

Pandemien har også påvirket det nordiske samarbeidet. Forbundet deltok på ordinært Nordisk møte i Malmø 3.-5. juni 2019. Hovedtema var FNs bærekraftsmål, midlertidighet, lønn og lønnsutvikling og Plan S. Forskerforbundet løftet fram medbestemmelse, UH-loven og fusjoner i UH-sektoren under aktuelle saker. Det planlagte møtet i København i juni 2020 ble erstattet av et digitalt møte 24. september. Hovedsak var erfaringsutveksling om pandemiens konsekvenser for høyere utdanning og forskning og medlemmenes arbeidsvilkår. Nordisk møte i 2021 ble utsatt til høsten og ble gjennomført som et digitalt halvdagsmøte 8. desember. Hovedhensikten var å ivareta nettverket og samarbeidet, utveksle informasjon om aktuelle saker og planlegge ordinært nordisk møte våren 2022

Hovedstyret:

Hovedstyret har i perioden hatt studietur til Athen (2019) med møte med Det norske instituttet i Athen og representanter for greske fagforeninger, kombinert med styremøte/styreseminar. Pandemien gjorde at det ikke var mulig å gjennomføre tilsvarende studieturer i 2020 og 2021.

7.2.9 Høringsuttalelser og innspill

2019

Notat til Stortingets Utdannings- og forskningskomité med kommentarer til revidert langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019–2028 (11.01.2019).

Innspill til Klima- og miljødepartementets forestående kulturminnemelding (01.02.2019).

Innspill til Forskningsrådets implementeringsplan for Plan S (01.02.2019).

Brev til Kunnskapsdepartementet om konsekvensutredning av Plan S (01.02.2019).

Innspill til Forskningsrådets arbeid med helhetlig politikk for åpen forskning (01.02.2019).

Høringsuttalelse til Nærings- og fiskeridepartementet om forslag til endringer i forskrift om unntak fra konkurranselovens §10 for samarbeid ved omsetning av bøker (08.02.2019).

Budsjettinnspill til regjeringspartiene i forkant av regjeringens budsjettkonferanse (12.03.2019).

Brev til Kunnskapsdepartementet med forslag om overgangsordninger i forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstilling (25.03.2019).

Kommentarer til representantforslag om å ivareta norske forskningsmiljøer ved innføringen av Plan S (Dok 8:107 S, 2018–2019) (12.04.2019).

Innspill nr. 2 til universitets- og høyskolelovutvalget, om faglig frihet og medvirkning (15.05.2019).

Brev til Helse- og omsorgsdepartementet med anmodning om møte om misbruk av midlertidige forskerstillinger ved helseforetakene (28.05.2019).

Høringsuttalelse til Arbeids- og sosialdepartementet om forslag til endringer i forskrift om dagpenger under arbeidsløshet (11.06.2019).

Høringsuttalelse til Finansdepartementet om forslag om endringer i Skattefunn-ordningen (20.06.2019).

Høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementet om forslag til forskrift til rammeplan for femårige lærerutdanninger i praktiske og estetiske fag for trinn 1-13 (20.06.2019).

Høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementet om forslag om endringer i publiseringsindikatoren i lys av Plan S (20.06.2019).

Høringsuttalelse til Finansdepartementet om utredningen NOU 2019:11 «Enklere merverdiavgift med én sats» (29.08.2019).

Brev til Helse- og omsorgsdepartementet med anmodning om møte med politisk ledelse knyttet til midlertidige ansettelser av forskere ved helseforetakene (03.09.2019).

Høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementet om Markussen-utvalgets innstilling Lærekraftig utvikling (NOU 2019:12) (20.09.2019).

Kommentarer til representantforslag om en desentralisert høyere utdanning for kvalitet, velferd og bærekraftige lokalsamfunn (Dok 8:146 S, 2018–2019) (23.09.2019).

Høringsuttalelse til Politidirektoratet om forslag om sammenslåing av Kriminalomsorgens høgskole- og utdanningscenter (KRUS) og Politihøgskolen (PHS) til en høyskole (02.10.2019).

Notat til Stortingets Næringskomité om forslaget til statsbudsjett for 2020 (10.10.2019).

Notat til Stortingets Utdannings- og forskningskomité om forslaget til statsbudsjett for 2020 (10.10.2019).

Notat til Stortingets Helse- og omsorgskomité om forslaget til statsbudsjett for 2020 (10.10.2019).

Notat til Stortingets Familie- og kulturkomité om forslaget til statsbudsjett for 2020 (16.10.2019).

Hørings svar til Kulturdepartementet om Arkivlovutvalget (NOU 2019:9 Fra kalveskinn til datasjø – Ny lov om samfunnsdokumentasjon) (28.11.2019).

Høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementet om NOU 2019:5 Ny forvaltningslov – Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning (forvaltningsloven) (29.11.2019).

Brev til Justisdepartementet og Kunnskapsdepartementet om Politihøgskolens autonomi og frie stilling (06.12.2019).

Innspill til Nærings- og fiskeridepartementet om innretning og organisering av det næringsrettede virkemiddelapparatet (19.12.2019).

Innspill til statsbudsjettet for 2021 (19.12.2019).

2020

Høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementet om rapporten «Særfinansiering av utsatte humaniorafag» (07.02.2020).

Innspill til Kulturdepartementets arbeid med ny museumsmelding (28.02.2020).

Kommentarer til representantforslag om at de selvforvaltende universitetene og høyskolene fortsatt skal eie egne bygg og eiendommer (03.03.2020).

Innspill til videre arbeid med åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner og datasett (lisensutredningen) (16.03.2020).

Notat til Unio med forslag til finanspolitiske tiltak i forbindelse med koronapandemien (25.03.2020).

Brev til Kunnskapsdepartementet om behov for midlertidige nasjonale retningslinjer som sikrer forlengelse for stipendiater og postdoktorer (25.03.2020).

Brev til Arbeids- og sosialdepartementet om avklaring av dagpengerettigheter for de som måtte bli permitterte i offentlige virksomheter (27.03.2020).

Brev til Kulturdepartementet med spørsmål om grunnlaget for å gjennomføre permitteringer i museumssektoren (27.03.2020).

Notat til Kunnskapsdepartementet om arbeidsforhold for vitenskapelig ansatte og forskerpersonale under koronakrisen (31.03.2020).

Brev til Arbeids- og sosialdepartementet, Kunnskapsdepartementet og NAV om doktorgradskandidater og dagpenger (27.04.2020).

Kommentarer til Meld. St. 14 (2019–2020) Kompetansereformen – Lære hele livet (06.05.2020).

Første innspill til Units arbeid med ny digitaliseringsstrategi for universitets- og høyskolesektoren (11.05.2020).

Høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementet om NOU 2020:3 Ny lov om universiteter og høyskoler (20.05.2020).

Høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementet om forslag til forskrift om endring i forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2020 (29.05.2020).

Innspill til stortingsmelding om styringspolitikk for statlige universiteter og høyskoler (04.06.2020).

Brev til Kunnskapsdepartementet og DIKU med anmodning om møte om registrering av midlertidighet og åremål i statlig UH-sektor (08.06.2020).

Høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementet om Lied-utvalgets rapport «Med rett til å mestre – Struktur og innhold i videregående opplæring» (NOU 2019:25) (23.06.2020).

Brev til universiteter og høyskoler om digitale undervisningsformer, læremidler og rettigheter (24.06.2020).

Brev til Helse Midt-Norge om utlysning av forskningsmidler 2020 og midlertidige ansettelser (26.06.2020).

Brev til Helse Sør-Øst om utlysning av forskningsmidler 2020 og midlertidige ansettelser (26.06.2020).

Høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementet om rapport fra Asplan Viak om grønne indikatorer i universitets- og høyskolesektoren (08.07.2020).

Kommentarer til regjeringens strategi for helhetlig instituttpolitikk (10.07.2020).

Andre innspill til Units arbeid med ny digitaliseringsstrategi for universitets- og høyskolesektoren (15.09.2020).

Høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementet om forslag til endringer i forskrift om opptak til høyere utdanning (24.09.2020).

Høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementet om forslag om endring i forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger (08.10.2020).

Forskerforbundets notat til Stortingets Næringskomité om forslaget til statsbudsjett for 2021 (13.10.2020).

Forskerforbundets innspill til Kunnskapsdepartementets kartlegging av foreløpige erfaringer med innstegstil-lingen (15.10.2020).

Notat til Stortingets Utdannings- og forskningskomité om forslaget til statsbudsjett for 2021 (15.10.2020).

Notat til Stortingets Familie- og kulturkomité om forslaget til statsbudsjett for 2021 (15.10.2020).

Forskerforbundets notat til Stortingets Helse- og omsorgskomité om forslaget til statsbudsjett for 2021 (21.10.2020).

Supplerende innspill til stortingsmelding om styringspolitikk for statlige universiteter og høyskoler (05.11.2020).

Høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementet om forslag til nasjonale retningslinjer for praktiske og estetiske fag trinn 1–13 (09.11.2020).

Høringsuttalelse til Finansdepartementet om forskrift til ny statistikklov (11.11.2020).

Innspill til regjeringens handlingsplan for bærekraftsmålene (12.11.2020).

Kommentarer til rapport om grunnfinansiering for forskningsinstitutter og forskningskonsern (13.11.2020).

Hørings svar om gjennomføringen av NOKUTs evaluering av Lektorutdanningen for trinn 8–13 (19.11.2020).

Hørings svar til forslag til endring i fagskoleloven og fagskoleforskriften (25.11.2020).

Høringsuttalelse til Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) om forslag til revisjon av forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora (01.12.2020).

Høringsuttalelse om NIFUs rapport Opptak til høyere utdanning (14.12.2020).

Innspill til statsbudsjettet for 2022 (15.12.2020).

2021

Hørings svar til forslag til endringer i statsborgerloven og statsborgerforskriften (14.01.2021).

Hørings svar til forslag til endringer i reglene om å kombinere dagpenger med opplæring og utdanning (03.02.2021).

Innspill til strategi for norsk deltakelse i det europeiske utdannings- opplærings-, ungdoms- og idrettssamarbei-det (Erasmus+) (05.02.2021).

Innspill til strategi for norsk deltakelse i det europeiske forsknings- og innovasjonsprogrammet (Horisont Eu-ropa) (09.02.2021).

Høringsuttalelse om forslag om å øke den øvre aldersgrensen i staten fra 70 til 72 år (12.02.2021).

Brev til Høgskulen på Vestlandet om ansattes rettigheter til eget åndsverk (12.02.2021).

Forskerforbundets høringsuttalelse om rapporten «Utvikle samarbeidet mellom Statped og helsesektoren» (11.03.2021).

Notat til Stortingets utdannings- og forskningskomité om Meld. St. 16 (2020–2021) Utdanning for omstilling (07.04.2021).

Notat til Stortingets utdannings- og forskningskomité om Meld. St. 19 (2020–2021) Styring av statlige universite-ter og høyskoler (14.04.2021).

Brev til Kunnskapsdepartementet om akademisk frihet og forskningsetikk ved NLA Høgskolen (21.04.2021).

Notat til Stortingets utdannings- og forskningskomité om Meld. St. 21 (2020-2021) Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden (21.04.2021).

Notat til Stortingets familie- og kulturkomité om Meld. St. 23 (2020–2021) Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid (21.04.2021).

Notat til Stortingets utdannings- og forskningskomité om Prop. 111 L (2020–2021) Endringer i universitets- og høyskoleloven, utdanningsstøtteleven, fagskoleloven og yrkeskvalifikasjonsloven mv. (samleproposisjon) (22.04.2021).

Notat med utfyllende kommentarer til Stortingets familie- og kulturkomité om Meld. St. 23 (2020–2021) Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid (30.04.2021).

Høringsuttalelse om Kunnskapsdepartementets forslag til endring i egenbetalingsforskriften (15.06.2021).

Innspill til Kunnskapsdepartementets utkast til strategi for forskerrekuttering og karriereutvikling (16.06.2021).

Innspill til UHRs «Veileder for vurdering i akademiske karriereløp. NOR-CAM – En verktøykasse» (17.06.2021).

Høringsuttalelse til Arbeids- og sosialdepartementet om forslag til endringer i forskrift om arbeid som utføres i arbeidstakers hjem (23.06.2021).

Innspill til revisjon av langtidsplan for forskning og høyere utdanning (10.09.2021)

Forskerforbundets anbefalinger til en ny regjeringserklæring (22.09.2021)

Notat til Stortingets Næringskomité om forslaget til statsbudsjett for 2022 (21.10.2021)

Notat til Stortingets Utdannings- og forskningskomité om forslaget til statsbudsjett for 2022 (21.10.2021)

Notat til Stortingets Familie- og kulturkomité om forslaget til statsbudsjett for 2022 (22.10.2021)

Notat til Stortingets Helse- og omsorgskomité om forslaget til statsbudsjett for 2022 (25.10.2021)

Høringsuttalelse om NOU 2021:9 Den norske modellen og fremtidens arbeidsliv (01.11.2021)

Innspill til finansieringsutvalget for universiteter og høyskoler (05.11.2021)

Innspill til ekspertgruppen for akademisk yringsfrihet (Kierulf-utvalget) (16.11.2021).

Endringer i arbeidsmiljøloven – Kollektiv søksmålsrett (01.12.2021)

Innspill til statsbudsjettet 2023 (09.12.2021)

Opphavsrett og personvern ved deling av digitale læringsressurser (16.12.2021)

8 Styring og representasjon

8.1 Forskerforbundets hovedstyre

Forskerforbundets hovedstyre har i perioden 2019–2021 bestått av:

Guro Elisabeth Lind, Oslo universitetssykehus (leder)

Kristin Dæhli, NTNU (nestleder)

Styremedlemmer:

Ellen Karoline Dahl, UiT Norges arktiske universitet

Sebastian Eiter, Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO)

Brita Haugum, Akershus universitetssykehus

Belinda Eikås Skjøstad, Universitetet i Oslo

Steinar Vagstad, Universitetet i Bergen

Varamedlemmer:

1. Lena Marie Kjøbli, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)

2. Berit Bratholm, Universitetet i Sørøst-Norge

3. Brynjar Kulset, Nasjonalbiblioteket

Ansattes representant i Hovedstyret har vært Andreas Christensen med vara Synne Freberg (2019–2020) og Mariann Helen Olsen (2021).

8.2 Arbeidsutvalg

Hovedstyrets arbeidsutvalg har i perioden bestått av:

Leder Guro Elisabeth Lind, nestleder Kristin Dæhli og styremedlem Steinar Vagstad (2019–2020).

Leder Guro Elisabeth Lind, nestleder Kristin Dæhli og styremedlem Belinda Eikås Skjøstad (2021).

8.3 Landsrådet

Landsrådet er Forskerforbundets øverste rådgivende organ for overordnede politiske og strategiske saker mellom representantskapsmøtene. Landsrådet har hatt tre samlinger i perioden: 8.–9. april 2019 (Grand Hotel, Oslo), 2.–3. november 2020 (digitalt møte) og 23.–24. mars 2021 (digitalt møte).

Landsrådets arbeidsutvalg bistår Hovedstyret med planlegging og gjennomføring av møtene. Det har de siste årene vært arbeidet mye med møtets form for å underbygge organets posisjon som rådgivende og politikkutviklende organ med forhåndsutsendte hovedspørsmål, gruppevis samtaler og plenumsdiskusjon samt oppsummerende anbefalinger eller vedtatte råd. Nedstengingen som følge av koronasituasjonen mars 2020 inntraff samme uke som saksnotater og bekreftelse for vårens landsrådsmøte skulle sendes ut. I påvente av at samfunnet igjen skulle åpne opp, ble møtet i første omgang utsatt til høsten før det til slutt ble vedtatt å gjennomføre møtet på Zoom i november 2020. Også landsrådsmøtet våren 2021 måtte gjennomføres digitalt. Dette til tross fikk møtene gjennomgående gode evalueringer.

Landsrådet har behandlet følgende hovedsaker gjennom perioden:

2019:

Lønn og tariff – herunder arbeidstid og reisetid

Plan S – status og videre oppfølging

Medbestemmelse – herunder utforming av kontorarbeidsplasser

2020:

Forskerforbundets arbeid med FNs klima- og bærekraftsmål.

Økonomiutvalgets rapport som har vært på høring i organisasjonen.

Utenlandske arbeidstakere – organisasjonsgrad og rekruttering.

Åpen forskning og åpen publisering

2021:

Koronasituasjon, medbestemmelse og nytt arbeidsliv

Oppfølging av økonomiutvalgets rapport, rekruttering, vedtektsendring

Forhandlingsmodell og bruk av A-lønnstabellen i statlig sektor, kompensasjon for merarbeid

Verdiplattform og arbeidsprogram 2022–2024, ekstern finansiering, midlertidig ansettelse, karriereveier

Landsrådet består av 45 ordinære representanter:

- 2 fra hver av de fem største lokallagene
- 1 fra hvert av det sjette til tiende største lokallag
- 30 representanter fra de øvrige lokallagene valgt av valgkretser på representantskapsmøtet.

I perioden 2019–2021 hadde Landsrådet følgende sammensetning:

Automatisk representasjon (10 største lokallag):

Forskerforbundet ved Høgskulen på Vestlandet

Forskerforbundet ved NMBU

Forskerforbundet ved NTNU (2)

Forskerforbundet ved Oslo universitetssykehus HF

Forskerforbundet ved OsloMet – storbyuniversitetet (2)

Forskerforbundet ved UiT Norges arktiske universitet (2)

Forskerforbundet ved Universitetet i Agder

Forskerforbundet ved Universitetet i Bergen (2)

Forskerforbundet ved Universitetet i Oslo (2)

Forskerforbundet ved Universitetet i Sørøst-Norge

Arkiv, bibliotek og museum (5):

Forskerforbundet ved Arkivverket
Forskerforbundet ved Museum Stavanger
Forskerforbundet ved Nasjonalbiblioteket
Forskerforbundet ved Riksantikvaren
Forskerforbundet ved Stiftelsen Arkivet

Fylkeskommuner og kommuner (1):

Forskerforbundet ved Bergen kommune

Helseforetak og sykehus (2):

Forskerforbundet ved Akershus universitetssykehus HF
Forskerforbundet ved Sørlandet sykehus HF

Høgskoler – statlige (3):

Forskerforbundet ved Høgskolen i Innlandet
Forskerforbundet ved Høgskolen i Østfold
Forskerforbundet ved Høgskulen i Volda

Høgskoler – private (1):

Forskerforbundet ved Høyskolen Kristiania

Institutt – offentlige (5):

Forskerforbundet ved Folkehelseinstituttet
Forskerforbundet ved Forsvarets forskningsinstitutt
Forskerforbundet ved Havforskningsinstituttet
Forskerforbundet ved Meteorologisk institutt
Forskerforbundet ved NIBIO – Norsk institutt for bioøkonomi

Institutt – private (3):

Forskerforbundet ved NINA – Norsk institutt for naturforskning
Forskerforbundet ved Nordlandsforskning
Forskerforbundet ved SINTEF

Universiteter og vitenskapelige høgskoler (6):

Forskerforbundet ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo
Forskerforbundet ved Nord universitet

Forskerforbundet ved Norges handelshøyskole
Forskerforbundet ved Norges musikkhøgskole
Forskerforbundet ved Universitetet i Stavanger
Forskerforbundet ved VID vitenskapelige høyskole

Øvrige virksomheter (4):

Forskerforbundet ved Direktoratet for Arbeidstilsynet
Forskerforbundet ved Forskningsrådet
Forskerforbundet ved Patentstyret
Forskerforbundet ved Statped

8.4 Representantskapet

Representantskapet er Forskerforbundets øverste organ og møtes hvert tredje år. Representantskapsmøtet 2021 ble avholdt 21.–22. oktober 2021 på Radisson Blu Scandinavia Hotel i Oslo. Det var 178 delegater fra 108 lokallag med til sammen 16.359 stemmer som deltok på hele eller deler av representantskapsmøtet. Advokat Jan Fougner innledet om den norske modellen og fremtidens arbeidsliv (NOU 2021:9). Unio-leder Ragnhild Lied, UHRs generalsekretær Nina Sandberg og leder i SAIH Hector Ulloa hilste representantskapet. På møtet ble regnskap for 2018, 2019 og 2020 godkjent, og det ble vedtatt endringer i vedtektene, justert verdiplattform og nytt arbeidsprogram for Forskerforbundet 2022–2024, og budsjett og kontingentsatser for 2022, 2023 og 2024. Det ble videre gjennomført valg av hovedstyre, landsråd, desisorer, revisor og valgkomité for 2022–2024.

8.5 Valgkomiteen

Valgkomiteen har i perioden 2019–2021 bestått av:

Toril Ivarsøy, Forskerforbundet ved Utenriksdepartementet (leder)
Ann Cecilie Bergene, Forskerforbundet ved NIFU (til 15.09.20)
Rolf Borgos, pensjonist / tidligere Forskerforbundet ved Høgskolen i Innlandet
May-Britt Ellingsen, Forskerforbundet ved NORCE – Norwegian Research Centre
Are Hugo Pripp, Forskerforbundet ved Oslo universitetssykehus HF
Frode Sandvik, Forskerforbundet ved KODE – Kunstmuseene i Bergen (varamedlem til 15.09.20, deretter fast medlem).

8.6 Desisorer

Kristian Mollestad, Presteforeningen og Olaf B. Styrvold, Forskerforbundet ved UiT Norges arktiske universitet har vært Forskerforbundets desisorer i inneværende representantskapsperiode, med Marit Eriksen, Forskerforbundet ved Høgskolen i Østfold som vara.

8.7 Revisor

Revisjonsfirmaet RSM Norge AS har vært Forskerforbundets revisor i perioden.

8.8 Forskerforbundets sentrale sekretariat

Sekretariatet ledes av generalsekretær og er organisert i tre fagavdelinger samt Forskerforums redaksjon. Per 31. desember 2021 har Forskerforbundets sentrale sekretariat 43 fast ansatte.

Generalsekretær

Generalsekretær Birgitte Olafsen

Kommunikasjonsleder Lars Kolltveit

Arbeidslivsavdelingen

Avdelingssjef Bjørn T. Berg

Fagpolitisk seksjon

Fagsjef Jorunn Dahl Norgård (seksjonsleder)

Spesialrådgiver Kari Folkenborg

Spesialrådgiver Jon W. Iddeng

Spesialrådgiver Åshild Olaussen

Juridisk seksjon

Fagsjef/advokat Ann Turid Opstad (seksjonsleder)

Advokat Mariann Helen Olsen (nestleder)

Advokat Christoffer Hjelde

Advokat Stine Nordgren Johannessen (permisjon fra 01.09.21)

Advokat Eirik Kollerøy

Advokat Hildur N. Nilssen

Tariffseksjonen

Forhandlingssjef Jorunn Solgaard (seksjonsleder)

Seniorrådgiver Andreas Christensen

Spesialrådgiver Lene Ståhl

Seniorrådgiver Vegard Thorbjørnsen

Organisasjonsavdelingen

Organisasjonssjef Joar Flynn Jensen

Rådgiver Nina Fjeld

Rådgiver Gisle Fuhr (vikar fra 01.09.21)

Seniorrådgiver Synne Freberg (permisjon fra 01.10.21)

Rådgiver Brit Helen Hesselberg

Rådgiver Rita Kvæl (vikar fra 01.10.21)

Informasjonsleder Unn Rognmo

Seniorrådgiver Renate Storli (permisjon fra 01.08.21)

Administrasjonsavdelingen

Fungerende administrasjonssjef og fagansvarlig HR/administrasjon Kjetil Mørk

HR og administrasjon

Arkivleder Kristine K. Brox

Seniorrådgiver Aina Nilsen (50%)

Konsulent Marit Søimer

Rådgiver Ane Rinnaas Skuseth

IT-rådgiver Øyvind Åsebøstøl

Økonomi

Økonomiansvarlig Marit Sletner (gruppeleder)

Økonomirådgiver Lina Haugland

Personal- og økonomikonsulent Elisabeth Johansen

Økonomikonsulent Sofie Kjellgren

Medlemsservice

Seniorkonsulent Linda Pettersson (gruppeleder)

Konsulent Trinelise Aikio

Konsulent Hans Askildsen

Seniorkonsulent Tore Sandnes

Forskerforum

Redaktør Kjetil A. Brottveit

Redaksjonssekretær Aksel Kjær Vidnes (permisjon fra 01.01.2021)

Redaksjonssekretær Julia Loge

Journalist Lina Christensen

Journalist Jørgen Svarstad

8.9 Utvalg

8.9.1 Forskerforbundets opphavsrettsutvalg

Forskerforbundets opphavsrettsutvalg oppnevnes av Hovedstyret og har som sitt viktigste mandat å være rådgivende i prinsipielle saker av opphavsrettslig og annen immateriellrettslig karakter, som har sammenheng med medlemmenes lønns- og arbeidsvilkår. Utvalget ble supplert med to medlemmer som sammen bidrar til styrket kompetanse på områdene åpen forskning, patentering og lisensiering. Jan Magnus Aronsen, førsteamanuensis ved UiO har tiltrådt utvalget høsten 2021 som følge av sin rolle som leder for utvalget som skal utarbeide nasjonale retningslinjer for lisenser i tilknytning til gjenbruk og deling av forskningsdata.

Utvalget har i perioden bestått av:

Advokat/professor Olav Torvund, Universitetet i Oslo (leder)

Førsteamanuensis Terje Colbjørnsen, OsloMet (2020–2021)

Professor emeritus Helge Rønning, Universitetet i Oslo

Seniorkurator Birgitte Sauge, Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design

Hovedbibliotekar Hilde Trygstad, VID vitenskapelige høyskole

Førsteamanuensis Monika Viken, Handelshøyskolen BI (2019)

Fra sekretariatet: avdelingssjef Bjørn T. Berg.

Utvalget har hatt 13 møter i perioden (seks i 2019, tre i 2020 og fire i 2021) og har særlig vært involvert i oppfølgingen av plan S, åpen forskning og åpne data og spørsmålet om lisenskrav i forhold til norsk opphavsrett. Utvalget har også gjennomført møte med representanter fra Kopinor for blant annet å drøfte rekkevidden av Kopinor-avtalen, samt to møter med datadelingsutvalget.

8.9.2 Ekspertutvalg – nytt lønssystem i staten

Hovedstyret har oppnevnt et ekspertutvalg som bistår i arbeidet med utforming av et nytt lønssystem i staten. Ekspertutvalget ble oppnevnt i oktober 2019 og har fått sin funksjonstid forlenget til etter hovedtariffoppgjøret 2022.

Utvalget består av:

Kjell Erik Lommerud, professor og tillitsvalgt ved Universitetet i Bergen

Hugues Verdure, førsteamanuensis og hovedtillitsvalgt ved UiT Norges arktiske universitet

Mette Wik, førsteamanuensis og tidligere hovedtillitsvalgt ved NMBU

Gunnar Arisholm, forsker ved Forsvarets forskningsinstitutt

Gry Eva Alterskjær, seniorrådgiver og tidligere hovedtillitsvalgt ved NTNU (til 06.09.2021)

Lisbeth Aune, rådgiver og hovedtillitsvalgt ved NTNU (fra 06.09.2021)

Fra sekretariatet: forhandlingssjef Jorunn Solgaard og seniorrådgiver Andreas Christensen.

8.9.3 Ekspertutvalg – styring av universiteter og høyskoler

Styringspolitikkutvalget ble oppnevnt av Hovedstyret i desember 2019 og hadde funksjonstid frem til og med stortingsbehandlingen av styringsmeldingen i mai 2021. Utvalget besto av:

Terje Fallmyr, førsteamanuensis og hovedtillitsvalgt ved Nord universitet

Ernst Nordtveit, professor ved Universitetet i Bergen, juridisk fakultet

Seunn Smith-Tønnessen, universitetsdirektør ved Universitetet i Agder

Taran Thune, professor ved Universitetet i Oslo, TIK-senteret

Fra sekretariatet: avdelingssjef Bjørn T. Berg.

8.9.4 Økonomiutvalget

Representantskapet 2018 vedtok å oppnevne et utvalg til å se nærmere på Forskerforbundets økonomiske struktur. Utvalget leverte sin rapport til Hovedstyret 31. mai 2020. Se kapittel 7.1.10 for omtale av utvalgets rapport.

Økonomiutvalget besto av:

Ann Cecilie Bergene, forsker ved NIFU (leder)

Kari Alver, forsker og tillitsvalgt ved Folkehelseinstituttet

Frøystein Gjesdal, professor ved Norges Handelshøyskole

Ole Gjølberg, pensjonist / tidligere professor ved NMBU

Fra sekretariatet: Marit Sletner (fagansvarlig økonomi) og Joar Flynn Jensen (organisasjonssjef)

8.10 Studentutvalget

Studentutvalget velges av studentkonferansen, som er åpen for alle studentmedlemmer i Forskerforbundet.

I perioden har Studentutvalget bestått av:

Caroline Erviksæter, Høgskolen i Volda (leder)

Victoria Alterskjær, NTNU (nestleder, fra 2020)

Leif Bjarne Hammer, Oxford University

Eeke Nijdam, UiT Norges arktiske universitet (fra 2021)

Sunniva Grønnslett, UiT Norges arktiske universitet (2019–2020) / lokal studentrepresentant ved Universitetet i Bergen (2020–2021)

Emily MacPherson, Høgskolen i Innlandet (2019–2020)

Karoline Kilsti Vassenden, Universitetet i Oslo (2020–2021)

Annie Justicia Karlsson, UiT Norges arktiske universitet (2020)

8.11 Ekstern representasjon

8.11.1 Unio

Unios styre

Guro Elisabeth Lind (vara: Kristin Dæhli) og Hilde Gunn Avløyp (vara: Birgitte Olafsen)

Unios valgkomité

Kristin Dæhli

Unio – Stat

Guro Elisabeth Lind

Kristin Dæhli

Jorunn Solgaard

Andreas Christensen

Unio – Kommune

Lene Ståhl

Unio – Oslo kommune

Stine Nordgren Johannessen

Unio – Spekter

Vegard Thorbjørnsen

Unio – Virke

Andreas Christensen

Unio – KA

Bjørn T. Berg

Arbeidsgruppe forskning og høyere utdanning

Jon Wikene Iddeng

Arbeidsgruppe bærekraft

Kari Folkenborg

Arbeidsgruppe beredskap

Kari Folkenborg

Statsbudsjettgruppen

Jorunn Dahl Norgård

Internasjonalt forum

Jorunn Dahl Norgård

Arbeidsgruppe – kontakt med regionale partnerskapene for kompetansepolitikk

Åshild Olaussen

Gruppe for likestilling

Mariann Helen Olsen

Gruppe for inkluderende arbeidsliv

Mariann Helen Olsen

8.11.2 UHR-utvalg**Nasjonalt forum for åpen forskning**

Jorunn Dahl Norgård

UHR-Lærerutdanning

Jorunn Dahl Norgård

8.11.3 Annet**KMDs ressursgruppe for felles opplæring/regionale konferanser**

Kristin Dæhli

FORSKER FORBUNDET

- Forskerforbundet er landets største og ledende fag- og interesseorganisasjon for ansatte i forskning, høyere utdanning og kunnskapsformidling.
- Forskerforbundet er tilsluttet Unio – hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede.
- Forskerforbundet arbeider for høyere lønn og bedre arbeidsvilkår for medlemmene.
- Forskerforbundet ivaretar medlemmenes interesser i forsknings- og utdannings-politiske spørsmål.

Forskerforbundet

Postadresse: Postboks 1025
Sentrum, 0104 Oslo

Besøksadresse:
Tullins gate 2, Oslo

Sentralbord: +47 21 02 34 00
post@forskerforbundet.no